

1996ko apirilak 21 - 1.574 zenbakia - 280 pezeta (BEZ barne) / 14 libera

ARGIA

POLITIKA

berri eta Bortairu
antziako justiziaren
aurrean

FRANÇOISE SANTONI

«Korsikak
tsasoz bestaldeko
departamentu
izan behar du»

BERTSOLARITZA

bertsozale Elkartea
z da bertsolariena

MARIANO IZETA

«BERRIKETARI HERRIKOI BAT NAIZ»

SOROTAN BELE «JONEN KEZKAK» DISKOA GRABATZEN

1 TXURA BAINO GEHIAGO.

ANTZA

Maisuen Eskutik
soluzio grafikoak

6. Politika kronika. IÑAKI URIARTE.
8. Jakes Abeberri eta Jakes Bortairurekin mintzatu gara. Isiltasunaren legea liberatan betearazi. MIKEL ASURMENDI eta MIKEL JAUREGI.
12. François Santoni, A Cuncolta-ko burua: «Korsikak itsasoz bestaldeko departamentu izan behar du». FRANÇOIS CAVIGLIOLI.
16. Juan Mari Urdangarin hautatu dute Vital Kutzako lehendakari kargurako. XABIER ARANBURU.
18. Jaurilaritzak martxan jarri du Justizia Saileko langileak euskalduntzeko plana. Epaitegiak euskaldundu. IDOIA TORREGARAI.
20. Euskal Pilota Federazioak enpresaren utzikeria salatu du. Pala profesionala gaitzak jota. MARTIN AGIRRE.
23. Legez kanpo dira urtegiko lanak. Ur garbirik ez Itoizen. MIKEL EZKURDIA.
26. Mariano Izeta: «Eguneroko gertakari eta bitxikerien berriketari xumea naiz». PELLO ARGINARENA.
32. Kultura kronika. PELLO ZUBIRIA.
35. Bertsolaritzaren munduko gakoak argitzeko, mundu txiki honen ikuspegia. Bertsozale Elkartea ez da bertsolariena. JON SARASUA.
39. Adorez 7 eta Elhuyar taldeek bi hiztegi orokor berri osatu dituzte. Bizitza modernoari begira hitzen erradiografi zehatza. IXIAR ROZAS.
42. Sorotan Bele «Jonen kezak» diskoa grabatzen. MAITE ARTOLA.
45. Argitalpenak. JOSU ARANBERRI.
48. Irrati-telebista. AINHOA AZPIROZ.
52. Aukeran. MIKEL JAUREGI.
56. Denborapasa.
58. Errepublikak federal solidarioa. JAVIER MADRAZO.

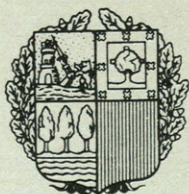

MARIANO IZETA: Elizondoko erlojulari ezagunak tipi-ttipitandik atxiki die Baztani eta euskal kulturari bere maitasuna. Herrikoia eta apala. Berriketari galanta. Borondate onekoa. Arlo anitzetan lanean aritutako gizona da: bertsotan, kazetaritzan, politikan, irakaskuntzan, musikan, literaturan, dantzan eta kiroletan, bertzeak bertze. /26

POLITIKA: 600.000 liberako (15 milioi pezeta) isuna Jakes Bortairuri, eta 200.000koa (5 milioi) Jakes Abeberriari. Salaketa, GAL afera dela eta Frantziako hiru poliziabururen difamazioa. Aurkeztu duten errekurtsioa medio, baina, irailan jakingo dute bigarren epaiaren berri. Biekin luze eta zabal jardun dugu. /8

BERTSOLARITZA: Albisteen antzokian ez ei dira garbi ageri bertsolaritzaren munduko gakoak eta horiek argitzeko eskatu diogu Jon Sarasuari. Euskal Herriko Bertsozale Elkartearen antolaketa, helburuak eta bertsogintza eta bertsolaritzaren azterketa biltzen dute kulturako orriek. Izan ere, Bertsozale Elkartea ez da bertsolariena bakarrik. /35

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Diputazioa
Kultura eta Euskera Departamendua

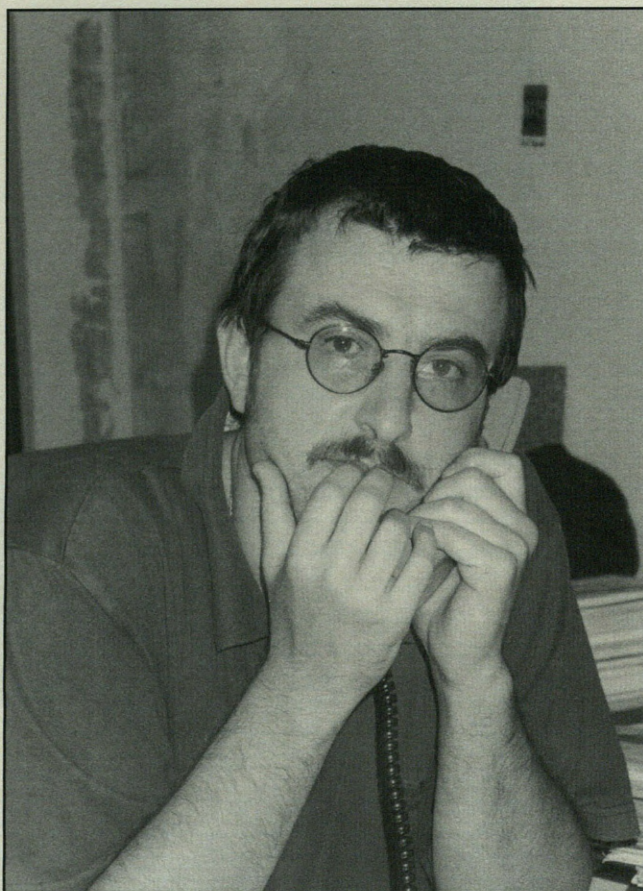
Argitarapen honen edizioa laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora:

fundazio
fundación

JUAN JOXE PETRIKORENA

HIRE ZAIN GAUZKAK
ARGIAKO LAGUN GUZTIOK

ASTERO IDATZI DIGU

PETRIK ORAIN ARTEAN.

DENOK IDATZIKO DIOGU

PETRIRI ORAIN.

JUAN JOXE PETRIKORENA LEUNDA
CENTRO DE CUMPLIMIENTO MADRID, II
CARRETERA MECO, Km 4.500
28880 ALCALA DE HENARES
MADRID

IRAKUR- LEAK MINTZO

Okerrak zuzenduz

ARGIAren 1.572-73 zenbakian, Itxaro Bordak elkarriketan xuxen esanak guk oker ipini genituen. Hala, gustatzen zaizkion taldeen artean Hertzainak taldea 'h' gabe azaldu zen. Eta maite dituen idazleak, ongi eman genuen Tony Hillermanez gain, Arthur Upfield eda Allison Lurie dira. Bestalde, 1.570 zenbakia zeraman alean, «Udalek Armadak ez kolaboratzeko» titulua zuen erreportaian, Eudimaren manifestua onartu zuten herrien artean Aulesti ahaztu zitzaigun.

ARGIA

Justizia euskaldunontzat?

ORAIN hilabete erderaz idatzitako zitazioa jaso nuen. Delitoa: *intsumisioa*. Epaikeitarako deia zen, Barakaldoko epaitegian. Agindutako data eta orduan, hara jo nuen.

Fiskala eta abokatuaren galderei erantzun ostean, lehenengoak ejerzitorea eta honen zerbitzu sozialera ez joateagatik, bi urte, lau hilabete eta egun bateko gartzela zigorra eskatu zuen; bigarrena, arrazoiak arrazoi, ordu erdian mintzatu zen, defentsa argudiatuz. Baina hona hemen gure ezustea: itzul-tzaileak, inolako oharrik hartu barik, dena hiru minututan laburtu zuen. Azken finean aktetan azalduko zena. Minutu gutxira, epaileak amaitutzat eman zuen «epaiketa».

Honen aurrean galdetzen dut:

—Noiz arte, ejerzitoak eta honen ordezkioak transmititzen dituzten baloreei ez esateagatik, euskaldunok epaituak, gartzelaratuak?

—Noiz arte, euskaraz bizi nahi izateagatik, euskaldunok, bigarren mailako hiritarrak?

—Noiz justizia euskaldunontzat?

Ezin ahaztu jasotako elkartasuna, ene ikasleen irrifarrak, begiradak, txaloak, lan-

kide eta lagun berotasuna. Aurrekoan, benetako Euskal Herria lortzeko bidean pauso bat aurrera eman genuelakoa nago.

ORLANDO ELORRIETA

DONOSTIA

«7 baietz!», unibertsitarion aldizkari euskalduna

ALDIZKARI berria dugu EHUn. Komunikazio eta Gizarte Zientzietako ikasle batzuk horretan ari dira. «*Badira eta aldizkariak UPVn, zer dela eta orain berria? Hor ditugu 'Vox Populi', 'El Periodico Universitario'... Kazetaritza ikasleek praktikak egiteko aproposak*». Berri hau, aldiz, ez da aurrekoak bezalakoa. Apartekoa izateko arrazoiak badiu, apartekotasunaren bila joanak ez diren arren. Nahita eginda, nahiz halabeharrak eraginda; zorionez zein tamalez, inoiz inon ikusi ez dena egiteko aukera badute.

«*Zer da ba? Zer du? Nolakoa da?*» Euskalduna da. Eta Leioako Kanpusean sortu arren, euskal unibertsitari guztiak integratu nahi dituen. Euskaldungoak elkar ezagutzeko beharrezko dituen topaguneetarikoa bat izan gura du. Gainera, praktikak UPVri «arrotz» izan dakioken hizkuntzan burutuz, euskera ez direnak «erderatuko» baituzte.

Baten batek pentsa dezake ez litzatekeela horrenbesterako izan behar. Uxela arrazoiaren faltan egon ez. Baina baldintzari ondorio argirik ez darraikio: ez da aldizkari lar izan euskaraz orain arte UPVn. Egun daudenak erdaldunak izaki, euskarari dagokion txoktxoa eskeintzen diotelakoa seguruenik, hiruzpalau orri argitaratzen dituzte euskaraz. Hori da EHUn euskarak daukan islada bertoko argitarepenetan. Bada garaia UPV hori EHU bilakatzen hasteko, eta bide batez Euskal Herriko Unibertsitate guztien berri euskaraz eta ahal izanez gero batera jasotzeko. Euskara baino lokarri sendagoaren beharrik ez da unibertsitarioen artean.

EMILIO B.G.

GETXO (BIZKAIA)

HIRUKO TXIKIAN

Inkomunikatua (7)

Mendebaldeko ongizate delako gizarte honetan, non informazio eta formazio gune erabakitzaileak gero eta bilduagoak bait dauden esku gutxitan, demokrazia, elkarrekin bizitzeko sistema arautzailea baino erlijio berri baten antza hartzen ari da. Betiko arazo eta asmo zaharrez eginiko antolakuntza ideologiko berritua, itxuraldatua. Sosa garesti eta lana merke. Lana, gizakiak lortzeke zeukan oinarritzko eskubidea, ondasuna bilakatu da. Eta Estatuen edo hauen adarrak diren erakundeetako funtzionarietzat, ondasun preziatua. Eta funtzionaketan erlijio itxura duen demokrazia hau, bere fundamentalismo propioa ere hedatzen ari da etengabe iadanik fundamentalistak diren egiturak medio. Hauen artean, komunikabideak dira kutsatuenak.

Amorematea, salbuespenetan intelijentzi eta gaitasun, kasu baikorrenean ahulezi, eta gehienetan koldarkeri adierazlea, fundamentalismo honen lehen mandatu dugu, eta gutxienez amore ematea bezain ekologikoa den amore ez ematea, sakrilegioa. Aurki, amore ematen ez duenari tiro.

JOXE MARIOSTOLAZA

ARGIA

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.

LEHENDAKARIA: Joxe Mari Irazusta.

ZUZENDARIA: Pello Zubiria.

Kontseilu Editorialeko

Arduraduna: Baleren Bakaikoa.

Erredakzioa: Xabier Aranburu, Arantxa Erasun, Mikel Jauregi, Juan Joxe Petrikorena, Arrixtu Zelaia.

Maketazioa: Berdaitz Goia.

Dokumentazioa: Ernesto Ibarluzea, Ainhoa Gerra.

Administrazioa: Jasone Larrarte.

Harpidetzak: Olatz Korta, Elena Guinea, Miren Larrarte.

Hedapena: Ixabel Bereziartua.

Publizitatea: Miren Aranburu, Iñigo Txintxurreta, Nekane Zubeldia, Itziar Diaz de Durana.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. pabiloia. 20160 Lasarte-Oria.

Tlf: 37 15 45. Faxe: 37 34 03/36 10 48.

BIZKAIA: Zabalburu 2, 1. ezkerre. 48003 Bilbo. Tlf: 410 34 34. Faxe: 410 37 15.

IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122

Urruña. Tlf: 59 47 60 00. Faxe: 59 47 60 01.

NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre. 31011 Iruñea.

Tlf: 17 80 78. Faxe: 17 80 77.

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Aurrera begiratzeko ordua

JOSE Maria Aldaia aske da eta, polizi ekimen disdiratsuaren ondorio izan ez delako kexu dagoen politikari bat edo beste kenduta, gainontzekoengan poz sentsazioa hedatu da. Hamaika hilabete luze hauetan haserre eta mingostasunerako uneak ez dira faltatu izan Euskal Herrian. Rosa Zarra bidean geratu zen, atxilotuak, zaurituak, eskuhartze poliziala eta aurrez aurreko kontzentrazioen tentsioa kalean egon da. *Euskal Herria askatu* izeneko kontzentrazioek, maiz kontramanifestazioa deitu izan direnak, agerian utzi dute garraio-lariaren bahiketa arazo garrantzitsua zen arren ez zela bakarra. Presoen sakabanaketa, Jon Idigorasen espetxeratzeara eta beste kontrajarrita agertu izan dira. Askatasunaren ondoren, iritzi publikoaren batailak bigarren kapitulu bat ezagutu du egunotan, garaipenaren kapitalizazioarena alegia.

ALDAIA aske, Ortegaren egoerak bere horretan dirau. Eta euskal presoen egoerak ere. ETak ekimen armaturako daukan ahalmena frogatua geratu da, eta Estatuak ekimen polizial eta nazioarteko presioaz arazo gaineratik kendu nahi duela ere. Autodeterminazioari eskubide izaera ukatu eta zilegizkoa den erreibindikazio izaerara mugatu nahi dutenek, Jose Maria Benegasek

kasu, ez diote sugarririk kentzen egun bizi dugu gatazkari. Jarrera sano ezberdina da ostera Maroñoko taldeek plazaratu dutena. Autodeterminazioa oinarritzeko eskubidea dela aitortuz, Euskal Herriko kasuan sor daitezkeen traba eta arazoak gizarte mugimenduen ikuspegitik aztertzeari ekin diote.

ASTE hau erabakikorra izan daiteke, bestalde, PPk CiU eta EAJrekin darमतзан negoziaketetarako. Jose Maria Aznarren izendapena gairatzeko boituak baino PPren gobernuaren egonkortasuna bermatzeko babesak dira mahai gainean daudenak. Felipe Gonzalezen esperientziatik ikasiz, nazionalisten laguntzak bere prezioa dutela ederto ikasia dute PPkoek. Ikusteko dagoena da hainbeste harrokeri eta mesprezuz jokatu zuen PP gauza izango ote den *espainiar periferikoen* eskariak asetzeko.

Harrokeriak konponbide txarra du, egunotan Nafarroan ikusi dugun bezala. Zortzi pertsonaren erabakikortasun eta argitasunak Itoiz geldirazi zuela irensteko apaltasunik gabe, irain, ez ikusi eta indarraren arrazoiria jo dute epaitegiek lege kanpokatzen jo dituzten lanak burutuko direla segurtatzeko. Berria eman zuten kazetariak ere agerian eta publikoki mehatxatu dituzten arren ixiltasunaren elkartasun eza jaso dute. Hori bai... demokratikoki.

IÑAKI URIARTE

KABLE BIDEZKO ISTILUA

NAFARROAKO gobernuburuak halako histeria batean sartuak ageri dira Itoizko kable mozketak gertatu zenetik. GALen kasuarekin lehenik astakeria egin eta gero okerra garaiz ez aitortzearen desegokitasuna —Urralburu zulora erori berria zenean— aldarrikatu zutenak berak hankasartze bera egiten dute orain. Gertakizuneko argazkiak egin zituzten egunkariak —ez dugu euskal irakurleok geurean sarriegi gozatzen halako *scoop* bat, alajaina!— kriminalizatzea da Iruñean histerikoren bati lege kontra-

ko obra defenditzeko bururatu zaion azkena. Eta langileen manipulazioaz zer esan? Brasilgo oiha tropikala eta bertako biztanleak suntsitzeko kolonoak botatzen dituzte aurretik multinazionalak, eta Estatu Batuetan meatzari-laboriariak aurrean ipinita akabatu zituzten milioika indiar. Gai honetan gauzak oker eginez abiatu ziren politikariak bidean dena erre dezaketela dirudi. Baina paisai eta jende ezberdinen *arragoa* omen den herrialde honetako biztanleen arteko elkarbizitza ere.

PELLO ZUBIRIA

ION SALABERRIAREN TARTEA

ZALDIBIA-SOHÜTA GAZTE TOPAGUNEAREN EKARPENAK?

Gazte indarra, Euskal Herria!

Zaldibia-Sohüta Gazte Topaguneaz ondorio aunitz atera daitezke: Jarrai eta Gazteriak-en deialdiari erantzuten, 25.000 gaztetik gora Euskal Herriaren askatasuna eta gazteriarren eskubideen defentsan biltzeak duen esanahia, jai giroa eta eztabaidarako ahalmena, euskara gazte komunikaziorako hizkuntza bakarra gisa nagusitzea, gazteriarren portaera eredugarria, azaldu indarra, konprometua eta gaitasuna, edo auzolana, autosufizientzia eta autoantolaketak hartu duen dimentsioa.

Baina guztien gaineratik, 1996ko apirilean, Aberri Egunaren itzalpean, 25.000 gaztek egindako hitzarmen historikoa eta estrategia-koa goraiapatuko nuke. Historikoa, Gazte To-

pagunea Euskal Herrian egin den gazte mobilizaziorik handiena izan delako. Estrategia-koa, Euskal Herriaren etorkizuna bermatzen duelako eta Euskal Gazte Mugimenduak borrokarako oinarri zabalak dituela azalean utzi duelako. Zaldibiko ekitaldi politikoan esan bezala, «karpa honetan atera daitekeen argazki bakar batek lurretik botatzen ditu Independentziaren aldeko mugimenduari-kin bukatzeko estatu biek asmatu ditzaketen estrategia errepresibo guztiak, euskal gazteriak dagozkion eskubideen alde borrokatzeko erabaki tinkoa berretsi egiten du».

Bakar batzuk ekimenaren arrakasta txiriparen ondorio edo une politikoaren emaitza izatearen esperantza balute, aurretik esanen diegu oker dabilzala. Gazte Topagunea, urtetan eraikitzen eta sendotzen joan den Euskal Gazte Mugimenduarien islada izan da, hilabeteotan sekulako indarra hartu duen herritar mugimendu zabal baten lanaren

emaitza zuzena. Agian Zaldibia-Sohüta indar leherketa bezala uler daiteke, askorentzat ustekabe bat, baina egunero eta aspalditik Euskal Herriko herri eta auzoetan anonimatua, ixilean eta gehienetan zigortuak eta erasotuak diren milaka gazteentzat, balio izugarria duen lekuan lekuko lan politiko eta sozialaren ondorio da. Piztu eta garatu diren borroka ugarien emaitza logikoa.

Eguneroko lanean kokatzen da hain zuzen gazteriarren indarra, borroka ezberdinetan antolatua eta ehundaka ekimen ezberdinetan isladatzen eta isildu nahi den gazte indar eraikitzailea. Gainera, arrakastak ez ditu ez dinamikak motelduko. Gazte Mugimendua bizirik dago, bere bidea eginaz eta aldaketa etengabearen eraginpean badoa aurrera, bide berriak urratzeko edota oztoko guztiak gainditzeko aitzakiak bilatu baino indar berriak eragiten dituelarik. Lan asko dago egiteko eta hortara goaz.

ETak Joxe Mari Aldaia libre utzi ostean, honela mintzatu zen **Consuelo Ordoñez** zerga iraultzailea deritzona ordaintzen duten enpresariei buruz: «Diru hori terrorismoarekin amaitzeko erabiliko balute, seguru naiz ez lieketela ile bakar bat ere ukituko, eta seguruenik hilketa, lebergailu eta oinaze ugari ekiditeko modua legoke». **Floren Aoiz** HBko Mahai Nazionaleko bozeramailearen aburuz, «komunikabide handiak ez dira 'estatua' zentzu bertsian, baina bai zentzu zabalenean; sistema politiko jakin batentzat oinarritzko euskarri diren zentzu».

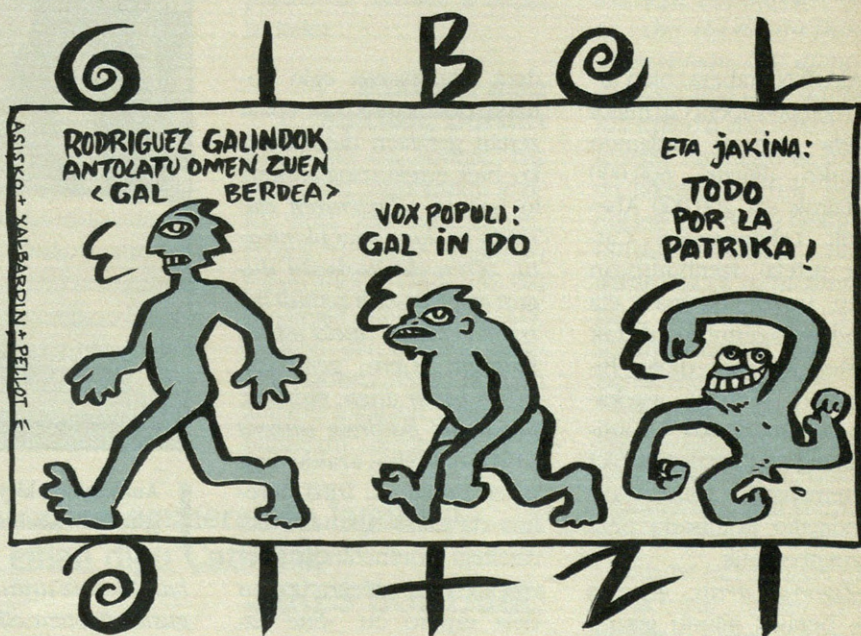
Carlos Garaikoetxea honela mintzatu da negoziaketaz: «ETak eta HBk Sinn Feinek baino babes sozial handiagoa du Irlandan, eta Gerry Adams Etxe Zurian hartu zuten». **Jaime Mayor Oreja** adierazitakoaren arabera, «PSOrekin hamabiru urtetan lortu ez ditugun akordioak lortu ditugu jada EAjrekin enplegu beta gizarte mailan». **Iñaki Anasagastik**, berriaz, ondorengo hau esan du: «PPk gurekin negoziatzen duenean, obartu behar dute eburne

urte dituen alderdi batekin ari direla eta Gobernuan sartzeko amorratzen ez dagoela; deitze butsatatik ez gara emozioak jota zorabiatzen».

Txiki Benegasen iritziz, «terrorismoaren aurkako borrokan akatsik ez egitea da oinarritzkoena, eta guk akatsak egin genituen Aljerreko elkarrizketak onratzerakoan». Ondoren zera

gehitzeko: «Autodeterminazioa ez da eskubide bat, alderdi nazionalisten bidezko aldarrikapena baizik».

Juan Jose Ibarretxe Eusko Jaur-laritzako lehendakariordearen uste-tan, «madrilen PPrekin ituna egingo bagenu, horrek ez luke kolokan jarri-ko PSE-EErekin hemen dugun hitzar-mena».

Izan berri duten epaiketa medio, Jakes Abeberri eta Jakes Bortairurekin mintzatu gara

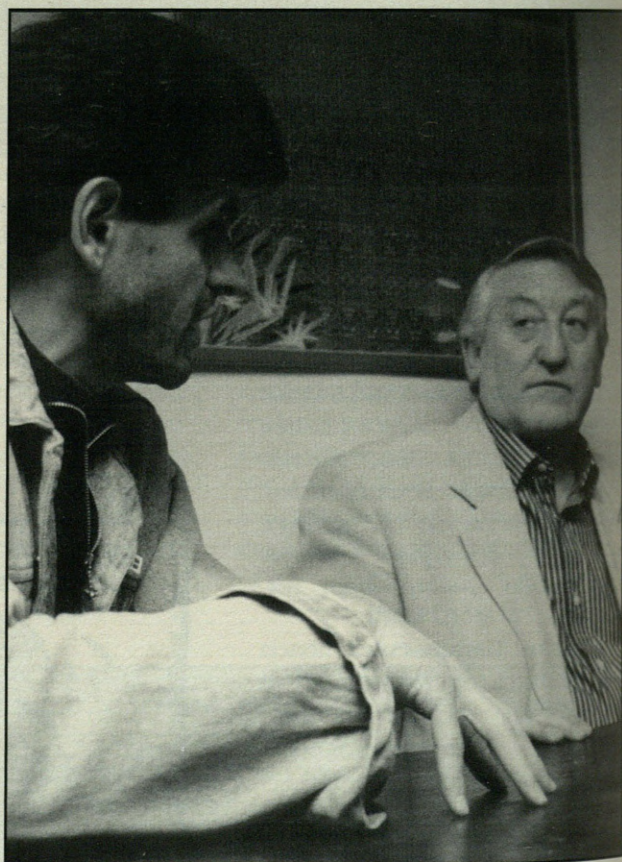
Isiltasunaren legea liberatan betearazi

Jendeak GALen kontrako auzia deitu izan duela diote, beraien kontrakoa baino. Irailean jakinen dute jarritako isuna pagatu beharko duten ala ez. «Oso gogorra egiten zaigu pentsatzea dirua biltzen hasiko garela Cathala, Helie eta Etxeto polizien sakeletan bukatzeko», diote Jakes Abeberrik —Miarritzeko auzapezordea, «Enbata»ko arduraduna eta EBko batzordekidea— eta Jakes Bortairu Herriaren Aldeko kideak.

EPAIAREN arabera, bien artean 800.000 libera (20 milioi pezeta inguru) ordaindu beharko dituzte, 600.000 Bortairuk eta 200.000 Abeberrik. Lehenengoari «Cathala ustela» izenburupean iazko urrian Baionan eta Hendaian agertutako afitxak itsastea leporatu diote. Bigarrenari, «Enbata» astekarrian argitaratutako bi artikulutan Joel Cathala borroka antiterroristako burua eta Hendaiaiko komisario ohia difamatzeagatik.

«Zigorra arras gogorra da», beraiek aitortu gisara. Oraingoan, baina, iraila al-

dera arte itxaron egin beharko dutela uste dute epaia zertan geratzen den jakiteko, biek errekurtsioa aurkeztu baitute. «Zigorraren aurrean ez dugu ezer planteatu, zeren eta aurkeztu dugun errekurtsioak zerbait berrikeria ekarriko duela espero baitugu. Gero geroakoak. Erran behar dugu, gainera, juridikoki badirela aukera anitz segitzeko», azaldu digu Jakes Bortairuk. Iritzi berekoa da Jakes Abeberri, eta Auzitegi Gorenetik epai berria beraien aldeko izanendela espero du. «Ene kasuan, 'Enbata' ez da elkarte

Auzitegien aldetik «gogor zigortzeko benetako nahia» zegocla uste dute Abeberrik eta Bortairuk. (Argazkia: Alberto Elozegi).

bat. Ni naiz arduradun nagusia. Egoitza elkarte batean da, baina nik erantzun

behar diet 'Enbata' ren aurkako zigor eta isun posible guztiei. Beraz, 'Enbata'

Prentsaren aldetik ez dute elkartasun handiegirik sumatu, nahiz eta ebazpenaren ondotik sostengurik espero duten. (A.: A. Elozegi).

*kondenatzea ni kondena-
tzea da*, gaineratu du Mia-
ritzeko auzapezordeak.

Epaia alde batera utziz, «garaipen» txiki bat lortu du-
tela adierazi digu Bortairuk: GAL afera eguneratzea. Herriaren Aldeko kidearen aburuz, «10 urtez Iparraldeko abertzaleok abal izan duguna egin dugu GALen ekintzak salatzeke, baina gauza asko ez ziren gure esku. Baina Amedo eta Dominguezen deklarazioak bezalako elementu berriak medio, GAL aferako frantses konplizitate guztiak mabai gainean jartzeko aukera izan dugu. Lanabes ezberdinen bitartez, informazio horiek gizarteratzen saiatu gara. Eta horretan, laguntza ederra eman digu Cathalak, nabiz eta agian on-

dorio txarrak jasan beharko ditugun...». Modu horretan, abertzaleak ez diren beste kazetari eta indar batzuk, komunistak kasu, beraien alde egitea erdietsi dutela nabarmendu du Bortairuk. Frantziako Alderdi Komunistaren jarrera zehaztu digu Abeberrik: «Parlamentuan GAL aferako frantziar inplikazioak ikertzeke eskaera egina du. Indar minoritarioa izan arren, bere gestioa beti ere interesgarria eta lagungarria izan daiteke guretzat. 'L'humanité' bere egunkarian ere publiko egin du eskaera hori». Abeberri-

ren iritziz, beraien aurkako prozeduraren haritik tiraka hasiko dira GAL aferan frantziar agintariekin dituzten inplikazioez zerbait gehiago jakiteko.

Ezkerra edo eskuin, berdin

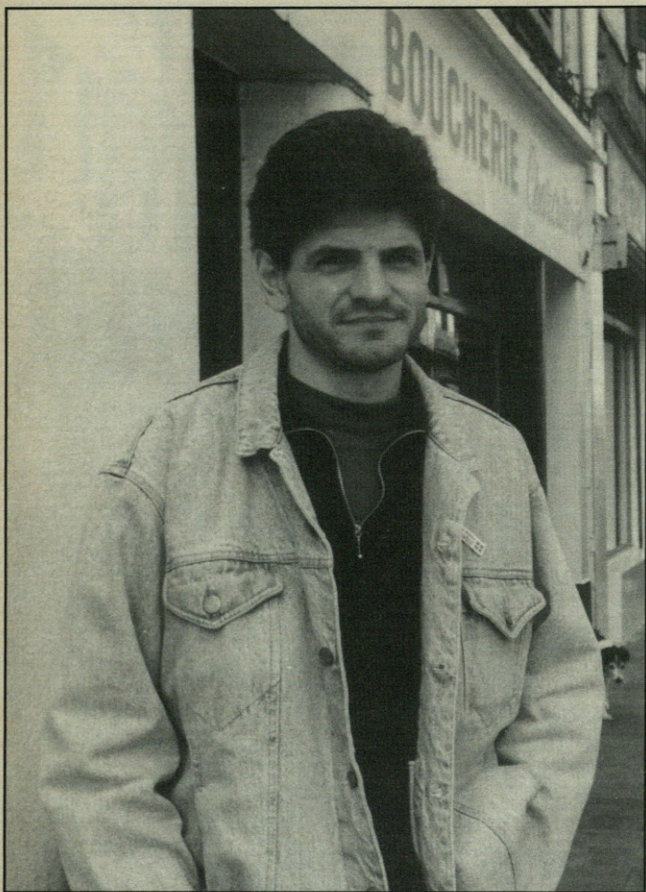
ABEBERRI eta Bortairu bat datoz GAL afera Estatu logika dela baieztatzerakoan, Euskal Herriaren inguruko Estatu arazoa. Ondorioz, bai Espainian eta bai Frantzian, eskuina ala ezkerra bote-rean egonda, logika beraren arabera jokatzeko dutela azpimarratu digute. «Logika

horrek uko egiten dio erabat euskal subiranotasunari. Borondate politiko komunak izateaz gainera, kide-tasun pertsonalak ere badi-ra ezker eta eskuin frantse-saren artean. GAL aferan ez dut uste deus alda daitekeenik ezkerra edo eskuina bote-rean egonagatik» azaldu du Jakes Abeberrik. Bortairuk ere ildo berari heldu dio. «Euskal Herriak bizirik iraun eta ez irautearen artean, Madrilek eta Parisek berdin jokatzeko dute ezkerretik zein eskuinetik».

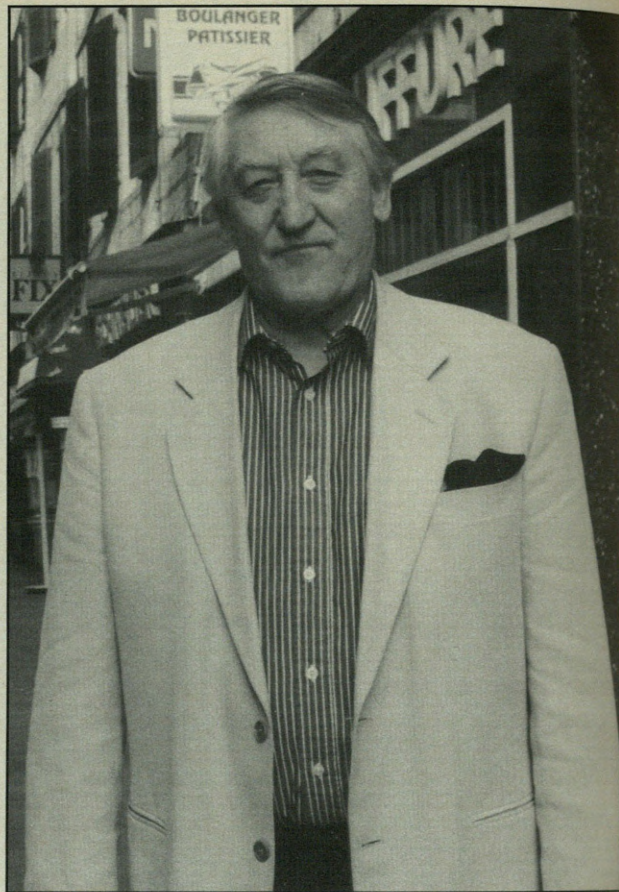
Oraindik, baina, Espainian bezala, Frantzian GAL ez dela Estatu arazo bilakatu nabarmendu digu Herriaren Aldeko kideak. «Oraindik ez dauka Hegoaldean duen pisua. Ipar Euskal Herria ttipiagoa denez, orain arte

«GAL afera eguneratzen laguntza ederra eman digu Cathalak»

JAKES BORTAIRU

«Poliziek eta epaileek elkartasun ikaragarria erakutsi diete elkarri», dio Jakes Bortairuk. (Argazkia: Alberto Elozegi).

Abeberriren ustez, «Enbata'ren isun posibleei nik erantzun behar diedanez, 'Enbata' zigortzea ni zigortzea da». (A.: A. E.).

lortu dute isiltasun legea mantentzea. Orain, berriz, gauzak aldatzen ari dira. Batetik, gure auzia dela medio, eta bestetik, komunistak basiak direlako mugitzen. Baina apurka ari omen da Estatu afera bilakatzeko, eta justizia ere GAL aferan nahasturik dagoela baieztatzen du Bortairuk. «Informazioek frantses polizia batzuk inplikatzeko gain, justiziako arduradun batzuk ere nabasten dituzte, Naom prokuradorea kasu. Poliziek eta epaileek elkartasun izugarria erakutsi

diete elkarri». Eta frantziar politikariak, espainiarren modura, beren burua babesteko polizia eta epaileena babesten ari dira Abeberriren esanetan. «Joko politiko bonetan, Frantziako Estatuaren aparatua dago inplikaturik. Eta oso garesti aterako zaio Estatuaren aurka jotzera ausartzen denari».

Elkartasunik ez prentsaren aldetik

IZAN berri duten auziaren inguruan eta GAL aferarekiko erakutsi duten jarrerari dagokionez, ez omen dute

elkartasun adierazpen handiegirik jaso prentsaren aldetik. «Gure aurkako lehen auzi bonetan hori ikusi abal izan dugu. Herriaren Aldek kaleraturiko afitxak, eta 'Enbata'k zein 'Ekaitza'k argitaraturiko iritziak, Lopez Carrillok 'El Mundo'rako egindako adierazpenen errepikapena baino ez dira izan. 'El Mundo'tik ateratako informazio eta datuok frantziar prentsa eta komunikabide guztiek argitaratu dituzte: 'Le Monde', 'Liberation', 'Sud Quest' eta 'La Semaine'k bemen Iparraldean; AFP agentzia barne», azaldu digu Abeberri. Euskal agerkariak baino ez «hautatzea» esanguratsua dela dio. Eta pasadizo bat kontatu di-

gu gehiago argitu nahian. «Auziaren egunean, aukera izan nuen auzibideratzearen txostenak ikustatzeko, eta 'Sud Quest' egunkariko kazetari batek auzitegiko presidenteari igorritako gutun batean bere burua xuritu eta barkatzeko erregutzen zion».

Izan ere, kazetari honek Cathalak GALen diruak jasoa zituela idatzi zuen bere egunkariaren lehen orrialdean, eta Cathalak harturiko jarreraren aurrean atzera egin du. «Kokildu egin dira, eta horrela lortu dute Polizia eta justizia beraren batzamarretatik libre gertatzea. Halakoxea da prentsaren elkartasuna», gehitu du Miarritzeko auzapezordeak. Hala ere, ebazpenaren

**«Ezkerra edo eskuina boterean egonagatik aferan ez da deus aldatuko»
JAKES ABEBERRI**

“Estatuaren
aparatua dago
inplikatur; garesti
aterako zaio
Estatuaren aurka
jotzera ausartzen
denari»
JAKES ABEBERRI

ondotik, zenbait kazetariren aldetik nolabaiteko sostengua jasotzea posible ikusten du. «Orain prozedura nola gauzatu den jakin nahi dute, ez baitute sinisten gauzak nik esan bezain sinpleak izan daitezkeenik. Gurekiko jarrera jakin bat azaldu aurretik, informazio guztiak alderatu eta baieztatu nahi dituzte. 'Le Monde' eta 'Le Canard Enchaîné' dira eginkari horietako batzuk, eta hauek auzibideratze boni buruzko informazioak biltzen ari dira, gero jarrera bat hartzeko». Abeberri azaldutakoaren arabera, komunikabideok beraien kontra emandako epaia adierazpen eta prentsa askatasunaren aurkakoa dela ohartzea nahi dute, eta horren arabera, sala dezatela. «Eta noski, GAL afera argitzen inplikatu daitezela».

Jakes Bortairuk zerbait gehiago gehitu du komunikabideen jokaerarekiko: «Gure aurkako zigorrak eragin zuzena izan du eta izanen du prentsa guztia-
rentzat. Orain, prentsak gaitzertu aitzin bi aldiz pentsatuko du. Horixe da zigor honen helburuetako

“Gure aurkako zigorraren helburu bat prentsa osoa kokiltzea izan da»

JAKES BORTAIRU

Bide juridikoa urratzeaz gain, beste ekinbiderik jarraitzeko asmoa azaldu digute. (Arg.: A. Elozegi).

bat». «L'Humanite-ren adibidea ipini digu: «Lopez Carrilloekin elkarrizketa – bat prest zuen, baina dudamudan ibili dira aste batez, abokatuarekin negoziatzen... Izugarritzko beldurra zuten. Azkenean atera dute, baina polizia hauen ize-
nak ez dituzte agertu. Denek dakite zein diren poliziok, xehetasunak ematen baituzte, baina X, Y eta Z bizkiordez agertu dira».

Libera sinbolikorik ez oraingoan

IZAN ere, diru-zigorra gogorra baita oso. Biek aipatutakoaren arabera, difamazio kasuetan bada pertsona baten ohorea garbitzeko ordaintzeko modu bat, eta da libera sinboliko bat ordaintzea. Edo bestela, gehien

jota, azken urteotan 10.000 liberako isuna ezartzen da. Oso gutxitan 50.000 liberakoa, hori baita gogorra beraiena bezalako auzietan. Ostera, Abeberri eta Bortairurenak, batik bat azken honenak, sobera gaintitzen dituzte kopuru horiek. Ordaindu beharrean izanez gero, honela banatuko litzateke diru hori Abeberriren kasuan: zigorra libere-
tan; poliziei ordaintzeko 150.000 libera; abokatuen gastuetarako, 15.000 libera polizia bakoitzeko; Frantziako Estatuarentzat 3.000 libera; eta beraien kontrako zigor hori bost egunkaritan argitaratzeko dirua ukanen dute hiru poliziek, 25.000 libera guztira. Orotara, 200.000 libera. Bortairurena are handiagoa da (600.000).

Bortairuk badu zer esatekorik diru-zigorrari dagokionean. «Auzitegiak ezarritako isuna fiskalak berak eskatu ez zuen isuna da. Bi alde ginen: iraindutakoak

eta gu. Diru-zigorrak eskatu zituzten, eta baita abokatuen gastuak estaltzeko sosa ere. Horrezaz gain, auzitegiak beste zigor eta isun bat erantsi du. Horretan ikusten da benetan gogor kondenatzeko nahia bazela auzitegien aldetik».

Baina ez da Abeberri eta Bortairurena auzi honen inguruan izango den epaiketa bakarra. Maiatzean Parisen bi auzi izanen dira. Bata «El Mundo»-ren kontra eta AFP agentziaren kontra bestea. Bortairuk ondoko interpretazioa egiten du: «Errazago zuten gure kontra joatea, medio txikiak ditugulako defenditzeko. Behin gurea pasata, errazago medio handien kontra jotzea. Jada, afera berari buruz erabakia hartua izanen baita. Gure zigorrekin beste guztiak kokildu nahi izan dituzte».

**MIKEL ASURMENDI
MIKEL JAUREGI**

François Santoni, A Cuncolta erakunde abertzaleko burua

«Korsikak itsasoz bestaldeko departamentu izan behar du»

Frantziako gobernuak F. Santoni hautatu du solaskidetzat, Korsikaren status politikoaz eta geroaz mintzatzeko. *Le Nouvel Observateur* astekariko François Caviglioli kazetariari eskeinitako elkarrizketa honetan azaldu ditu bere asmoak eta kezak. Ez du karrera politikorik egiteko intentziorik, dio korsikar abertzaleak, gizalegeak eta borrokan hildakoenganako begiruneak hala agintzen baitio.

Borobiltasunean igarri zaio nekazal jatorria Santoniri, eta are borobilagoa ageri da balen aurkako txalekoa jantzita. Bereizgarri gehiagorik ere badu: jentiltasuna, eta Ajaccioko herritarrek hainbeste estimatzen duten txukundaderako joera. Hauxe dugu gobernu frantsesaren solaskide nagusia, Paris eta Korsikako abertzaleen arteko elkarrizketa ultrazekretuetan. François Santoni, 36 urtekoa, irakaslea izana, Hego Korsikako Cuncoltaren idazkari nagusia, FLNC-Abar Historikoa erakunde armatua kide duen erakundearena alegia. Bere larritik ordaindu du orain arteko ibilbidea. Zortzi urteko gartzela zigorra ezarri zioten 1985ean, Ajaccioko koartelari eraso egitea-

gatik. Bi atentatu saiakera izan zituen 1995ean. Trebea estrategia kontutan, alderdi tradizionalak hautetsiek badiote errespeturik, nahiz eta bere joera politikotik oso urrun ibili. Aldiz, berebiziko gorrotoa diote Cuncoltari konpetentzia dagioten alderdi abertzaleek, MPAk (Autodeterminazioaren Aldeko Mugimenduak) eta ANCK (Accolta Naziunale Corsak). Abertzaleen arteko gerrak hamabost hildako eragin ditu urtebeteren buruan. Gogoan izateko kontua. Korsikan, batez ere.

Eremu zergagabea edo

«Korsikan eremu zergagaberik sortu behar bada, irlaren barrukaldean behar du izan, ez kostaldean»

‘zonalde franko’ delakoa iragarri du Alain Juppek Korsikarako. FLNC-Abar Historikoaren garaipentzat jo liteke erabakia?

Nahiago genuen askaketa fiskala. Korsikan eremu zergagaberik sortu behar bada, irlaren barrukaldean behar du izan, ez kostaldean, espekulazio inmobiliarioa eta kapital mafiosoaren etorrera galerazteko. Kontrola eta arauak derrigorrezkotzat jotzen ditugu esparru frankorik osatu ahal izateko. Tanger edo Batista garaiko Kubaren antzeko Korsikarik ez dugu nahi.

Independentzia konturik ez duzu aipatuko aurrerantzean?

Azken helburua da independentzia. Korsikar orok bere barne-barnean darabilen ametsa da, nahiz eta independentziaren aurkakoa izan. Ez dugu bazterrerara utzi esijentzia hori, MPAk ez bezala. Beraz, MPAk (Autodeterminazioaren Aldeko Mugimenduak) bere izena aldatzea du hoberena, independentzia baita autodeterminazioaren aukeretako bat.

Matignongo (Frantziako gobernuko) ordezkariekin dituzuen zekretupeko harreman horiek, nola burutzen dituzue?

Paristik hona etortzen zaizkigu ordezkariak, hainbat alorretako adituak. Ez guregana soilik. MPako ordezkariekin ere mintzatzen dira, Jean Peraldarekin bereziki, edota Gilbert Casanovarekin, Ajaccioko merkatal ganbarako presidentearrekin. ANCKo Pierre Poggioli-ekin ere hitzegiten dute Parisko ordezkariak. Poggiolik

«Azken helburua da independentzia. Korsikar orok bere barne-barnean darabilen ametsa da, nahiz eta independentziaren aurkakoa izan»

ukatu egiten ditu harremanok, eta lantuka dabil gobernua bere erakundeari kasurik ez diola egiten eta. Jende guztia ari da hemen ezbaian, bakoitza ura bere errotara bildu nahian.

Independentzia bitza aipatzen al diezue Alain Juppereen ordezkariak?

Ez. Harremanotan ez da oraingoz gai politikorik ageri. Irlaren etorkizun politikoa eta status aldaketa, horiek gainerako mugimendu abertzaleekin batera, alderdi tradizionalekin eta Korsikako gizarte osoarekin erabakiko dira. Eztabaida serioa da. Eta benetako auziak orain taularatuko dira. Hasteko erreforma konstituzionalaz mintzatu behar gara. Gure ustez, Korsikako Asanbladak izan behar du bestelako botererik. Hori da lehenbizikoa. Gainerakoan, gobernu ordezkarien proposamenak entzuten ditugu. Kataluniaren antzeko autonomia eskeini digute. Ez dakit, oraingoz, zer adieraz dezakeen horrek. Europar izango genukeen statusa ere ikusteko dago.

Konstituzioaren 74. artikulua nahi dugu guk Korsikarentzat, gure irla Itsasoz Bestaldeko Departamendua bilakatuko lukeena (DOM, Departement d' Outre Mer). Korsikar asko harritu egiten du eskari honek. Baina irla da Korsika. Eta irlak, hitzak

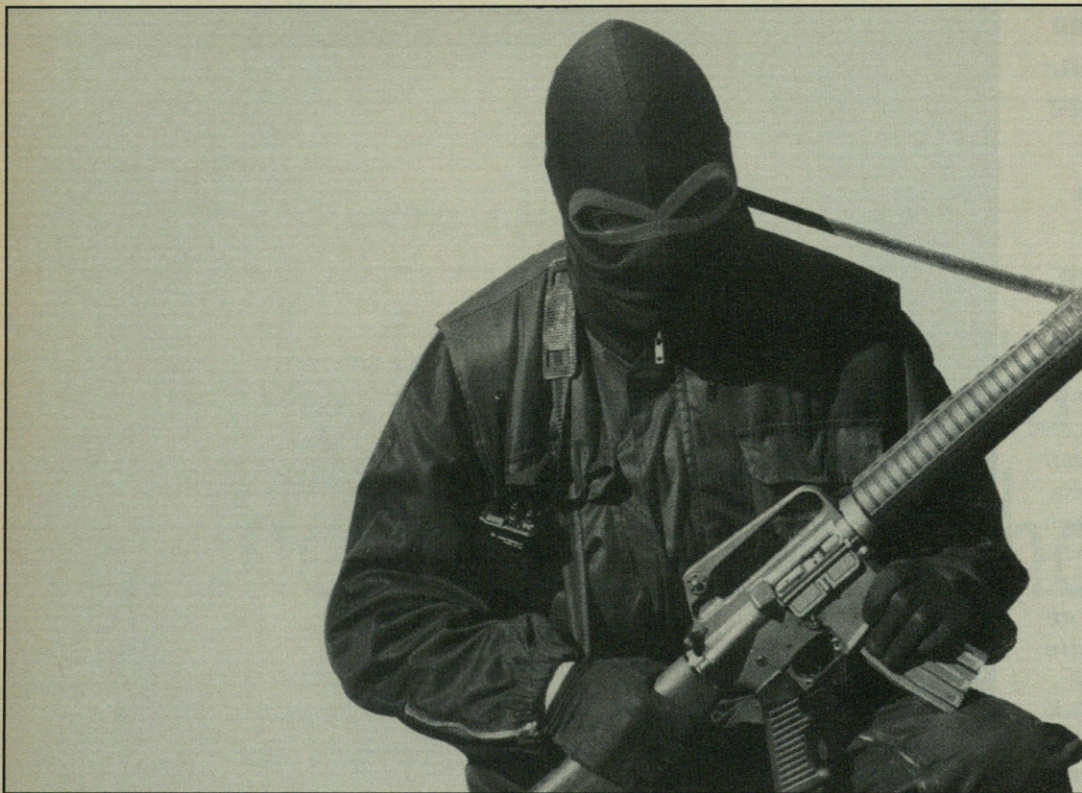
■ François Santoni, A Cuncoltako burua. (Argazkia: Le Nouvel Observateur).

halaxe dio, itsasoz bestalde izaten dira. Lanerako esparrurik izatea, hori da oraingoz garrantzizkoena, jende orok onetsiko duen statusa proposatzea. Apirilean azalduko ditugu jendaurrera gure iritziak eta orain arteko

negoziazioetan emandako urratsak hortxe plazaratuko ditugu.

Urtarrilaren 11tik 12ra-ko gau hartan bezala, basoan eta aurpegiak estalita prentsaurrekoa eskeiniz?

Ez. Badakit jakin aurpegia estalita agertzeak harritu egin zituela Frantziako herritarrek, baita beste asko ere mundu zabalean. Ez, ordea, Korsikako hautetsiak, txundituta baleude bezala agertu izan badira ere. Azal-

F. Santoni:
«Seiehun
kaputxatu, sei
mila boto.
Kopuru
ikaragarria,
Korsikarako
behintzat».

duko dizut zergatik. Haste-ko, 600 kaputxatuen artean ez zen ez haurrik ez emakumezkorik, hori zinez diotsut. FLNC-Abar Historikoaren militanteak soilik, 600 militante. Pertsona bat familia bakoitzeko. Eta familia bakoitza hamar boto dira. Frantsesek metrailetak eta granada jaurtigailuak zenbatu zituzten. Korsikarrek, botoak. Seiehun kaputxatu, sei mila boto. Kopuru ikaragarria, Korsikarako. Asanblada erregionalean hiru ordezkari izateko lain. Gainerako mugimendu abertzaleek (MPAk, ANCK, UPCK) ez dute horrenbestetik. Sei mila boto: Cuncolta eta FLNC- Abar Historikoa indar politiko sendoak direla adierazten du horrek. Hautetsiek ongi ulertu dute hori. Badakite zenbatzen. Hauteskunde bezperetan beti eskatzen dizkigute botoak. Lehengusuren baten bidez hotsegiten digute te-

lefonoz: «Zuk hamar boto badituzu balako herritan. Emaizkidazu, arren, bost». **'Aurpegi estalien' gau famatu bartan biru bilabeteko su etena iragarri zenuten. Baina izan da bildakorik Korsikan orduz geroztik.**

Jules Massa gure militantearen hilketaren medio hasi ziren berriro atentatuak. ANCK, Pierre Poggioliren mugimenduak hil zuen Massa, guk hasitako bake prozesuari traba egitearren, ez bait zuten gustoko. Gero Charles Andreani hil zuten Porto- Vecchion, bere jate-txearen aurrekaldean. Ez zuten arrazoi politikoengatik hil, bestelakoengatik baizik. Nortzuk? Enfrentamenduak profitatuz atzera

eginarazi nahi zigutenek.

Eta Gilbert Casanovaren aurkako atentatua, Ajaccioko merkatal gaban? Zure erakundeko bi gizoni egotzi zieten ekintza hori.

Hori beste kontu bat izan zen. Atxilotutako gazteetarik bat Jules Massaren iloba zen, osaba ia aitatzat zeukana. Oso haserretuta zebilen, odola berotuta. Zail da horrelakoetan ekintzak galaraztea. Gaitzetsi egin genuen atentatua. Izan ere, eta gainera, atentatua burutu zutenean MPArekin negoziatzen ari ginen. Gilbert Casanovarekin derrigor hitze- gin behar dugu, eta prest gara horretarako. Baina Casanovak Jules Massaren hilketaren gaitzestea nahi dugu

guk. Hilketaren guztiak gaitzes- ten dituela erantzun digu, baina guk Jules Massarena gaitzetsi dezan nahi dugu. **Eta «Liberation» egunkari-ko Guy Benhamou kazetariaren etxean egin- dako atentatua?**

Probokazioa izan zen. Gure etsaia izan da beti, baina guk ez dugu bere aurkako ekintzarik burutu. Bakarren batek gure bizkarrera bota nahi izan du atentatu hori. Gauza jakina baizen kazetari guz- tiek adieraziko ziotela elkar- tasuna Benhamouri.

Mehatsurik egin izan diozue telefonoz?

Ez. Nik neuk hotsegin izan diot etxera, egia da, bere artiku- lu batean agertutakoak zuzentzeko. Eta gero hone- taz eta hartaz hitze- gin genuen.

Baina jasotzen du me- haturik oraindik ere.

Gureak ez, inondik ere. Eta ez dut uste Korsikako inork egin zuenik atentatu hura.

«Seiehun kaputxatu, sei mila boto. Kopuru ikaragarria, Korsikarako. Asanbladan hiru ordezkari izateko lain

“Mihiluzeak dira korsikarrak. Atentaturik eginez gero, ezin luzaro isilik egon: gaur edo bihar, esan egingo dizute

Dena jakiten baita Korsikan. Mihiluzeak dira korsikarrak. Atentaturen bat egiten dutenean, ezin luzaro isilik egon: gaur ez bada, bihar, esan egingo dizute.

Zerga iraultzalerik jasotzen al duzue oraindik?

Guk geuk ez, baina Abar Ohizkoak eta Resistenziak (ANCren abar armatuak) segitzen dute jasotzen, ezetz badiote ere. Zerga iraultzaile neronek defendatu izan dut borroka armatuaren garrantia. Dirua behar da borroka armatuan jarduteko. Ez gaitezen aingerukeriatan jauzi. Abertzaletasun klandestinoaren buruzagi guztiek dauzkate eskuak odolez ziprztinduak. Pertsona bat, edozein arrazoiengatik, hiltzera kondenatzen denean erantzunkizun berbera dute tiro egiten dutenek eta hiltzarekin bat datozenek. Hori zuritzeko modurik ez dago. Odolaren gorriguneak ez dira sekula desagertzen. Korsikan hildako gehiagorik izan ez dadin abertzaleek borroka armatuari uko egin beharko diote. Baina frantsesek ere zuhurkiago jokatuko beharko dute. Bada bake prozesuaren aurkako epaile eta polizia. Batzuk, jakobino hutsak direlako. Besteak, interesagatik, MPA edo ANCKo gure aurkariekin aferetan dabiltzalako. Sinesterik ere dago zenbat polizia dagoen Korsikan. Noiz-nahi ikus litezke armaz jositako jendea gainezka dabilzan autoak. Eta ez dute batera harremanik hemengo udaltzainekin. Kontinentetik etorritako polizia dira,

eta inork ez daki norentzat ari diren lanean.

Zeure burua arriskuan dagoenik sumatzen al duzu?

Bitan egin dute ni hiltzeko ahaleginik, iazko maiatzean eta ekainean. Ez nau gehiegi ere kezkatzen. Hartzen ditut, bai, hainbat neurri. Bakarik ez naiz sekula ibiltzen. Hil nahi nautenei erraztasunik ez ematen saiatzen naiz. Ez diet isekarik egingo, neure presentzia, borrokan hildako aurkari familiatekoei. Baina ez dut sekula aldegingo Korsikatik.

Etorkizuneko Korsikan karrera politikorik egiteko asmorik baduzulako edo?

Ez. Gudularien hainbat ohitura neureganatu ditut, luzaroegi aritu izan bainaiz klandestinitatean. Bada maite nauen jenderik, baina, bestalde, askotxo dira gorrotatzen nautenak. Korsika gidatzeko baretasuna, sosegua ekarriko duen jendea behar da. Uko egiten diot klase politikoaren partaide izateari. Gizatasunagatik, hildakoei zor diegun begiruneagatik, bai geurei bai besteenei. Borroka armatuan zabiltzanean, horrek dakarren dolu eta garraztasunak puskatu egiten dizu zeure barrena, morala laurkitu. Eta behartuta zaude zeure buruari zera galdetzeraz: honenbeste hildakorik gabe ere ez ote ginatkeen honaino iritsiko?

FRANÇOIS CAVIGLIOLI

© LE NOUVEL OBSERVATEUR

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Istorioaren errepikapena

AZKEN aldiz zutabe honetan idatzi nuenean bezala, Ekialde Urruneko kontuak dakarzkite oraingoan ere. Txina eta Taiwango krisia zen orduko aitzakia zutabe honetara hurbiltzeko; orain, berriz, aldameneko penintsulako kontuek, Koreakoek, eman didate gauza bera egiteko parada. Orduan aipatu nuen Gerra Hotza amaitu eta ondoren bi potentzi nagusiek asmatutako enfrentamendu horren eskenatoki nagusiak Ekialde Urrunean izan zirela, Vietnamen, Korean eta Kanputxean. Bi Koreen arteko harremanetan noizean behin tentsio igoerak izatea ez da batera harritzekoa, eta oraingoan gertatutako istiluak ere aldian behingo tentsio igoeraren ondorio hutsean geratuko lirakeke, tartean hauteskunde batzuk izan direla kontutan hartuko ez bagenu. Baina azken faktore hori kontutan hartuta, tentsio igoera Ipar Koreak eragin duen arren, Hego Koreako gobernuak etekin handia atera diola ezin dezakegu alde batera utzi. Eta hori hala izanda, bi Koreen arteko tentsio honen aurretik Txina eta Taiwanen artean eman denaren kopia hutsa izan dela esatera auzartzen naiz.

KOLDO ALDABE

Kazetaria

BI krisi horietan eragina berdina izan da. Batek hasi du krisia eta besteak jaso ditu etekinak. Txinak hasi zituen maniobra militarrik Taiwango kosten inguruetan, eta Lee Teng Hui lehendakariak berrautapena lortu zuen une hartan Taiwanen egin ziren lehenbiziko hauteskunde demokratikoetan. Berdin gertatu da Koreako penintsulan ere. Pyongyangek hasi zuen krisia bi herrialdeak banatzen dituen gune edo eremu desmilitarizatuan debekatuta dauden armak eta soldaduak sartuz, eta Seulgo gobernuak irabazi ditu krisiarekin batera Hego Korean egin diren hauteskunde orokorrak.

KIM Young Sam lehendakariaren Korea Berria alderdiak beherakada nabarmena jasan behar zuen apirilaren 11ko hauteskundeetan, azken hilabeteetan bere gobernuan izan diren ustelkeria auzien eraginez. Baina krisia une egokian piztu zen eta gobernuak ongi asko aprobetxatu du Pyongyangek eskaini dion aukera.

Zumarragan orain 63 urte jaioa, EAJko kidea da Pako Allenderen oinordekoa ere

Juan Mari Urdangarin, Vital Kutxako lehendakari berria

Gasteiz eta Arabako erakunde finantziero nagusienak, Vital Kutxak, oraintsu hautatu du lehendakari berria: Juan Mari Urdangarin. Zazpi seme-alaben aita, bost hizkuntza menperatzen dituena, EAJko militantea, jubilazioa dastatzeko asmoakutzeratu egin beharko ditu, lau urtez behintzat.

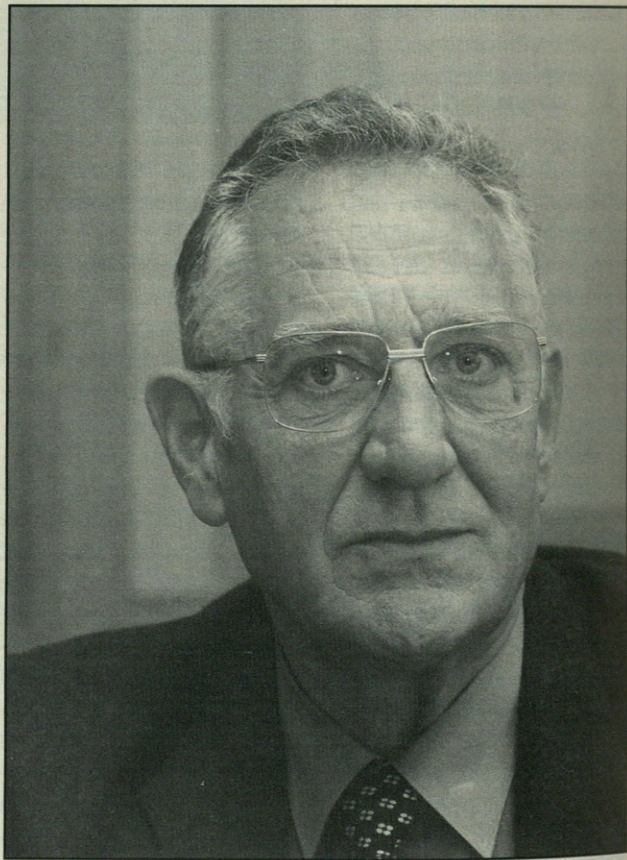
PAKO Allenderen oinordekoa iragan asteazkenean hautatu zuten Vital Kutxaren lehendakari kargurako. Joan denak eta heldu berriak badute kidesasunik elkarrekin zera batean behintzat. Izan ere, biak dira EAJko militanteak. Aldegin berriak goi mailako kargurik izan eta badu. Urdangarin, berriz, ez da nabarmendu izan politikagintzan. Ez ditu oso gustokoak komunikabideetako kamerak eta mikrofonoak, eta *baseko militante*tzat jo ohi du bere burua. Alabaina, izan du lehendakari berriak garrantzizko eginkizunik politikagintzan ere, EAJko barne epaitegiko kide izana baita 1995a arte.

Edonola ere, *politikari* deitura ez du gehiegi maite,

eta nahiago du enpresari edo teknikaritzat jo dezaten. Eta badu horretan ere eskarmenturik. Vital Kutxan bertan Kontrol Batzordean aritua da, sei urtez, presidente karguan. Horra heldu aurretik Hispano Quimican aritu zen (gerora Fuchs izena hartu zuen enpresa) gerente lanetan. Hogeita bost urte eman zituen lantegi horretan. Industria ingeniari ikasketak egin zituen Juan Mari Urdangarinnek eta badu, horrez aparte, enpresen administrazio eta gestio diplomaturarik ere.

Haruntz honuntz

CURRICULUM hori besapean zuela makina bat lantegi eta herritatik pasa izan da Vital Kutxako buru berria

Juan Mari Urdangarin, kargua eskuratu berrikan, Gasteizko bere lantoki berrian. (Argazkia: Joseba Olalde).

kargu honetara heldu baino lehen. Londresen, Bartzelonan eta Gasteizen bizi izan da, eta lana egiteaz aparte,

hizkuntzarik ikasteko tarterik ere izan du, antza. Ingelesa, frantsesa, katalana eta euskara ongi menperatzen

Vital Kutzaren balantzea ez da batere txarra: 414.586 milioi pezeta; 4.576 milioiko irabaziak iaz, zergak ordaintzeke

ditu. Eta gaztelera. Hizkuntzetan bezalaxe, familia barruan ere ugaritasuna maite du Urdangarinek eta zazpi seme-alaba ditu. Horietako bat aski ezaguna esku-baloizaleentzat. Zumarragan jaioa da J. M. Urdangarin, orain 63 urte, eta Gasteizen eman ditu azken hamabostak. Gizon seriotzat daukate bere ingurukoek, baina irribartsu agertzea ez omen zaio ezer askorik kostatzen.

Gasteiz-Arabako Kutzaren lehendakaritza bereganatzeko intentzio handirik ez zerabilen Urdangarinek, jubilaziorako paperak presatzen ari baizen orain gutxi. Baina hara non heldu zitzaion EAJren zuzendaritza ate joka, kargua bere esku hartuko ote zuen eske. Egoanean egoteko gizona ez izaki, baietz erantzun zuen. Bi urte edo hor arituta jubilatzerik izango zuela pentsatu zuen hasieran, baina lau emango ditu, seguruenara, agintaldi osoa. Nahiz eta bere zazpi seme-alaba eta hamabi bilobekin egoteko astirik izatea izan bere asmoa.

Ezin esan, nolanahi dela ere, enpresa konfliktiboa duenik esku artean. Vital Kutzaren balantzea ez da inondik ere txarra: 414.586 milioi pezeta; 4.576 milioi pezetako irabaziak iaz, zergak ordaindu aurretik. Hazkundeak, aurreko urtearekin alderatuz, %26koa izan zuen. Eta kontutan izatekoa da Vital Kutzak duela Arabako merkatuaren erdia baino gehiago bere baitan, %53 ingurukoa. Datuok ikusirik, estutasun aparte-

korik ez luke izan behar Juan Mari Urdangarinek kargu berrian, ekonomiari dagokionez behintzat. Baina bestelako gorabeherarik ere izan ohi da aurrezki kutxetan, politikoak adibidez. Eta horiei aurre egiteko zuhurki eta fin jokatu beharrean izango da.

Tirabira politikoak

Gorabehera horietan aipagarrienak Vital Kutzak eta Herri Batasunak aspaldi honetan elkarrekin izan dituzten liskerrak lirateke. Baita Egin egunkariarekin izandakoak ere. Lehenbizi aipatu erakundeak, HBk, bazuen zorrik Gasteiz Arabako Kutzarekin, hauteskunde kanpainetarako eskatutako maileguak zirela eta. Vital Kutzak zorra kitatzeko agindua eman zuen, baina HBkoek gogoratu zuten, bada eurek baino diru gehiago eskatutako alderdirik, zorrik berehala ordaintzeko abisurik jaso gabeak guztiak. Arras gaiztotu ziren Pako Allenderen garaitan Vital Kutxa eta HBren arteko harremanak.

Egin egunkariari, berriz, publizitatea ukatzen ziola salatu izan dute sarritan komunikabide horretako buruek. Eta Gasteizko udalarekin ere halamoduzkoak izan ditu, tarteka, harremanak Kutzak. Urdangarinek ez du, oraingoz, tentsio horietaz hitzegin nahi. Baina bada zera dioenik, *politizazio* giroa baretu egingo dela aurrerantzean.

XABIER ARANBURU

DIRUAREN HOTSA

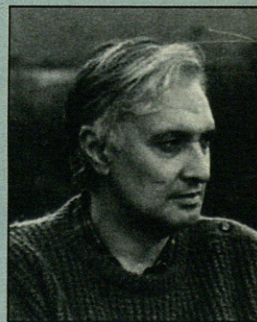
Enplegua gora, New Yorkeko burtsa behera

NEW Yorkeko burtsak behera egin du, enpleguak gora egin duen aldi berean. Bakarren batek pentsatuko zuen ekonomiaren bideak etika ororen aurkakoak direla. Ez dago horrelakorik. Politika ekonomikoa da kontua. Hau da, aukerak eta lehentasunak hautatzea. Estatu Batuetako ekonomia seriozki ari da hazten aspaldi honetan, eta erabateko enplegu mailaren ingurutan dabil. Izan ere, langabezia tasa %5 inguruan baitago. Honenbestez, inflazioaren muga mugan dago oraintxe EEBBtako ekonomia. Gomendio hoberena, honenbestez, zera litzateke: hazkundeak —%3 ingurukoa egun- zezoz moteldu eta atsedenaldirik hartzea. Zeren eta gaur egungo filosofia ekonomikok garbi asko azaltzen baitu: gutxiengo hazi, hazkundeak luzaroko iraun dezan.

AZKEN berriek kontrako diote, ordea, eta amerikarrak beldurtzen hasiak dira: interes tipoak igo egingo dira. Burtsan inbertitzeko asmotan zebiltzanez atzera egingo dute, badaezpada. Alternatiba segurua: bonoak, obligazioak, zorra... interes tipoekin lotura duen edozer. Eta horrek zera adierazten du: diru gutxiago helduko dela burtsara. Eta jaitsi egingo dela. Normala.

ESPAINIAN, alderantziz.

Hazkundeak moteldu egin da; inflazioak kontrolpean dirudi, oraingoz; Espainiako Bankuak interes tipoak jaitsi egin ditu... eta burtsak gora egin du. Maltzurkeria, inmoralitatea? Ez da hori. Azken 20 urteotako esperientziak dioskunez, ezin da ekonomia luzaro hazi inflazioa kontrolatu gabe. Zergatik? Inflazioak konpetibitatea mespretxatzen duelako, aurrezki izutu eta inbertsioa uxatu. Hobe da une batez gelditzea eta modu lasaiagoan haztea. Printzipio hau aintzakotzat hartu duten herrialdeek, EEBBek adibidez, enplegua sortu dute, eta apenas langabeziarik duten. Aintzakotzat hartu ez dutenek, aldiz, hazkunde handia izan dute epe laburrean, krisi iraunkorrek izaten dituzte, eta langabezia tasa eskandalugarriak. Espainiak, adibidez. Ekonomia, izan ere, ez da uste bezain konplexua.

ANTON PEREZ DE CALLEJA

Ekonomilaria

Jaularitzak martxan jarri du Justizia Saileko langilegoaren euskalduntze plana

EPAITEGIAK EUSKALDUNDU

Justizia Sileko langilegoaren eskumena Eusko Jaularitzaren eskumen bihurtu da apirilean. Hauen transferentziak sektore batzuren eskakizunak berpiztu ditu.

APIRILAREN hasieratik justizia saileko langileak Eusko Jaularitzaren eskumena izatera pasa dira. Horregatik, beste euskal administrazioetan bezala, Jaularitzak funtzionarioen euskalduntzeko plana martxan jarri du.

Kultura eta hizkuntz politikako sailetik adierazi dutenez, «oraindik euskalduntze plana ez dago oso zehaztuta, momentu bonetan esparrua aztertzen ari gara. Kontutan izan perfilak jarri abal izateko arlo honetako lan eta eginbehar guztiak sailkatu behar direla ze euskara maila behar duten jakiteko».

Epailleak euskalduntze plan honetatik at geratzen dira(A.: Garikoitz Garaialde).

Transferentzia honek ez ditu, ordea, funtzionari guztiak hartzen. Bizkaiko abokatuen bazkuneko kidea den Endika Garai abokatuak dioenez, «epailleak ez dira Euskal Gobernupean gertuko, Madrilén baitan bai-

zik. Honen arrazoia Espainiako batasun judiziala bermatzea da. Euskal Gobernupean geratzen direnak idazkarien funtzio batzuk, judizial auxiliar, ofizial eta agenteak izango dira batera».

«Itzultzailea beti auzipetuaren kalterako izaten da»

IIÑIGO SANTXO

Euskarari dagokionez berriz, Euskara Batzordeko idazkaria ere den honen ustetan, «zuk eskubidea duzu epaitegietak eskera euskaraz egiteko, baina epaitegiek ordea ez dute zertan euskaraz erantzun beharrik. Hala ere, Jaularitzak orain bazi da harrapaladan inprimaki guztiak euskaratzen, eta hori egiteko abokatuek, epaileren batek, unibertsitateko ordezkari

batzuk eta HAEkoek osatzen dugun batzordearen laguntza jasotzen ari dira. Beste kontu bat da euskarak epaitegietan ze trataera eta maila duen. Guretzat egokira lotsagarria da. Guk lortu nahi duguna da justiziaren aurrean euskararen erabilera bermatzea da, eta ez dugu ikusten itzultzaile-raen figurak hori egiten duenik. Guk proposatu dugu epaitegi euskaldunen zirkuitoa egitea, epaiketara osoa euskaraz egitea posibiltatzen duena, baina ez dugu erantzunik jaso.

itzultzailea alferrik

ILDOa beretsuan aritu zaigu Iñigo Santxo abokatua ere: «itzultzailea inposatzea auzipetuaren kalterako izaten da. Euskal gizarteak eskubide osoa du zuzenean entzuna eta ulertua izateko, eta hori itzultzaile batekin ezin da lortu, auzipeatuaren edo abokatuaren sentimentuak, dudak, espresioak, bizkera... ez baitira kontutan hartzen. Itzultzailearen papera kuestionatuta dago egun. Abatu egiten da Justizia Administrazioa herriarentzat dela eta beraiek direla zerbitzuak eskeini behar dituztenak, ez herritarrek.

Inigoren esanetan, «transferentzia hau ez da nabikoa. Zaila ikusten dut justiziaren erabateko euskalduntze hau, Justizia espainiar Konstituziopean dagoen bitartean eta gobernuak borondate falta agertzen duten heinean ez da aurreikusten bi hizkuntzen koofizialtasuna. Hala ere, lan honetan euskal gizarteak parte hartu behar duela uste dut.

IDOIA TORREGARAI

MIKEL BUJANDA

«Euskalerrria» irratiko kazetaria

Osasungintzaren sistemaren barnean nolako diagnostikoa egingo zenioke euskarari? Hau da, euskara gaixokroniko bezala ikusi behar al dugu

Nafarroako osasungintza sisteman?

ARANTXA ZABALA

Erizaina eta Osasuna Euskalduntzeko Erakundeko partaidea

Euskara adineko pertsona bat bezala ikusi behar dugu orain dagoen moduan, arreta handia behar duen pertsona bat bezala. Hau zaintzeko, gainera, bera bizi den ingurune guztia ezagutu eta aztertzea beharrezkoa da, eta hori denon gauza da, guztiok hartu behar baitugu honetan parte. Guk, osasungintzako sektorean erabiltzen dugun profesionaltasuna igaro nahi diogu euskarari.

Euskararen bultzada honetan lehen osasun laguntzan lan egiten dugunak gaude. Hau da, erizainak, medikuak, gizarte laguntzaileak... hots, gaixoarekin zuzeneko harreman bat dugunok. Euskara maila honetan euskara pertsona batekin izan dezakegun lehen pausoa da nire ustez, konfidantzazkoa dena. Lan hau

aurrera ateratzean behar batzuk sortzen ari dira

eta gu hoiak betetzen saiatu behar gara.

Hau kontutan izanda gure lanetako lan bat aste honetako ostiral eta larunbatean egingo diren Osasun Jardunaldien antolaketa prestatzea izan da. Honen helburu nagusiak bi lirateke: euskara bultzatzea alde batetik, eta profesionalki informazioa hartu-ematea bestetik, asmo bikoitza, beraz. Haseran beldur piskat genuen, jardunaldi guztia euskara hutsez egingo baita, eta hori Iruñean egitea nahiko arriskutsua izan daiteke. Baina jendearen erantzuna aldekoa izan da eta baikorrak gara orain.

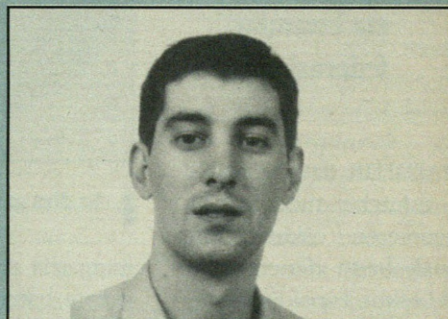

URREA

● Euskararen Udal Patronatuak lankidetzat hitzarmena sinatu du Gipuzkoako Telefonika Zuzendaritzarekin euskararen normalkuntza bideratzeko. Patronatuak aholkularitza teknikoak eskeiniko dio.

GOROTZA

● Iñaki Berrio Bizkaiko Jabetza Ganbaratik bota egin dute minutak euskara hutsean pasatzeagatik. Minutak euskaraz eta erdaraz egitea exijitzen zitzaion, beraz, kanporatu egin dute.

Euskal Federazioak enpresaren utzikeria salatu du Pala Txapelketaren hasieran

PALA PROFESIONALAREN GAITZAK SENDABIDE ZAILA

Euskadiko Buruz Buruko Pala Txapelketaren aurkezpenean hitz gogorrak luzatu dizkie Kiko Caballero, Euskadiko Pilota Federazioko presidenteak Asegarce (txapelketaren antolatzailea) eta Estatuko federazioari.

Ez dira garai onak pala, erremonte eta zestarentzat. (Argazkia: Alberto Elozegi).

ASPALDITIK datorren afera da, eskuzko modalitateak Asegarceren eskutik aire berriak hartu dituen bitartean, eskuz zapalduta balego dirudi erremintak. Ez dira garai onak pala, erremonte eta zestarentzat eta modalitate hauen berrindartzeko, jarrera ezberdinek elkarren kontra topo egin dute. Berziki palak bizi duen krisia

mingarria da eta txapelketa dotore baten haserak, ezta baidarako eremutan murgildu ditu enpresari eta federaziokideak.

Berregituraketa

GAUR egun Deportiboko plantila profesionala (Ase-

garceren menpe) 32 pilotarik osatzen dute. Horietatik zortzik jakin badakite, maiatzaren 31ean ez zaiela kontraturik berrituko, arrazoi bat edo beste dela medio. Fede Arribillaga azken hogei urteotan palak eman duen izarrik dizdiratsuene-

tako batek, esaterako, jadanik utzi dio jokatzeari baina modalitate honek duen etorkizun ilunarekin guztiz kezkatuta. Etxalarkoari gutxi barru omenaldi bat egingo zaio. Beste batzuk ordea, ez dute horrenbesteko suertea izan eta datorren ekai-

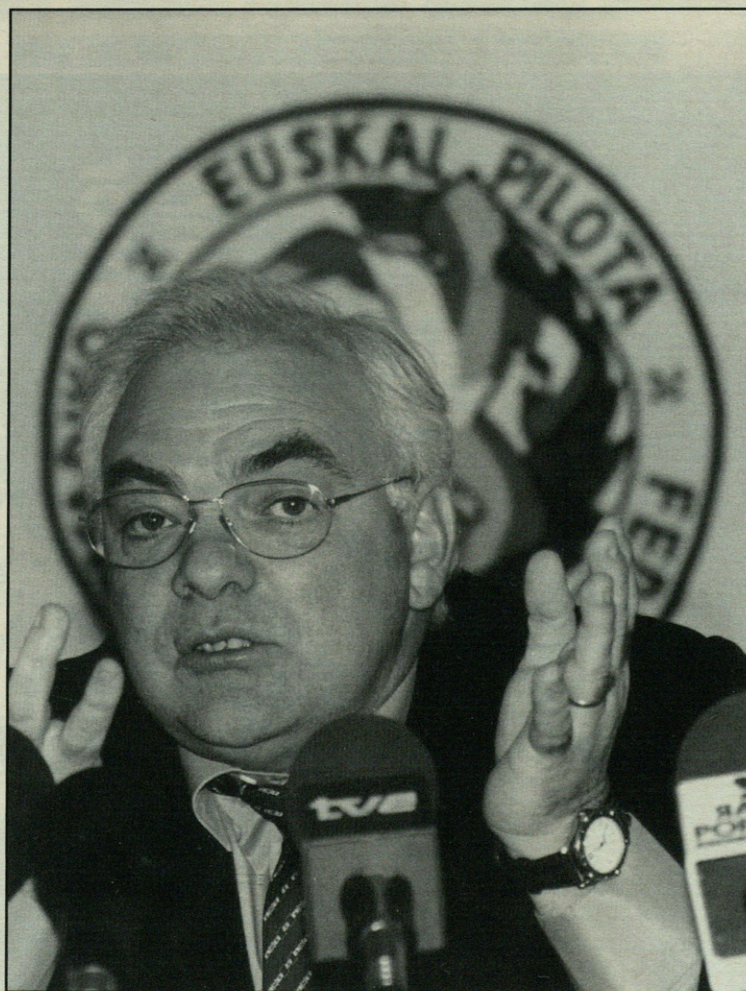
►Pala modalitatea
suspertzeko
martxan jarri nahi
dugun plangintzari
ekiteko, pilotarien
plantila murriztu
beharra dago»
ASEGARCE

nean, profesionalki bedere-
ren, pala utziaraziko die
enpresak.

Besteak beste, Valera,
Gaztañaga, Txiki (hilabete
gutxi batzuk dira debuta
egin zuela) edota ihazko 2.
mailako txapeldunak, Iñaki
Peluaga donostiarrak ez
dute koadro profesionalean
segiko. Asegarcek ezinbes-
tekoa dela dio: «Deportiboko
plantilaren kargu egin gine-
neko kopuru berdina geldi-
tuko da. Hogeitamabitik
bogeitalaura murriztuko
dugu plantila eta erabaki
gogorra izan arren, geuk
enpresaren ikuspegitik
ezinbestekotzat jotzen du-
gu, Pala modalitatea sus-
pertzeko martxan jarri nahi
dugun plangintza bati eki-
teko, pilotarien plantila
murriztu beharra dago».

Errespetua zor

EUSKADIKO Federazioa ez
da uste berekoa. Palari eta
orohar erremintari beste
errespetu bat zor zaiola dio
eta ez enpresaren ikuspegi-
tik bezala, diru iturri soil ba-
ten tankeran tratatu. Kiko
Caballerok, Asegarcek hartu
nahi dituen neurriak gale-
razteko prest dagoela adie-
razi du: «Palaren osasuna ez
da dirutan neur daitekeen
zerbait. Gure arbasoen-
gandik jaso dugun joko atal
bat da eta beraz geure kul-
turaren zati bat. Pala ez da
futbola edo saskibaloia eta

Euskadiko
Federazioko Kiko
Caballeroren
ustetan palaren
etorkizuna
bideratu nahi
bada epe
luzerako
plangintza egin
beharra dago.
(Argazkia:
Marisol
Ramirez).

bere etorkizuna bideratu
nahi badugu epe luzeko
plangintza bat egin beharko
da».

Egun Bilboko Deportibon
konzentratzen da pala pro-
fesionalari dagokionez mo-
dalitate honen ekimena.
Garai bateko asteko lau fun-
tzioak bitara murriztu dituz-
te (ostegun eta larunbatez)
eta gehitxo dela dionik ere
bada oraindik. Asegarce-
koek kaltegarri izan daite-
kela erizten diote: «Zer ger-
tatuko litzateke, esate bate-
rako, Iruñean astean hiru
aldiz, Retegi, Arretxe eta
Beloki ikusiko balituzte?
Jendea beti berdina ikusten
aspertu egiten da eta gure
asmoa pala Deportibotik
ateratzea da. Duela gutxi
Deportibora sarri joan obi

diren ikusleen artean egini-
ko inkesta batek datu esan-
garri bezain kezkarriak
erakutsi zizkigun; batz-
beste ikuslearen adina bi-
rurogei urtetakoa da eta ge-
hienak jokuzaleak».

Pilotaleku luze gutxi da-
goen aitzakitan (Deportibo,
Balda, Azpeiti, Euskal, Ga-
larreta) pala motzeko jaial-
diak antolatzeari ekin diote.
Ezkarai eta Arnedon jokatu
zirenek harrera ona izan
zuten eta horrela, erreminta
bereziki, jende gazteak
ezagutzeko erabili nahi dute
pala motza.

Euskal federazioak area-
go joan nahi du, baina;
erantzukizun handiagoa es-
katzen dio Asegarceri pala
modalitatea bultzatzea.
Palak, zestak eta erremon-

teak, tenisa edo golfak be-
zalako oihartzuna beharko
lukeela adieraziz. Zestaren
kasua adibide gisa honakoa
jartzen du Kiko Caballerok:
«Seirehun pilotari daude
munduan zehar sakaba-
natuta eta tenisean bezala
zergatik ez, ATP moduko
zirkuitu bat antolatu. Esta-
tu Batuetako pilotalekueta-
ko arduradunek gusto
handiz hartu dute ideia eta
laguntzeko prest daude».

Ez dabil bada, atarra-
mendu onik erremintaren
inguruan eta konponbidea
are eta zailagoa baldin eta
kirol hau indartzeko parte
guztiak ados jartzen ez ba-
dira, nahiz eta erreminta es-
kutan enpresak izan.

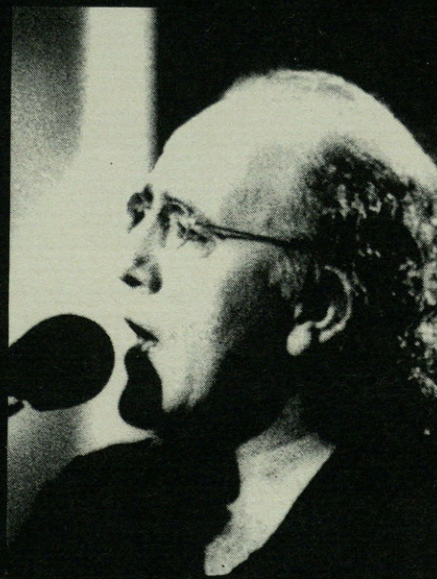
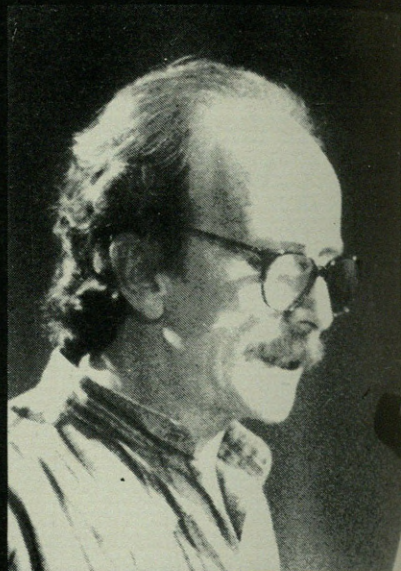
MARTIN AGIRRE

XABIER LIZARDIren
Omenezko emanaldia

JOXAN ARTZE
XABIER LETE

ANTON VALVERDE
JONAWI

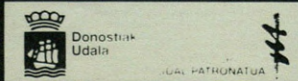
VICTORIA EUGENIA
DONOSTIA

1996eko Apirilak 20 - Larunbata
Gaueko 10etan

Babeslea:

Laguntzaileak:

EL DIARIO VASCO

SARRERAK SALGAI:

DONOSTIA:

V. Eugenia - Bilintx - Azoka - Frudisk - Xaribari

Antolatzailea:

«Legez kanpo» dira Itoizko urtegia egiteko lanak, Entzutegi Nazionalaren arabera

UR GARBIRIK EZ ITOIZEN

Haserre jarri ditu Nafarroako agintariak zortzi gaztek buruturiko ekintzak. Ez da Itoizen burutzen den legez kanpoko lehen ekintza, baina. Entzutegi Nazionalaren ebazpenak dioenez «legez kanpo» eraikitzen dihardute.

1989-AN Nafarroako Auzitegi Gorenak Itoizko Koordinakundeak Udalez Gaindikoko Egitasmoari aurkeztutako helegiteak baztertu di-

tuenetik, estu eta larri ibili dira Nafarroako Gobernua nahiz Estatuko Herrilaren Ministerioa. Europako Batasunak hegaztien babese-

rako duen araudia Itoizko urtegiak urratzen zuelakoan berriro auzitara jo zuen koordinakundeak 1992an eta bi urte geroago Bruselak kasua artxibatzea erabaki arren, 1995eko martxoan Ingurugiro Batzordeak bete-betean ematen zion arrazoi Koordina-kundeari.

Araudi berria oinarri, urtegia eraikitzeke lanak bertan behera uztea aholkatu

zien Batzordeak egitasmoaren bultzatzaileei, besteak beste gune babestuetan eragiten zuen kaltea eta urtegiaren arrazoigabekeri ekonomikoa argudiatuz. Hone-taz gain, urtegiak bizigune naturalak urratzen dituela eta Koordinadorak Bruselako epaitegian aurkeztutako helegitearen erantzuna las-ter ezagutuko da. Baina be-netako zirrara eraginez, En-tzutegi Nazionaletik etorri zen ebazpena iazko irailean, urtegia eraikitzeke egitas-moa legez kanpoko zela ezartzen baitzuen. Eta hori gutxi balitz, helburu arrazoituen gabezia, ingurune babestuetan egiten zuen kaltea eta Estatuko Plan-gintza Hidrologikoa osatze-ke dagoen bitartean urte-giarekin aurrera egitea legez kanpoko zela gaineratzen zuen. Hala ere, eta urtegiko lanekin jarraitzeak bertan behera uzteak baino kalte larriagoak eragin zitzaakeela ohartarazi arren, 24.000 milioi pezetako (960.000 libera inguru) fidantza ezarri zion Koordinakundeari honek lanak geldiarazi zitza-n eskatu zionean.

Jarritako helegiteei eran-tzutean berriro atzera bota

Kable mozketak gutxienez sei hilabetetan etengo ditu lanak. (Argazkia: Joxe Lacalle).

Dirua eta interesak korapilatuak

ITOIZKO Urtegiak 16.000 milioi pezetako aurrekontua bazuen ere, dagoeneko 15.000 milioi gastatu dira eta beste horrenbeste beharko dela berrikustenda. Balizko Nafarroako Ubidearen egitasmoak 200.000 milioi pezeta inguru eska dezake.

Entzutegi Nazionalaren lehenengo ebazpenaren ondotik, izugarri azkartu zen lanen erritmoa. Hainbat eta gehiago fakturatu, lanak gelditu ezkeror duan eta indemnizazio handiagoa eskuratuko dute enpresek. Kontratazioak, azpikontratazioak, aseguruak... Nafarroako

Gobernuari ongi zetorkion jokabidea, Urtegia bi urtetan bukatu nahi zutelako, Auzitegi Gorenak ebazpena luzatu aurretik eta erabakian eragiteko.

Gauzak arin mugitu dira azkenaldian. UAGN eta UGT burubelarri murgildu dira Urtegiaren aldeko ekimenean. EAJ Gobernuan sartu aurretik Urtegiaren aurkako manifestaldietara dei egin eta huteskunde egitasmoan aldarrikapenak biltzen bazituen, orain bat dator PSN eta UPNrekin. EB urtegiaren aurka azaltzen zen, hirukoitza osatuz geroztik, «eztabaidaren» alde agertu

eta orain Naturguneen Babeserako Legea moldatzeari bidea eman dio.

Ezuste galanta kableak moztearena. Ia lauhun langile kalean, sei hilabetez gelditu behar, beste 1.000 miloi aurreratu eta hainbaten diru sarrera oparoak kolokan. Baina behin-behineko Gobernuarentzat erabakia zaila izan daiteke, jakinda dena Auzitegi Nagusiaren menpe dagoela eta aurrerago Santoñako itsas padura eraiki ondoren desegitearen agindua aurrean izanik. Orain denborak Urtegiaren aldekoen aurka egiten du.

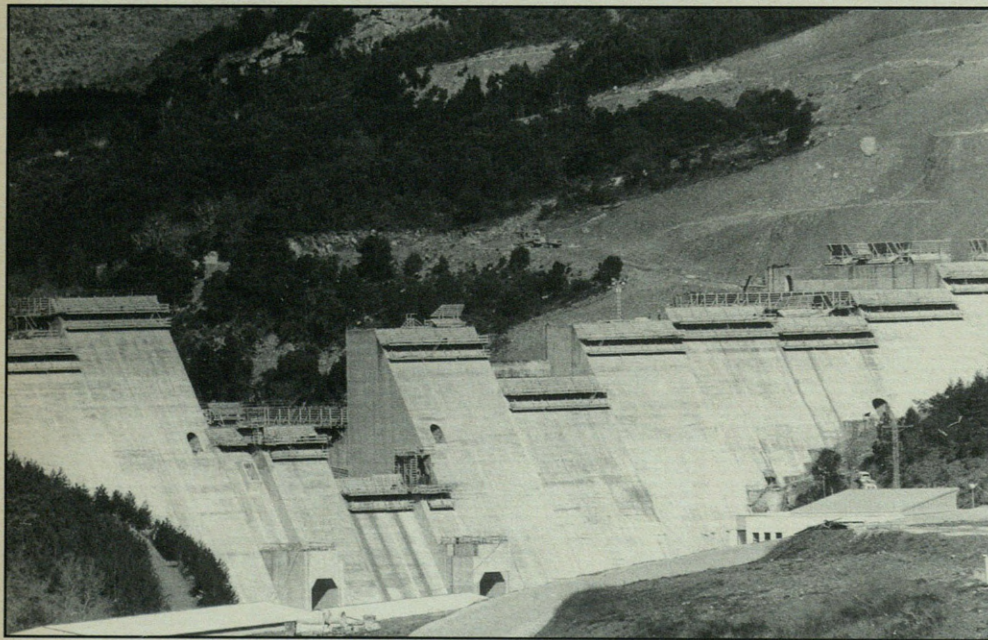
zirela zioen. Era berean, legedia egitasmoaren beharretara moldatzea «legearen izpirituari iruzur egitea» litzatekeela argitzen zuen.

Egun, urtegiako presak gainditu du hainbat zatitan aipatutako altuera. Nafarroako ubidearen egitasmoaren lehenengo zatia hankaz gora uzten du Entzutegi Nazionalak, jakinik bien arteko lotura 530 metroko kotan aurrirusten dela. Dena dela, azken hitza Auzitegi Gorenak du.

Ubidea non

ITOIZKO urtegiak eta Nafarroako ubideak egitasmo bakarra direla esan dute behin eta berriro Nafarroako agintariekin gero bigarrenaren inguruan oraindik deus ziurtatzeko gai ez diren arren. Bozka bila ere irten ziren lelo honekin Erriberan Urralburu-Aragon bikote ospetsuaren eskutik PSNkoak 57.000 hektarea ureztagarri aginduz. UPNkoak lehian ezin atzean gelditu eta urtegia-ubidearekin inork baino konpromezu haundiagoa zutela aldarrikatzen zuten PSNri «eraginkortasun eza» leporatzera iritsi arte.

1988an Estatuko Herrilan Ministerioak Itoizko urtegi-ko lanak ordaintzeko hitzarmena sinatu zuen, baina Nafarroako ubideari buruz 1991 arte ez zen ezagutu lehenengo zatia egitasmoa (kilometro eta erdi eskas). Hortik aurrera ezer gutxi dago ia 100 kilometroko ubideari buruz: ez egitasmorik, ez 200.000 milioi pezetako kopurua gainditu dezakeen lanen finantzabiderik, soilik Nafarroako Gobernuak eta Herrilan Ministerioak bigarren zatia (batak % 40, besteak % 60)

Auzitegi Gorenaren erabakiaren zain dago Itoizko Urtegia. (Argazkia: Joxe Lacalle).

zituen Auzitegi Nazionalak Nafarroako Gobernuaren arrazoiak eta Koordinakundeari 13.000 milioi pezetara jaitsi zion fidantza. Hau ekologistentzat eskuragaitza zela onartuta, Entzutegi

Nazionalak bere gain hartu zuen auziaren babesa eta 506 metroko kotaren gainetik lan guztiak eta urez betetzea debekatu. Urtegi-ko lanen bultzatzaileei berriz, aurrera eginez gero legez

kanpo ari zirela eta honek lekarkiekeen ondorioak bere gain hartu beharko dituztela ohartarazi zien.

Ebazpenak Itoizko urtegiaren egitasmoaren lege hutsuneak konponezinak

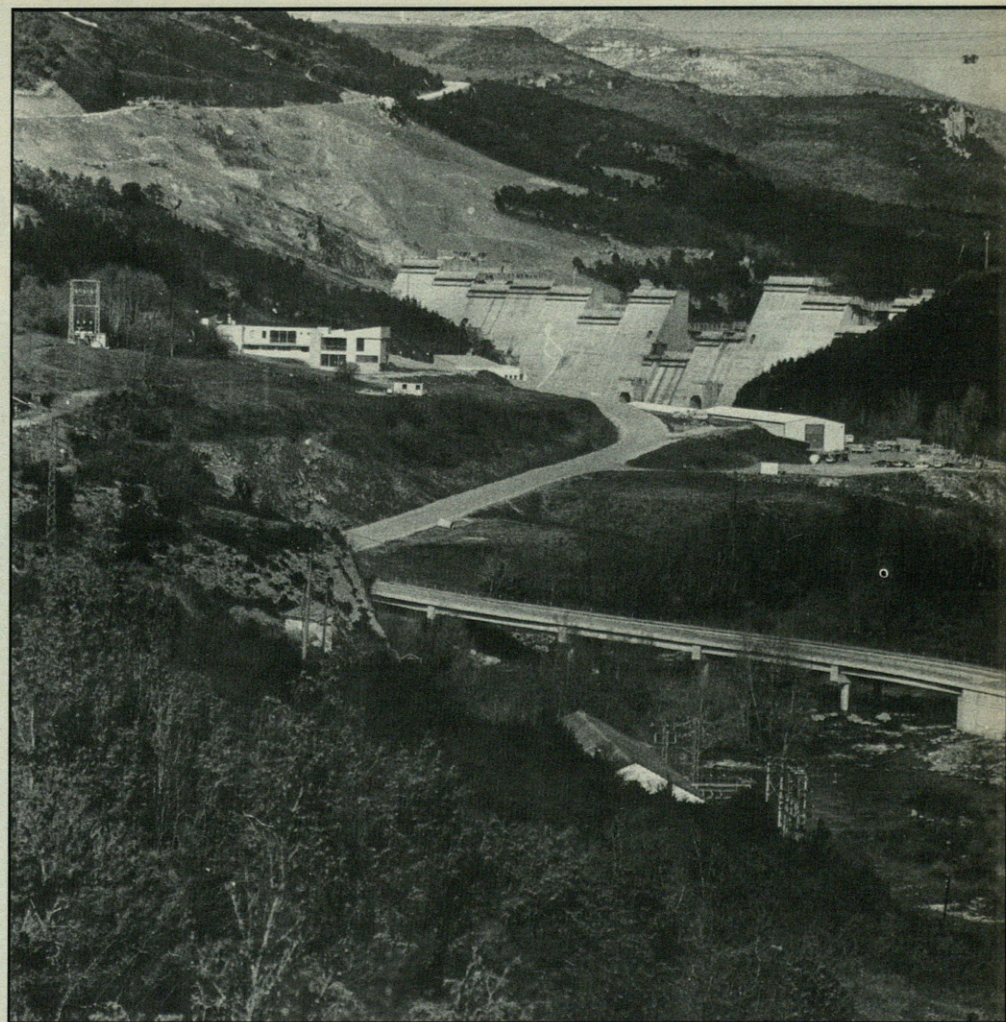
ordaintzeko balio juridikorik gabeko protokoloa.

Itoizko urtegia eraikitzearen azken erantzunkizuna Herrilan Ministerioarena izan arren, 57.000 hektarea lur ureztagarren ikurra astintzearen pasioz Nafarroako Gobernuak izan du iritzi publikoaren aurrean bultzatzailearen irudia. Arrazoi hori kolokan jarri duten beste hainbat gertaera ikusita ordea, agintarien leloak bete hitz batzuk jorratu ditu, hala nola «*aurrerapena, onura orokorra, demokratia, tolerantzia, terroristei aurre egin beharra...*». Estatuko Ministroen kontseiluak burututako «Lur Ureztagarren Egitasmoak 2005 urterako Nafarroan 2.000 hektarea berri sortzea aurrakusten du balizko ubidearen eragin eremutik kanpo. Egitasmo berean azaltzen denez, beste 17.000 hektarea ureztagari eraberrituko dira eta honek ur aurrezkia eragingo du.

Bien bitartean Europako Batasunak indarrean dagoen nekazal politikaren bidez dirulaguntzak eskaintzen dizkie lur ureztagarren ustiaketa bertan behera uzten duten nekazariei, arloko gabeziak irtenbidea emateko. Urtegiaren bultzatzaileak honen jakitun izan eta ezetzik ez jasotzeko ez dute inoiz Bruselara jo diru bila.

Diru beltza

AZKEN urteetan kaleratu diren hainbat ustelkeri kasuen adarrak Itoizeraino iritsi dira, ustez toki desberdineta-

■ Epaitegiak ikertzen ari dira segurtasun lanen adjudikazioan izandako lege hausteak. (A.: J. Lacalle).

tik abiatuta. Urtegia eraikitzeko lanen adjudikazio prozesua aztertzen ari da Ustelkeriaren Aurkako Fiskala Aragonek eskupekotan Laing enpresatik 250 edo 300 milioi pezeta sakeleratu zituen susmoa baitu.

Garai haietan Itoizko urtegiaren bultzatzaile nagusiak ziren Urralburu eta Aragon Logroñoko espetxean daude ustez Roldanekin batera hainbat afera usteletan nahastuta daudelako.

Bestetik, Nafarroa eta Gipuzkoa arteko autobidearekin gertatu zen antzera, Itoizen ere epaitegi ezberdina ikertzen ari dira segurtasun lanen adjudikazioan sumatutako legehaustea. Eta hara non agertzen den Leoncio Castroren izena, segurtasun lanak eskuratu zituen enpresa baten burua, baina baita ere larogeigarren hamarkadan Polizia nazionalaren komisarioa Iruñean eta GAL taldeak Hartza jabetzearen aurka burututako ekintzan ustez zerikusia duelako ikertua. Antzeko kasuetan inplikaturik dagoen Gonzalez Lara ere (Guardia Zibileko komandantea

izandakoa), tartean dagoela dirudi.

Auzitegi Gorenaren erabakiaren zain egon arren, inor ez dago geldirik. Nafarroako Gobernuak Gune Babestuen legea moldatzeari ekin dio eta Ezker Batua nahiz UPNrekin lotutako hitzarmenari esker araudia Urtegiaren beharretara egokitzeko lortuko du, honek auzi berriak irekiko baditu ere.

Bi urte igaro baino lehen ez da Auzitegi Gorenaren ebazpenik ezagutuko, tartean lanak sei hilabetez gelditurik eta zortzi gazte gati- bu.

MIKEL EZKURDIA

■ **Legedia egitasmoaren beharretara moldatzea «legearen izpirituari iruzur egitea» litzatekeela zuen ebazpenak**

«Eguneroko gertakari eta bitxikerien berriketari xumea naiz»

Elizondoko erlojulari ezagunak ttipi-ttipitandik atxiki dio Baztani eta euskal kulturari bere maitasuna. Herrikoia eta apala. Berriketari galanta. Borondate onekoa. Arlo anitzetan lanean aritutako gizona dugu: bertsolaritza, kazetaritza, politika, irakaskuntza, musika, literatura, dantza eta kirola, bertzeak bertze. Hain maite duen Antxitonea trinketeen mintzatu zaigu luze eta zabal bere bizitzaren joan-etorrietaz, solas eder eta alaiean, minutu bat ere galdu ez duen erlojulari xarmangarria.

Zure berrian profeta izatea lortu duzula ematen du.

Ez dakit profeta ote naizen. Aurten 81 urte beteko ditut. Baztango zoko guzietan ezagutzen naute, denak nirekin ongi datoz. Jendeak maite nauela aitortu behar dut. Zortzi omenaldi jaso arren betikoa izaten jarraitzen dut. Ahal duten hobe-kiena egiten ditut gauzak, denekin adiskidantzan, ez dut uste etsairik badutenik. Nik herria, hizkuntza eta ohiturak maite ditut, herrikoia naiz, Baztango lurak eta jendeak erakutsitakoa erekin ornu naiz. Nahiz eta egunero arakatu beti gauza berriren bat ikasten dut.

Noiz hasi zinen euskal kulturaren inguruko lanetan?

Familia euskaltzale eta aber-tzale batetan hazi eta hezi

nintzen. Gerra aitzinean, hamabortz urterekin aitarekin hasi nintzen erlojuak konpontzen. Geroago EAJn bazkide nintzen 18 urte bete bezain fite. Era berean, 1.935. urtean lehenengo

ikastola sortu genuen Elizondon. Urte bat geroago Nafarroako lehen Bertsolari Txapelketa hurbiletik segituen. Bapatean, zoritxarreko gerra etorri zen.

Frankismoak etena era-

gingo zuen euskalgin-tzaren alorrean.

Gerra osoan zehar eta diktaduraren hasieran gure sustraiekin harremana eduki zezakeen guztia zapalduta eta debekatuta zegoen. Euskara etxe zokoetara, fami-lietara bazterturik gelditu zen. 20 urtetako etena izan zen. Pixkanaka bada ere, li-bertate pixka bat somatzen hasi ginen ea euskal kultu-raberriro ere pizten hasi zen, 1.955. urtean ezar dezake-

N O R T A S U N A G I R I A

Elizondoko Mutilenia etxean 1915ko uztailaren 14ean sortu zen ● Gabriela Goñirekin «berandu baino ongi» ezkondu omen zen ● 54 urtez erlojulari ogibidez, «kuerdadun erlojurik ez da gelditzen» dio zalantza gabe ● Jasotako omenaldiek ez dute bere izaera aldatu, «gauzak ongi egiten saiatzen naiz beti» ● Kontu kontalari trebe eta goxoa da, «duela 50 urtekoak ez zaizkit atzentzen, bart gauekoak ordea, ezin gogoratuz nabil» ● Jaime Urrutia karrikako erlojutegian paratuta du bere «koartel nagusia» ● Bera berriketan hasiz gero, konturatu gabe igaroko zaizkizue orduak nahiz eta erlojuz inguratuta egon

«Emakumezko bertsolariak dohai berezi bat dute, garbiago mintzatzen dira». (Arg.: Joxe Lacalle).

kundea, zenbait argitalpen eta ekitaldi direla medio.

Zu ere urte horietan hasi zinen idazten, ezta?

Gerra etortzean, akabo. Ez zegoen hitzik paratzerik paperetan. 1.955 urtean hasi ziren kaleratzen Zeruko Argia eta Principe de Viana bezalako zenbait aldizkari eta egunkari batzuetan ere irakur zitezkeen euskaraz eginitako artikuluak. Giro honek nintzen ni ere idazten euskaraz aipatu aldizkarietarako, 42 urte beteak nituelarik, beraz ez oso gazterik. Bertan, herrietako berriak, gertakariak, bitxikeriak, ospakizunak eta kronikak argitaratzen nintuen. Inoiz ez dut goi mailako artikulu sakonegirik egiteko asmoa izan. Ni berriketari bat besterik ez naiz.

Honela aritu naiz ordutik gaurdaino azken 40 urteotan, hainbat komunikabidetan: «Herria», «Principe de Viana», «Zeruko Argia», «Diario de Navarra», «Navarra Hoy», «Deia», «Diario de Noticias»...

Irratietan ere zure boza entzuteko aukerarik egon badago.

Egunero aritzen naiz Xorroxin Irratian eta asteoro Irulegi Irratian. Hemen mundu guztiak entzuten du Xorroxin egunero. COPE jarri badute ere ez du inongo oiarzunik. Eguneroko gorabeherak hartzen ditut hizpide nire saiotoxa osatzeko, herrietako eta bertakoen berriak jaso eta aireratzen ditut. Bitartekari lanetan aritzea oso gustokoa dut. Nekazari asko datozkit erloju-

tegira zerbait salmentan dutela edo honelako hau gertatu dela erratera, nik ondoren irratitik aipatzeko. Jendearekin zuzen zuzeneko harremana eta saltsa oso gustokoa dut.

Literaturari dagokionez ere zenbait ekarpen egin dituzu.

Aurreneko eleberria, «Dirua galgarri», 1.960. urtean idatzi nuen. Hurrengo, «Nigarrez sortu nintzan», 1.982an kaleratu zen. Bi lan hauek egiteko Baztango gertaera hunkigarrietan oinarritu nintzen. Sentimendua behar beharrezkoa da idazterako

orduan. Azkenik, 1.985. urtean, «Sorgiñak infernuko errekan» argitaratu zen. Baditut gehiago ere eginak baino argitaratu gabe daukat. Irakurri ordea, ez dut apenas egiten, adina dela eta nekatu egiten naiz eta ez dut jarraitzen gaur egungo literatura.

Hiztegigintza izan da landu duzun bertze alorretako bat.

Zletasun izugarri dut hitzen bilketa lanetan aritzeko. 1.985. urtean «Baztango Hiztegi Ttipia» kaleratu nuen. Laister, «Erranairuak» deituko den hiztegi berri osatua

«Izugarri aberatsak gara: ikusi bertzerik ez dago euskara nola aldatzen den leku batetik bertzera»

«Ni abertzalea
naiz politika
guztien gainetik
hemengo herria,
ohiturak,
hizkuntza, jendea
eta bizimodua
maite ditudalako»

kaleratzekotan da, Baztango 3.000 hitz inguru eta 350 esaera zahar bilduko dituen. Laguntzaile talde zabalari esker osatu dut lana, herri guzietatik ibili bait naiz galdezka eta askotan ere erlojategira etortzen zaizkit paperean hitz zerrenda daktela. Izugarri aberatsak gara. Ikusi bertzerik ez dago euskara nola aldatzen den leku batetik bertzera, Aniztik Erratzura, herri guzietan badira berezitasunak. Gainera, nere ustez herrietan dugun euskara jator hau ez da galduko, haurrak gurasoekin beren etxetan baztandarreraz mintzo baitira.

Bertzalde, Nafarroako bertsolaritzaren sustatzaile nagusienetakoa zara.

Bertsolaritza nire zaletasunik handienetakoa izan da beti. Gerra aitzinean, Elizondon ospatu zen Nafarroako lehenengo txapelketan, antolatzaile lanetan aritu nintzen. 1.962. urtetik berriz ere han-hemenka ekitaldiak antolatzen hasi ginen, Principe de Viana erakundearen bidez. Garai hartako bertsolari guztiak ezagutzeko parada izan nuen: Uztapide, Lasarte, Xalbador, Mattin, Agirre, Azpillaga, Lazkao... Era guzietako lanetan aritu naiz. Epaila moduan egon naiz. Gai jartzaile bezala ere handik hona ibilia nago. Gaur

egun, Nafarroako Bertsolari Elkarteko lehendakaria izatea ohore handia da niretzat. Ordutik hona, nire ustez bertsolaritza ez da funtsean hainbertze aldatu. Dena dela, aipatzekoa da egun bertso eskolek betetzen duten lan polita.

Baitere, azpimarragarria da emakumearen sarrera bertso munduan. Nafarroan Estitxu Fernandez eta Estitxu Arozena bezalako puntako bertsolariak izatea

itxaropen handikoa da. Emakumezkoek beste dohai bat dute bertsotan, gizonezkoak baino garbiago, bixiagoeta sakonago mintzatzen dira. Bertzalde, Nafarroako eta Gipuzkoako bertsolaritzaren artean, aldea egonik ere pixkanaka bagoaz parekatzen.

Irakaskuntzan ere zenbait urtez aritu omen zara.

Elizondo erdal girotu hartan, euskara erakusteko

«Frankismoaren hasierako 20 urteak oso gogorrak izan ziren euskal kulturarentzat. Euskara etxe zokoetara, familietara bazterturik gelditu zen. 1955ean ezar daiteke benetako berpizkundea, zenbait argitalpen eta ekitaldi direla medio».
(Argazkia: Joxe Lacalle).

«Herri honen zorigaitza betidanik elkarren arteko borroka eta konponezina izan da historian: agramondarrak eta beamon- darrak, ganboatarra eta oñaztiarra, Guda Karlistak, Guda Zabala, egungo egoera korapilatsua...». (Arg.: J. Lacalle).

hartan, euskara erakusteko beharra ikusi genuen. Horrela, 1.969-70 urteetan eskoletako haurrei hizkuntza irakasten aritu nintzen, beti ere Baztango ukitu batekin,

noski. Geroago, 1.974 eta 1.977 urteen bitarte horretan sortu berria zen Elizondoko Gau Eskolan irakasle moduan aritu nintzen. Hitzaldi aunitz ere emanak ditut,

Baztanen eta hemendik kanpo ere.

Elizondoko abesbatzako partaidea izan zara urte batzuetan.

1.950. inguruko kontuak di-

«Herrikoia naiz. Izugarri maite baitut jendearekiko harreman zuzena. Blartekari lanetan aritzea oso gustokoa dut horregatik»

ra hoiek. Atzerrian ibili ginen, baita Gales aldetik saridun bueltatu ere. Orain, nire anaiek jarraitzen dute. Hoiek gustu handia eta kalitatea badute. Ni, ordea, kantari arrunta naiz, kategori guttiakoa. Aspaldian utzia dut, gustokoa badut ere.

Ezagunak dira ere zure mutil dantzari ibilerak Santiotan.

15 urtetatik orain arte, inoiz hutsik egin gabe, ator zuria eta galtza ilunak jantzita plazara atera naiz urteoro, Elizondoko bestetan, Santio egunez. Niri dagokit, gainera, dantza hasteko ohorea. Haurrei urtez urte ere irakasten aritu naiz. Baztandik kanpo ere ibili naiz dantza berezi hau erakusten, Maurizio Elizalde txistularia eta Felix Iriarte atabalarria lagun nituelarik.

Aipagarria da dantza izan dela urtetan zehar debekatu ez duten euskal kulturaren adierazle bakarra. Bertan, gainera, kolore guzietakoak elkartzen ginen dantzan aritzeko.

Kirola ez duzu alde batera utzi inoiz.

Ez horixe. Beti ibili naiz Baztan osoan zehar pilota partiduak antolatzen, kross lasterketak, txirrindularitza probak... Inoiz ez parte hartzaile moduan. Bertzalde oso gustokoa izan dut beti mendietan barrena ibiltzea.

«Herrietako euskara ez da galduko, haurrak gurasoekin baztandarreraz mintzatzen dira». (A. J. L.).

Baztango kaskota txoko gehienak ezagunak ditut, hainbertze aldiz ibili naiz hortik bueltaka!.

Politikak ere erakarri zaitu zure bizitzan zehar.

Aipatu dudanez, familia abertzale eta euskaltzale batetan hazi eta hezitakoa naiz. 18 urterekin EAJn bazkide nintzen. 1936ean ederki asko altxatu nuen karneta kaxoiean ezkutaturik.

1.957-58 urteetan Elizondoko alkatea izan nintzen. 1.977ko hauteskundetan Baztango Bailarako Etxeko zinegotzia aukeratua izan nintzen EAJren zerrendetan, bertan kultura batzordeko ardura hartu nuelarik. Lan gehiena itzulpenak eta beste egitarauak antolatzen egin

nuen. Alderdiak Nafarroan izandako zatiketaren ondotik ez dut politika aktiboan jarraitu.

Ni abertzalea naiz politika guzien gainera, hemengo herria, ohiturak, hizkuntza, jendea eta bizimodua arras maite ditudalako. Herri honen zorigaitz nagusia elkarren arteko borroka da eta izan da historian zehar: agramondarrak eta bea-mondarrak, ganboatarrak eta oñaztiarrak, Gerra Karlistak, Gerra zibila, gaur egungo egoera korapilotsua... Espero dezagun, baina, egoera honek konponbide azkarra izatea.

Euskararen geroaz zer duzu erratekorik?

Gureak iraunen du. Zaletasun handia dago jende gaztearen artean hizkuntzareki-

ko. Euskara denena da eta ez batzuenak bakarrik. Nirekin batekoak eta bestekoak euskaraz egiten dute. Askotan, erdera nagusi bada ere, okerrago egon da. Alde handia egon da beti Elizondotik inguruko herrietara. Elizondo orain dagoena baino erdaldunduagoa egon da, gainera azken urteotan herrietako euskaldun anitz hona etortzen ari dira bizitzera. Ikastola ere hortxe dugu, bere 25 urteak beteak dituelarik.

Baztanera etortzeko gonbitea luzatuko al zenieke irakurleei?

Gauza aunitz dago Baztanen gozatzeko. Paisaia aski polita da. Herri dotoreak, mendiak... Herri baketsua gara. Hemengo jendea xumea, espantu handirik gabekoa, ixila eta langilea da. Hemen ez da nahasmendurik. Ongi etorria emanen diegu datozen guziei. Batez ere mugaz bertaldekoak ditut buruan. Mugak, bizimodu eta mintzo

berbera duten euskaldunen arteko elkarganatzea eragozten du.

Zer eskatuko zenioke etorkizunari?

Ba goaz aitzina pixkanaka, hondarreko urteetan gara, gu hemen izanen gara beti. Dena den, nire izpiritua gazterik dago eta horrek asko laguntzen dit.

Irratian, idazten, jubilatuen elkarteetan, erlojutegian, handik hona ibiliko naiz betiko moduan.

Bukatzeko, Bittor Eliza-goien bertsolari baztandarrak Mariano Izetari eginiko bertsoaren berri eman diezaguzu.

«Udaberriko lore artean jaio zaigun Baztandarra ogi bizitzaz erlojerua, mutil dantzari edarra, hainbeste ipuin idatzi ditun idazle jator azkarra, bertsolaritza eta euskararen garatzeko enbor zaharra, gau beltzenean goibel arte-tik argitzen duen izarra».

PELLO ARGIÑARENA

«Mugak bizimodu eta mintzo berbera dugun euskaldunen arteko elkarganatzea eragozten du»

Lizardi ospatzeko betaurrekoak falta

LIZARDIREN omenez Xabier Lete, Antton Valverde, Imanol Larzabal eta Joxanton Artzeren partaidetzarekin antolatutako kontzertura joaterik izango zuen ez dakit. Tolosan bezala Zarautzen osatu dituzten egitarau aberatsetako ekitaldiren batzuetara joan nahiko zuela ziur nago. Eta guzti horien artean, ikusi, entzun eta irakurritakoarekin, punta ateratzen saiatzeko osagirik aurkituko zuela ere bai.

Asuntoa da Madrilgo Alcaláko espetxean daukatela. Orriotako kronikagile berezkoa den Juan Joxe Petrikorena. Espetxean eta herritik urrun egotea den zigorraz gain, normal bizitzeko —eta zer esanik ez irakurtzeko— beharrezkoak dituen bere betaurrekorik gabe daukate. Orriotan Petreren idatziak leitu dituzten milaka irakurleen arteko norbaitek behar den eragina ba ote du —famiak ez du arrakasta han-

dirik izan, atarian— Arkauteko Ertzainetxean gizon honen betaurrekoak aurkitu eta jabea eraman zuten leku berera eraman ditzaten?

EUSKAL Eskola Publikoaren festa iragartzen zaigu asteburu honetarako, Gasteizen. Eta horren ondoren hasiko dira euskarazko irakaskuntzako festa nagusiak banan bana erortzen, maiztaren bigarren asteburuan Senperen ospatuko den Herri Urratsetik hasita.

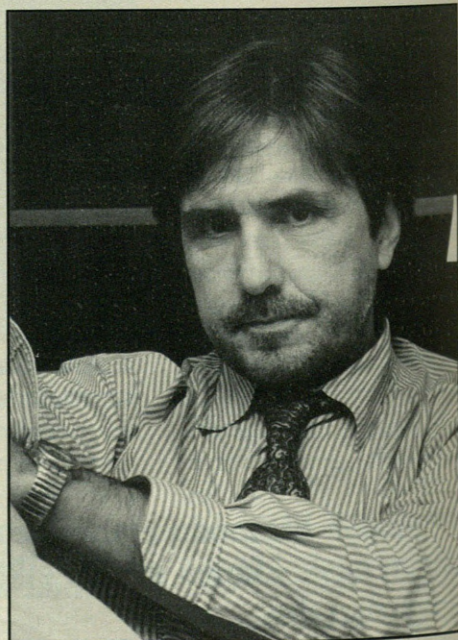
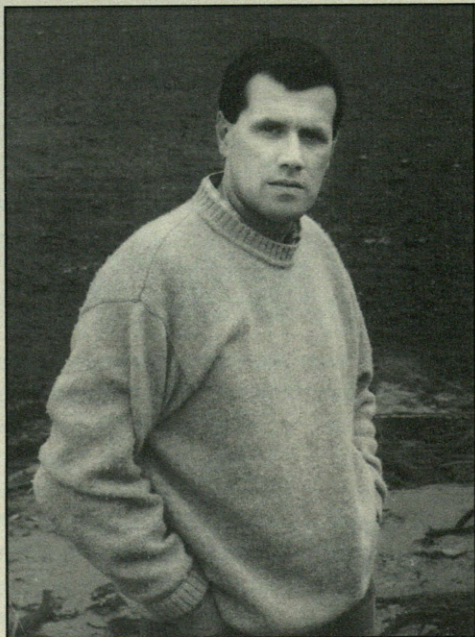
Aldaketa handiak gertatu dira irakaskuntza munduan, batik bat publikatze prozesua osatu zenetik. Eta aldaketa horien ondorioak jai horietara ere laster iritsiko dira; iazko zenbait eztabaidatan hala ikusi zen.

Informazio, eztabaida eta azterketa gune egoki bat sortu berria da iaz bertan, *Hik Hasi* izeneko aldizkaria. Eta orain zenbait euskaltzaleren artean

zabaltzen hasia denez, kinka larrian dago aldizkari horren etorkizuna. Inaxio Oliberiren Hezkuntza Saitetik oraindik diru laguntzarik batere lortu ez dutelako. Lortzeko itxaropenak ere galtzen hasiak dira, nonbait, Hik Hasi arduradunak. Urte betean lerro editorial aldetik jokabide zabala erakutsi eta kalean kalitatezko hilabete-

San Telmoko zuzendariak egia garratz bat esan du: «Ditugun 9.000 erakusgairen artean, 1.000 baino gutxiago dira azaldu ditzakegunak»

Ramon Saizarbitoriak eta Jose Luis Otamendik jaso dituzte aurtengo Kritikaren Sariak. «Ehun metro»ren egileak -aurten izango dira hogeitau urte nobela hau argitaratu zela- «Hamaika pauso» plazaratu zuen iaz, eta horixe izan zen Durangoko Azokako nobedade nagusietakoa. Izan ere, urte askotxo ziren -hamaika Saizarbitoriak eleberririk eskaintzen ez zigula. Jose Luis Otamendik, berriz, «Lur bat zure minari» poesia liburua argitaratu zuen ekaina partean.

kari bat ipini duen Hik Hasi hiltzen uztea ezin barkatuzkoa litzateke.

SAN Telmoko museoa eta bere berrikuntza planen inguruko kezka ere albiste dira. Ez Donostialdean bakarririk: San Telmok, barruan duen ondareak eta eraikuntza horrek urte luzez bildu duen jendearen jardunak emaitza Euskal Herri osora zabaldua du.

Museoaren berrikuntzarako plana nork eta zergatik moztu duen, zertarako aldatu nahi duen, eta nork zenbat diru eman beharko lukeen eztabaidan ez da sartuko honako hau. Baina ezin utzi pasatzen San Telmoko zuzendaria esan dituen artean egia tiki honen garraztasuna: «Ditugun 9.000 erakusgaren artean, 1.000 baino gutxiago dira azaldu ditzakegunak». Lehengo lepotik darabilgu hemen burua. Sosak gastatzerakoan, luxoz beztiturik azaltzen zaigun edonori gure altxorra eskaintzeko prest segitzen dugu. Eta urte luzez baldintza mixerabletan lan egitera kondenatzen ditugu benetan produzitzen ari diren gure jakitun eta ikerlariak. Hil ondoren, edo gehienez ere doi-doi agonian daudenean, omenaldi bat egin aurretik. Guggenheim, Kursaal... inork erreparatu al du XXI.eko Joxemiel Barandiaran eta Jesus Altuna nor eta non diren?

OSAKIDETZA eta Ertzaintzan euskararen ezagutza profilak jarriko ditzutela iragarri da egunotan. «Inoiz ez da berandu» esan zuen baikorrak, eta «lehen zen berandu» arropostu errealistak. Euskal Herrian Euskarazek eritetxeetan euskaldunek eta batik bat haurrek jasaten duten bazterketa salatu dute, arazoa dastatu ez duen zenbaiti gogorregi iruditu zaizkion afitxetan. Afitxe horiek gogorregiak ez dira. 1996an edozein lekutan aurkitu baitezakezu «Hábleme en cristiano» dion funtzionari lotsagabe bat. Azkena, Petriren senitartekoek aurkitu dute Arkauten. Posible dena lortzea omen da politikaren legea. Denok ulertuko dugu. Baina ez berandatu.

PELLO ZUBIRIA

S O R T A R A

Bakarka? Ez, banaka

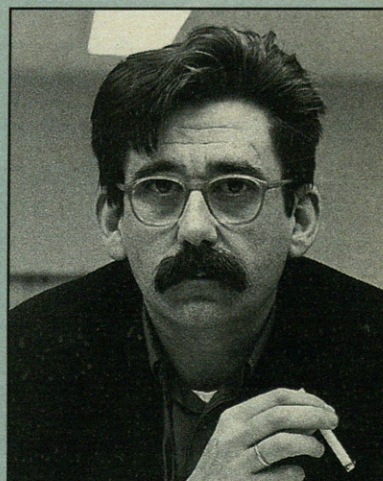
HALA diote nik entzun ditudan berriek. Bahiketatik libre utzi dutenaren Jose Maria Aldaia euskara bakarka ikasteko metodo bat jarri diotela galtzarbean aberriaren nagusiek.

Libre uzteak poztu nauela ezin ukatu. Poztu naiz zeren errua zuen ez genekien, eta esplikatu ere egin ez zaigun, herritar bat bere onerako bidera jarri delako. Poztu naiz ideien lehia zilegi dela adierazteko, kristauak otoitzak bezala, zeinuak egin behar diren Euskal Herri honetan, lan bat gutxiago eta lasaitasun apur bat gehiago dudalako. Baina jarrerek, portaerek, pentsaerek izan duten aldaketa urriak, ez du batere pozerako motiburik ematen. Gure nagusiek beraiek nahi izan dutenean utzi dute libre eta ez dirudi eginaren damurik, ez kaltearen sakonaz pentsatzeko beta eta gogorik dutenik. Ez dugu ezer irabazi.

USTE dut ulertzen dudala Aldaia libre uzteak zer esan nahi duen, ez nuke ez neure bururik eta ez beste inorenik engainatu nahi. Baina ulertzen ez dudana zera da, galtzarbeko euskarazko metodo horrena. Pentsatzen jartzen naiz eta gure hizkuntzarentzako horrek zer esan nahi duen jakin nahi nuke. Pentsatzen jarri eta horrekin euskaraz dakitenek, euskaraz ez dakitenek azterketagai dutenek, zer ulertzen duten jakin nahi nuke, horren aurrean zer erreakzio izango duten ezagutu.

Azkarregi litzaidake oraingoz ezer aurreratzeko, gauza ausartegiak eta ezeren eta inoren mesederako ez liratekeenak esateko arriskuan nengoke, baina eskertuko nuke jendea horretaz pentsatzen hasiko balitz eta pentsatzen duena esaten. Nik, hitz ematen dut, egingo dudala.

AGIAN iritsi da gure herria pentsatzen duguna adierazteko gai ez garen herritar koldar multzo bat ez garela erakusteko garaia. Euskararengatik bederen.

RAMON ETXEZARRETA

TXUTXU - MUTXUKA

7 ESKALE TALDEKOAK AZAROAN BERRIZ ELKARREKIN

7 eskale ikuskizuna bertan behera utzi ondoren beste antzeko ikuskizun batean jarrita dituzte euren begiak Unai Iturriaga, Josu Zabala eta Igor Elortzak. Basauriko «Trintxera» elkarteak drogari buruzko jardunaldiak antolatuko ditu Azaroan eta hiru hauek drogari buruzko bertsoei musika erantsiko diote. Hirukoteak laugarren kide baten laguntza izatea litekeena da, Bingen Mendizabal ere musika sortzeaz arduratuko baita eskaintza honetan. Bigarren aro hau iraupen laburrekoa izango da.

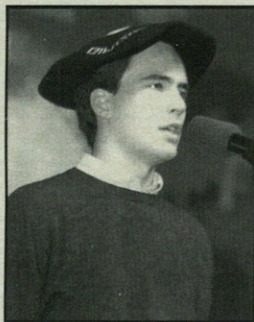
NOR - NORI - NORK

ANTONIO ARZAK

donostiar idazlea omendu nahi izan dute Donostian. Honela, bere lanez osatutako «Idazlan sorta» eman du argitara Auspoa Liburutegiak Donostiako Euskararen Udal Patronatuaren laguntzaz. Arzakek (1855-1904), poemak, hitz-neurtuak, kontakizuna eta kazetaritza jorratu zituen besteak beste. «Euskal Erria» aldizkariaren zuzendaria ere izan zen hogeit urtean●

ENRIQUE URBIZURI

Bernardo Atxagaren «Gizona bere bakardadean» eleberria zinera eramateko aukera bururatu zaio. zine zuzendari honek jadanik gidoia egin du eta Atxagaren gustokoa izaki laster batean filmara eramateko interesa agertu du. Bien bitartean Manolo Gil bideo klip eta telebistako errealizadoreak, asteasuarraren «Henry Bengoa Inventarium» obran oinarrituriko filmea egiten dihardu●

AITOR MENDILUZEK

eta zehaztu gabeko beste bi bertsolariek, Perituetoako Fakultateko hamabi euskal musika taldeekin batera Donostian eta Azpeitian grabatutako maketa eskuartearen izango dugu laster batean. Maketa honetan Salario Minimo, Mesias berriak, Fundizioa, Zilbor Estea, Trikitri, Perituetoako Tuna, Barazkisorta eta beste zenbait talde entzuteko aukera izango da. Hasera batean 500 kopia jarriko dituzte salgai●

T E L L A K

■ EUSKAL ESKOLA PUBLIKOAREN JAIA GASTEIZEN

HIL honen 21ean eta «Denona» lemapean Euskal Eskola Publikoek euren jaia egingo dute Gasteizen. Duela bi urte Donostiako hipodromoan eta iaz Bilboko Etxebarria parkean egin ondoren, aurten Mendizorrotza kiroldegia izango da jai honen aterbe. Festa goizeko 10:30etan hasiko da eta egun osoan haur, heldu eta gazteak ondo pasatzeko asmoz prestatutako ekitaldi ugari izango da bata bestearen atzetik. Magia ekitaldiak, bertsolarien saioak, dantzarien emanaldiak, pailazoak, ipuin kontalariak... izango dira besteak beste. Eta eguna amaitzeko rock kontzertua izango da ilunabar aldean Lin Ton Taun eta Os Diplomaticos taldeekin.

■ TOLOSAN KULTURA ZENTRO BERRIA

APIRILAREN 26an inaguratuko da Tolosan Aranburu kultura zentroa. Aranburu jauregi historikoan kokatuko den gune kultural hau «Tolosako Koldo Mitxelena» moduan izendatu dute. 300 milioi pezetatuko (120 mila liberra) kostua izan duen eraberritze honek eremu zabaleko eraikuntza bat sortu du. Beheko pisuan erakusketa gela nagusia eta bigarrena nahiz proiektzio gelak egongo dira. Bigarren pisuan aldiz, Tolosako liburutegi berria eta bideoteka-fonotekaz gozatu ahal izango dute tolosarrek. Horrez gain, laster batean epe luzeko erakusketak antolatze asmoa agertu dute Aranburu kultura zentroko arduradunek.

Bertsolaritzaren munduko gakoak argitzeko, mundu txiki honen ikuspegia

Bertsozale Elkartea ez da bertsolariena

Zer ari dira bertsolariak? ETBko istilu horiek zer dira? Bertsozale Elkartek zer pintatzen du? Ez dira garbi ageri bertsolaritzaren munduko gakoak eta horiek argitzeko eskatu didate. Horra mundu txiki honen ikuspegia, otsoaren ahoaren barrutik.

Bertsozale Elkartearen esku izaten da, besteak beste, Bertsolari Egunaren antolaketa. (Argazkia: Jagoba Manterola).

ANTOLATZEKO bide berezi bat hartu zuen bertso munduak duela zortzi urte. Hain zuzen ere horixe: bere burua antolatzeke erabakia. Bertsoa egoeraren eta kanpoko faktoreen esku utzi gabe, bertsolaritzan hala edo hola inplikaturik sentitzen dire-

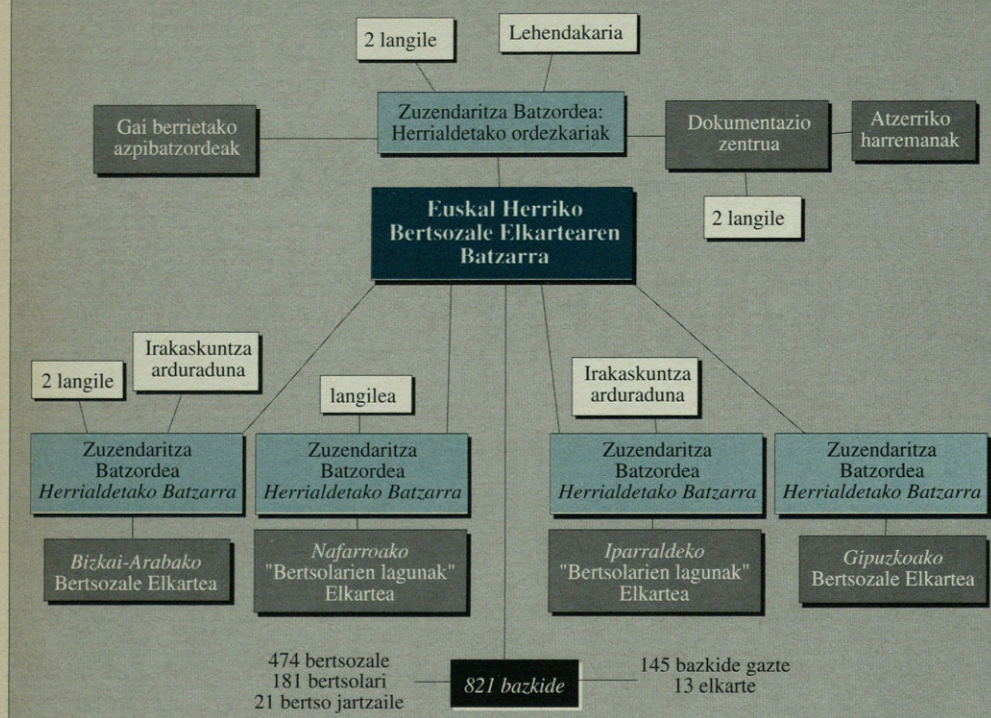
nen elkargunea sortu zen: EHBE. Bertsolarien elkarte? Bertsozaleak izan dira elkar-tegintzaren pisu handiena hartu izan dutenak. Bertsolarien anarkiarako joera dexte dute bileretan, eta fauna berezi hau elkarte ba-

ten disziplinara ekartzeko lana ere bertsozaleei tokatu zaie. Zerbakiak argi adierazten dute. Zortzirehun bazkide ingurutik 181 dira bertsolari moduan sailkatuak, eta 474 bertsozale moduan. Hala ere gizarteak

EHBE beti ulertu izan du bertsolarien elkarte moduan. Izenaren eta izanaren arteko desoreka hau hausten hasteko izena aldatu zaio aurtun: Euskal Herriko Bertsozale Elkartea.

Urteotako ibilbidean bi

BERTSOZALE ELKARTEAREN ORGANIGRAMA

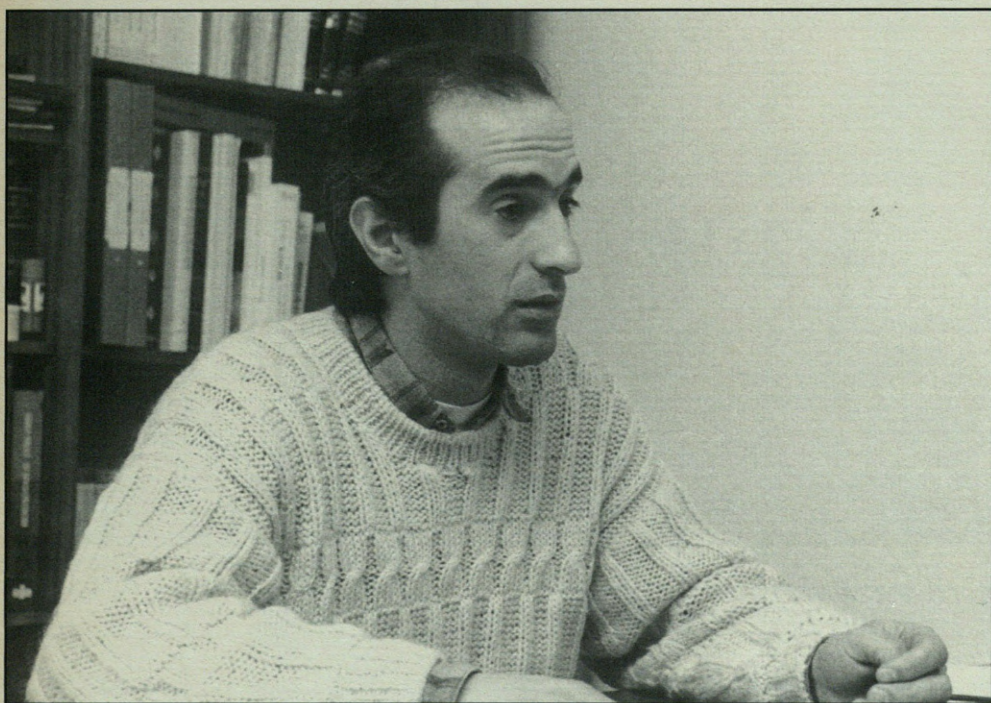

Zortzirehun bazkide ingurutik 181 dira bertsolaritzari moduan sailkatuak, eta beste 474 bertsolaritzari moduan

bertso-eskolak koordinatzea... Bertsolaritzaren kultur proiektua EHBK hartzen du bere gain bete-betean. Kultur proiektua forma hartzen ari da: Euskal Herri osora begira egindakoa da, epe luzerakoa eta bertsolaritzan inplikaturik sentitu nahi duten guztien artean eramana, hau da, Elkartearen inguruan gorputua.

EHBK oinarriak jartzen eta bertsolariek bertsogintza lantzen egindako lanak gizaritearen erantzuna izan du azken urteotan. Elkarteak SIADCO-ri agindutako makro-ikerketak emaitza esanguratsuak eman zituen: euskaldungoarentzat gertaera soziokultural nabarmena da bertsolaritza. Maila ezberdinetako zaletasunen panorama arrakastatsua ageri da: euskaldunen %21,6ak dio ez dela bertsolaritzari; %78,3ak nolabaiteko edo nahiko bertsolaritzari dela dio; horietatik, euskaldungoaren minoria adierazgarria oso bertsolaritzari, bertsolaritzari porrokatu agertzen da, %15.

Zirkulo konzentrikotan jar daitekeen zaletasunaren panorama honek euskarazko kulturgintzaren barruan leku berezia ematen dio bertsolaritzari. Elkarteak jendeak eta egileak abarburak egiten dizkiete erroztzearen datu hauei: zaletasunaren puztualdi batean egindako ikerketa da eta

Jesus Murua Bertsolaritzaren Elkartearen koordinatzaile lanetan ari da. (Argazkia: Aitor Bayo).

aspeltu bereiztu dira. Bertsogintza bertsolaritzaren jardunari lotutakoa da. Bertsolaritzari dagokionez, EHBK ez

da sartzen. Bertsolaritza, al-diz, bertsolaritzaren inguruan sortzen den kultur proiektua da: transmisioa zaintzea,

irakaskuntza egin lezakeen ekarpena aztertzea, ikerkuntzarako bideak jartzea, kulturgintza hori biltzea,

arrakasta arriskutsua izan daiteke.

Puztualdiko urak bere onera ekartzeko eta kopuruen arrakastatik zaletasun kualitatiboagora pasatzeko ahalegina dabil ahotan. Orain une horretan gaudela dirudi. Arrakastaren puztualdia baretzeko bidean. Une politean dago bertso-gintza: urtean 1.000 bertso saio inguru, puztualditik bueltan, telebistatik gabe (hasieran besteak beste puztualdiari deskantsu emateko, eta orain EITBrekin konpondu ezinik) lasaia go.

Bertsolaritzak, kultur proiektuak, une zailagoak bizi ditu. Irakaskuntzan-erretatzeko ahalegina kolokan zebait lekutan (Nafarroan zortzi urteko lana gelditua, Iparraldean hazi ezinik, Gipuzkoan ahuldua), irakas-kuntzan egin litekeen ekarpenaz oinarritzko ikerketa gelditurik egon da bi milioi- ren faltan, Dokumentazio Zentroari eusteko, lanak...

Gizarte-ekimena ahotan darabilten agintarientzat mauka ederra dateke EBHE: bere arloa auto-antolatzen du, borondatezko lana eta inplikazioa bultzatzen ditu, zatiketarik gabekoa eta bakar- ra da, gauza gehienetan bere finantziarioa bilatzen du, eta arlo batzuetan admin- istrazioari elkarlana plan- teatzen dio.

Bertsogintzak ez du la- guntza publikorik behar. Bere burua ordaintzen du bertsolarien jardunak, bere izaera xumean ekonomiko- ki autoerregulatu egiten da. Hori du askatasun iturri.

Erakundeekiko lankide- tza behar duena bertsolari- zaren kultur proiektua da. Proiektu horren barruan administrazioari lankidetz- a eskatzen eta eskeintzen dio

Bertsolaritzak badu proiektua

ELKARTEAREN ibilbi- dean, hasierako «bertso- laritza bultzatu

nahi» hartatik proiektu sendoago bat mamituz joan da piskanaka. Hiru ardatz ditu proiektu ho- rrek: transmisioa, azter- keta eta hedapena. Eta sentsibilitate bat: lurral- detasuna.

Lurraldetasuna: euska- raren lurraldea da bertso- laritzarena. Hasieratik Euskal Herri osoko jendea inplikatu da EHBEn. Ipa- rraldean, Gipuzkoan, Araba-Bizkaian eta Nafa- rroan antolakuntza bana sortu da. Une honetan EHBE lau elkarte horien federazio antzekoa da. Antolakuntzaz aparte hel- buruetan ere lurraldetasuna beti presente dago:

euskara ahulen dagoen lekuetan ahalegin eta in- bertsio bereziak egin be- har ditu elkarteak (eta egin ditu, irakaskuntzan...).

Transmisioa: bi maila di- tu alor honek, batetik ira- kaskuntza eta bestetik bertso-eskolak. Gure hezkuntzan bertsolaritzak eta, zabalago hartuta, ahozkotasanak egin behar duen ekarpena ikertzea eta sekuentzia didakti- koak eskeintzea jorratzen hasia dago. Bestetik, ber- tso-eskolen koordina- zioak ahalegin gehiago eskatzen du.

Ikerketa-azterketa: gi- zarte-kultur arlo hau az- tergai izan dadin oinarri- zko lana Bertsolaritzaren Dokumentazio Zentrua da. Elkartearen apustu es-

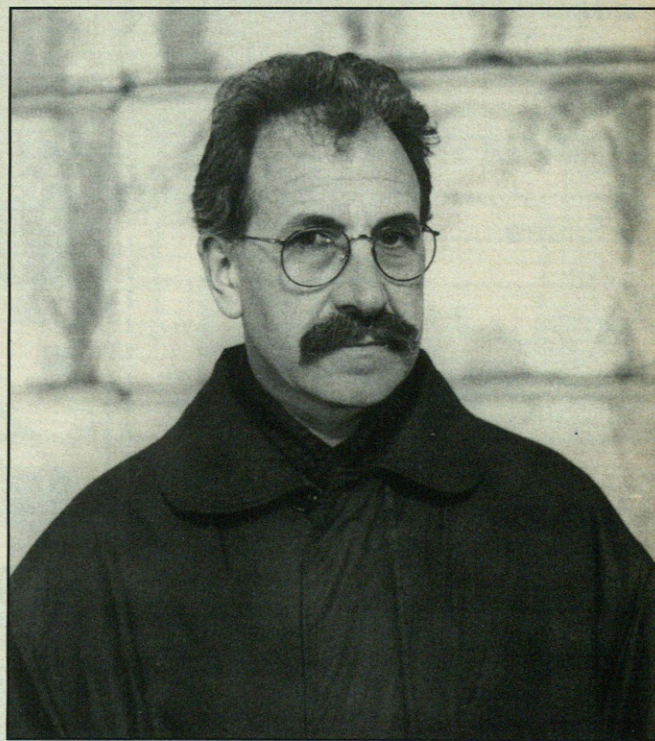
trategikoa. Une honetan bi pertsona daude horretara. Atzerriko harremanak ere bertatik bideratzen dira. Munduan zehar ahozko kulturaren eta inprobisa- zioaren inguruko Zentro eta Elkarrekin elkarlana urratzen hasia dago. Atal nagusi honetan sartzen dira Bertsolamintza Jar- dunaldiak, UEU eta Do- nostiako ikastaroak, iker- keta bereziak eta abar.

Hedapena: hedabideetan bertsolaritzak izan deza- keen presentzia zaintzea, lurralde ezberdinetan bertsolaritza sustatzea, saio bereziak, txapelke- tak, argitalpenak eta, oro har, bertsolaritzak gizar- tean presentzia mailaka- tua izan dezan zaintzeko ekimenak.

EHBEk.

Nondik datoz igurtzi la- tzak? Aintzat hartzea eska- tzen du elkarteak, proiektua eztabaidatzea eta elkarlan- arloetan serio jokatzeko es- katzen dio administrazioari. Elkarrekin ezagutzen ditu Kultur Aurrekontuak: dirua badago. Elkarrekin badaki gure kulturarentzat Donos- tiako Zinemaldia baino ga- rrantzitsuagoa dela. Eta de- soreka izugarri hori hautsi nahi du.

EITBrekin ikuspuntu ara- zo bat dago. Elkarrekin ber- tsogintzaren orain-geroak zaindu nahi ditu, hedabi- deek errez erretzen eta de- sitxuratzen dute produktu bat. Gauzak ondo eginez, alor oparoa da esperimen- tazioarako, eta EITBren (irratia barne) erronka izan behar luke hori serio lan-

Koldo Tapiak zortzirehun bazkide inguru dituen Elkarrea koordinatzen dihardu.

Andoni Egaña: «Bertsolaritza maitatzetik proiektua gorpuztera

Ze giro-modu somatzen da elkartean?

Iritzi batasunik ez dagoe-nean ere irizpide eta jokabide batasuna dago. Garrantzitsua da hori, elkar-tekideok oso jende ezberdina baikara, bai adinez, bai ideologiaz eta bai bizi-keraz: batzuk bertsolari-tzatik bizimodua ateratze-tik hurbil, besteak urtean 6 saioko bertsolariak, bes-teak bertsozaleak... Eta hala ere ez dugu funtzio-natzen familietan. Bertso-laritza maitatzetik hasi gi-

nen eta 10 urteren pode-rioz sentimentu hori proiektu global batean gauzatzea lortu dugu.

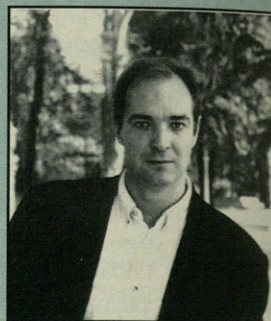
Uste duzu proiektu hori perzibitzen dela gi-zartean?

Akaso azaltzen ez dugu behar adina asmatu. Jende askorentzat Andoni Egaña da urtean 100 plazatik gora eginez bizimodua atera-tzen duena, mikrofonoa, oholtza, bertsoa, txaloa. Eta Andoni Egaña une ho-netan horiek denak adina kezkatzen du proiektu

honetako zenbait gauzak. Adibidez, Dokumentazio Zentruak.

Dokumentazio Zen-truak ze zentzu du?

Gu gordetzen ari gara gero ezagutzera emateko, ez izkutatzeko. Zentrua orain garrantzitsua da. Eta etor-kizunerako gehiago. Uni-bertsitateko ikerketa eta tesiak egiteko gordailu aparta izan liteke. Ideare-kin datorrenari lana errez-teko eta ideiarik ez duenari emateko. Egia esan, gu be-zalako elkarte auto-anto-

latu batentzat kostu handia da Dokumentazio Zen-truari eustea. Gizartearen-tzat ari gara lanean, eta hor erakundeek eskuhartu beharko lukete.

tzea. Horretarako EHBEk lankidetzak eskatzen eta es-keintzen du. Berriz ere arazo bera: elkarteak aintzat hartu nahi eza, gizarte-ekimene-

kin lan egiteko ohitura falta.

Eta honen aurrean? Orain arte balizko laguntzen ize-nean uzkur eta isil samar egon da elkarteak. Aro hori

gainditzen eta joera berri bat mamitzen ari dela dirudi etorkizunerako. Adminis-trazioekin eta EITBekin el-karlana da elkartearen bo-

kazioa. Duintasun minimo-rik ezean, ordea, gizarte-ari hori argi eta garbi adieraziz.

JON SARASUA

alzu!ren harpidedun izan nahi dut!

Izen abizenak.....

Helbidea.....

Tnoa.....P.K.....

Herria.....

Herrialdea.....

Bankua.....

Sukurtsal zk.....

Kontu zk.....

Urtebeteko harpidetza: Hego Euskal Herria eta Estatua: 6.500 pta. Ipar Euskal Herria eta atzerria: 11.500 pta.

Diputazio kalea, 3 - 1.
40009 Bilbo - Tel. (94) 423 15 52

Zein da hamabostero harritzen gaituen aldizkaria?

Adorez 7 eta Elhuyar taldeek bi hiztegi orokor berri osatu dituzte

Bizitza modernoari begira hitzen erradiografi zehatzak

Adorez 7 taldearen "Hiztegia 3000" lana kalean dago jadanik eta Elhuyarrena ere aste gutxi barru prest egongo da. Millaka sarrera, adiera eta adibidez horniturik datoz atarian dagoen mende berriari begira.

ADOREZ 7 eta Elhuyarrek eratutako bi azken lanen ezaugarri komun bat aipatzekotan, egun erabiltzen diren hitzen argazki bilduma zehatza izan nahi dutela aipatu beharko litzateke; bizitza modernora begira eratu dira biak, hitzen adiera bakoitza zainduz. Aleen barneko diseinuari ere garrantzi handia eman diote, detaile nimaño guztietan errepara-

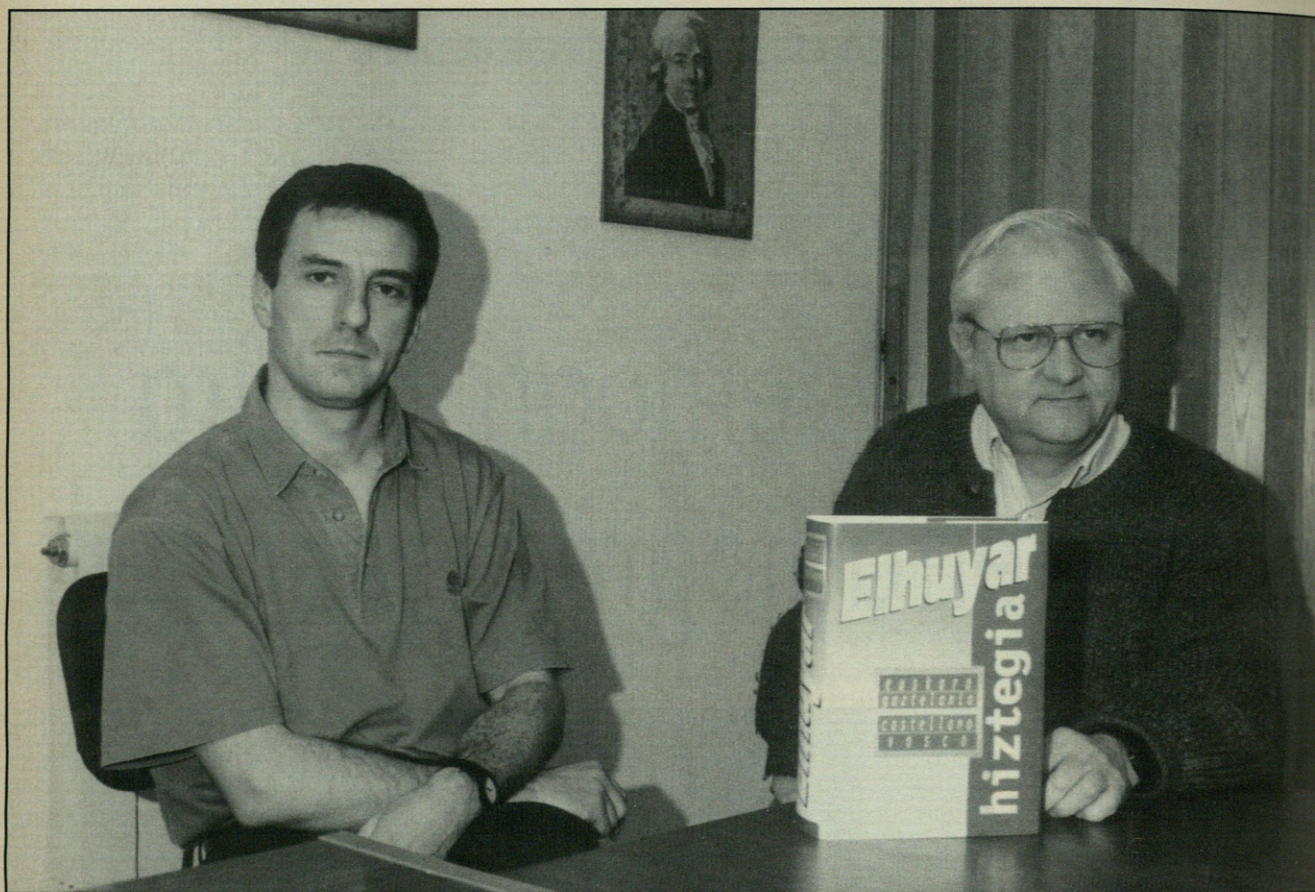
Bostak bat taldeak prest edukiko du Hiztegi 3000 CD-rom formatoan Durangoko Azokarako.

tuz, kontsultak errazteko asmoarekin. Bietan euskarazko hitzek gaztelaraz dituzten sinonimo eta esanahiak eta gaztelarazkoak euskaraz dituztenak aurkitu ahal izango dira.

Hiztegi elebidunetan Kintanaren Hiztegia 2.000

izan da erabiliena azken urteotan. Duela hamasei urte kaleratu zen lan hau, beraz bazegoen beste hiztegi orokor baten beharra. Bapatean, bi hiztegi berriekin topatuko gara liburudendetan: «Niri oso ondo iruditzen zait bi egotea, osasungarria

da hori gainera bizkuntzarentzat eta horrela planteiatu behar da gainera. Lebia enpresen artekoa da soilik, eta lebiakortasunabeti da ona produktua hobetu behar delako», azaldu du Antton Gurrutxaga, Iñaki Azkunerekin batera

Iñaki Azkune eta Antton Gurrutxaga, Elhuyar taldeak datorren hilean kaleratuko duen lanaren koordinatzaileak. (A: Alberto Elosegi).

Elhuyarren lanaren kooordinatzailea izan danak. Bostak Bat taldean lan egin duen Luis Baraiazarra ere ildo berean mintzatu da: «*Guri, noski, kalte egiten digu, baina euskarari ez. Gainera, bi lanak ez dira berdinak izango eta erosleak izango du non aukeratu*». Xabier Kintana oraingoa Elhuyarren Hiztegiaren zuzendaritza taldeko kidea izan da eta bere aburuz, «*merkatu librean bizi garenez ezin da ezer esan, baina pentsa daiteke tamalgarrria dela indar guztiak sakabanatzea*».

Elhuyarren hiztegiak jakintza mailako 83 arlo desberdinetako lexikoa jasotzen du. Ia 85.000 sarrera ditu hiztegiak guztira, 120.000 adibide, izen bere-

ziak, esapide eta egitura gramatikalak, leku-izenak eta pertsonen izenak ere barne direlarik. Hitzen adiera bakoitzaren erabilera errazteko, lana adibide ugari hornitua dago: «*Oso garrantzitsua iruditu zaigu adibideak sartzea. Adiera bakoitza ondo bereizi nahi izan dugu jendeak ondo uler dezan dena, erradiografia bat eginaz*». Lexiko tekniko eta arrunta biltzen dira, honez gain hitz hain ez erabiliak, euskalkietako hitzak esate baterako. Gaztelanian, Elhuyarrek ez ditu sartu ingeleserazko maile-

guak, «*Euskal Herrira begira dagoenez ez da oso errentagarria edo premiazkoa*».

Itzultzaileentzat

NORI zuzenduta dagoen galdetu diogu hiztegiaren koordinatzaileari: «*DBHtik gora, Unibertsitateko bigarren mailarainoko jendearentzat izango da erabilgarria, baita itzultzaileentzat ere. Ez da norabide bakarreko hiztegia izango, andarra baizik*».

Xabier Kintanak, Miren Azkarate eta Xabier Mendi-guren Bereziartuarekin batera hiztegiaren zuzendaritza lana burutu du. «*Azkene-*

ko urteetan hiztegia zuzentzen jardun dugu eta Elhuyarrek osatu duena handiagoa dela esango nuke nik. Teknologiako bitzetan lan handia burutu du, adibideak oso ugariak dira».

Bostak Bat taldearen hiztegia, berriz, 93.000 sarrera eta 130.000 adierez osatuta dator -kalean dauden aleetan zenbakiak oker azaltzen dira eta hurrengoetan zuzenketak egingo ditu taldeak-. Luis Baraiazarraren esanetan, «*Hiztegia 3000 bitzita modernora egokitua dago eta gebienbat itzultzaile nabiz irakas-kuntzan dabiltzanentzat dago zuzenduta*». Baraiazarra Euskaltzaindiako Hiztegi Batuaren Batzordeko kidea dugu: «*Honi esker hizkun-*

“Osasungarria da hizkuntzarentzat bi hiztegi kaleratu izana.

ANTTON GURRUTXAGA

“Euskara-
euskara hiztegiak
normaltasun
kutsua ematen
diote hizkuntzari.
Ongi horniturik
gaude.
XABIER KINTANA

*tzaren azken joerak jakiteko
aukera izan dut eta hori oso
erabilgarria izan da hizte-
giaren osaketarako».*

Ekoizpen prozesua

KINTANAREN Hiztegia 1980an kaleratu zen, geroztik lan handia burutu da euskal hiztegi gintza orokorrean. Antton Gurrutxagaren hitzetan, «lan asko egin da eguneratzen eta bateratze lanean. Gure ikuspegia, zegoen material pila bartu eta obra batean sartzea izan da. Zenbait kasutan ere gauzak sortu egin behar izan dira, arazo batzu inork ukitu gabeak baitziren. Urte hauetan izan den gabezia konpondu nahi izan da».

Ekoizpen lana non hasten den, edo aurrez egindako lanetaz nola baliatzen diren jakin nahi izan dugu. Adorez 7 taldeak bi urte eta erdi behar izan ditu bere lana osatzeko: «Batetik hiztegi tradizionalak erabili ditugu, tradiziozko hitzak jasotzeko. Baina honez gain, UZEIk kaleratutakoak nabiz administratiboak ere bartu ditugu, bizitza modernora egokitzeko». Antton Gurrutxagak azaldu duenaren arabera, «aurretik materiala bagenuen euskara-erdara atalerako, gure bi euskal hiztegietatik. Bi arlo nagusi erabili ditugu, batetik lexiko historiko eta oro-

Xabier Kintana
euskaltzaina,
Elhuyarren
zuzendaritza-
lan taldean
aritu da azken
bi urteotan,
Miren Azkarate
eta Xabier
Mendiguren
Bereziartua-
rekin batera.
(Argazkia:
Alberto
Elosegi).

korra eta hemen sartzen dira Ibon Sarasola, Orotariko Euskal Hiztegia, Azkueren Hiztegia... Eta beste alorrean lexikoaren modernizazioa sartzen da».

Euskara errusiarra

AZKEN urteotan euskal hiztegi gintzan lan garrantzitsua burutu bada ere, Euskaltzaindiak Orotariko Euskal Hiztegia osatzen darrai. «Euskaltzaindiaren helburua 25.000 bitzen inguruko zerrenda bat osatzea da; bitzen formak emango ditu, batzuk onartuz eta besteak baztertuz, baina lana astiro

doa», azaldu du Luis Baraiazarrak. Xabier Kintanaren aburuz, etorkizunari begira ondo horniturik gaude eta osatu diren euskara-euskara hiztegiak normaltasun kutsua ematen diote gure hizkuntzari, «ez dugu gehiago erdal hiztegi etara jo behar gure bitzen esanahia jakiteko». Gainera, euskaltzain osoa denak, Roberto Serrano irakasleak, euskara-errusiarra hiztegia prestatu duela aurreratu digu eta zuzenketak besterik ez direla falta.

Normalizaziorako euskara-frantsesa hiztegia beha-

rezkoa dela onartu dute Antton Gurrutxaga nahiz Kintanak. «Iparraldekoen lana izan beharko luke horrek dio Gurrutxagak-, asmoak badira, baina muga politikoaz gain beste batzu ditugu».

Adorez 7 taldeak Europa Hiztegia CD-Rom formatoan kaleratu zuen eta azken lanarekin ere antzekoa egiteko asmoa dauka. Elhuyar taldeak ere teknika berriei eutsiko die, gutxi barru eskeiniko baitu bere lana formato berrian.

IXIAR ROZAS

«Jonen kezkak» Sorotan Beleren hirugarren diskoa kalean izango da maiatzean

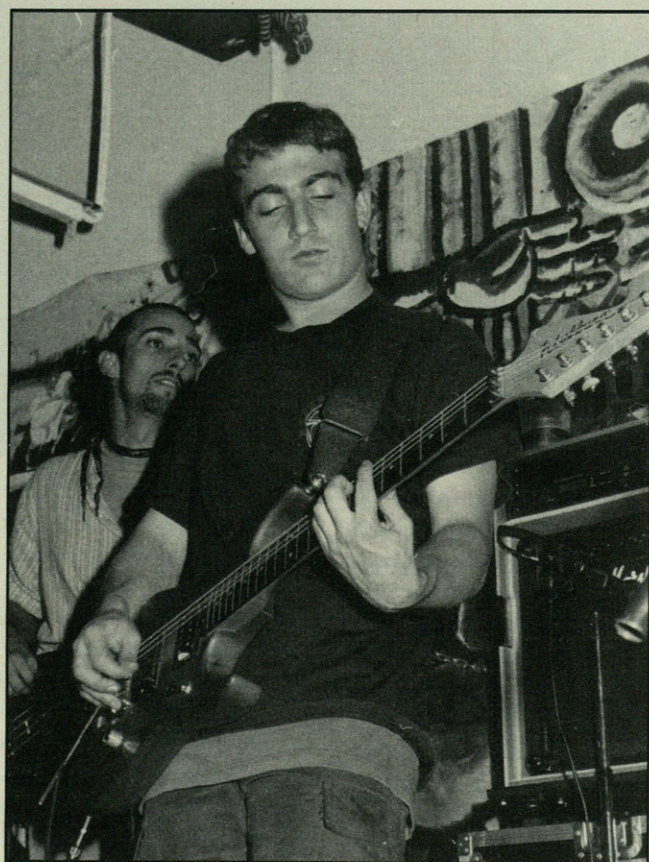
«Gu hasi gabe, nahiko jendek hitz egiten du gizarte edo politikaz»

Ustekabean heldu zitzaien ospea eta kantu berriak egiteko betarik gabe gelditu. Ekaitza baretuta, maiatzean aterako dute hirugarren lana. Folk doinuak ahaztu eta pop-arekin datoz «Jonen kezkak».

Bai bitxia hirugarren diskoaren izenburua!

Kosta zitzaigun erabakitzea. «Zorabioa» izan genuen lehenbizi buruan baina ez genuen gehiegi atsegin. Taldeko batzuek hau ere ez dute batere gustuko baina bozketaz irabazi zuen «Jonen kezkak».

Estilo aldaketarekin zatozte, folk gutxiago eta rock gehiago...

«Sorotan Bele» eta «Mundu Hegia»-ren ostean, pop-rock erritmoko «Joneren kezkak» aterako dute. (Arg.: G. Garaialde)

Pop amerikarra otsegiten diogu oraingo honi. Txilibito gutxiago entzungo dira

eta gitarra gehiago. «Sorotan Bele» eta «Mundu Hegia» diskoetan folk erritmoek

indar handia zuten, Irlandakoek bereziki. Hirugarren honetan, aldiz, oinarri erritmikoa pop-rock da, nahiz eta biolinaren eta txirularen usaina antzematen den.

Taldearen baserako boomak eta geroko barrealdiak behartu al zituzte bide hori hartze-ra?

Taldearen berezko garapea izan da. Musika entzuten goazen einean, kutsuak aldatzen doaz eta taldean hainbeste garenez erreferentzi ugari ditugu. Bigarren diskoan hasi zen aldaketa nabaritzen. Hartan baziren lehenengo diskoaren antza zuten abesti zenbait eta baita pop-rockera asko gerturatzeko zirenak ere.

Akaso gertatu dena ez da geldialdia izan dugula; arraroa lehenengo boom hura da. Geronek ere ez dakigu ongi zerk eraman ginduen arrakasta hura izatera. Musikan hutsune hori nabaritututa hasi ote ginen galdetzen ziguten baina ez zen aurrez pentsatutako zerbait izan.

■ Mikel Izulain, Gorka Sarriegi eta Mikel Errazkin Beasaingo «Lagin» grabaketa estudioetan. (Arg.: Alberto Elozegi).

Arrakasta bura lortu ezean, geiago saiatu-ko al zinateketen?

Oso bapatekoa izan zen guztia. Hainbeste kontzertuetarako deitu ziguten, ezen ez baikenuen kantu gehiago sortzeko astirik eta entsaiatzeko gogorik ere ez. Lan berriak egiteko lasaitasun bila genbiltzan eta horregatik itxaron dugu.

Nor arduratu da azken disko bonetako kantuen konposaketaz?

Talde lana izan da batipat eta. Aurrekoengandik beraz lan modua aldatu egin da eta gehiago entsaiatu dugu. Azken bi edo hiru hilabeteotan Michel Ducauren laguntza izan dugu konponketak egiterakoan, instrumentuak euren artean zikindu ez daitezten. Honetan ahalegin

berezia jarri dugu kantuak ongi amaituta egon daitezen eta lan polita egin du Michel Ducauk. Hitzei dagokionez, orain arte bezala Gorka Sarriegi eta Mikel Errazkinek idatziak dira gehienak; hamabi kantuetarik zazpi Gorkak eta hiru Mikelek. Bada Ritxi Salaberriak (baxuak) eginikorik ere eta bestea instrumentala.

Zeintzuk dira «Joneren kezkak»?

Kezka pertsonalak, orohar jende aurrean azaltzen ez dituzunak. Maiz zeure barrutik askatu nahi dituzun gaiak dabilzkizu buruan

baina ez zara ausartzen argi adierazten. Orduan kantua erabiltzen duzu metaforen bidez barne kezka edo erreflexio horiek kanpora ateratzeko. Behin kanpoan, pertsona bakoitzak ezberdin ulertuko du esaten duzuna.

Sorotan Belek inoiz ez du ezaugarri izan gizarteari eragiten dioten gaietaz mintzatzea. Zergatik?

Bestela ere nahiko jendeak hitz egiten du gai horietaz. Badugu geure iritzia baina ez daukagu zertan azaldu. Geure jarrera argitan uzten dugu zenbaiten alde kon-

tzertuak eskainiz. Halere, zazpiok ez dugu berdin pentsatzen eta errespetatu egin behar dugu elkar.

Musika musika da eta gizartea edo politika beste zerbait. Musika egiten dugu atsegin dugulako eta hitzak gure kezkak adierazteko. Nahiz eta gizarteko arazoek guri eragin agian badituzu barnerago sentitzen dituzun arazoak edo nahiago duzu horiei abestu.

«Hirusta» zigilua erabiliko duzue diskoa kaleratzeko baina izatez autoprodukzioa da. Nolakoa izan duzue esperientzia?

Lan ikaragarria eman digu. Hasieran eskaintza ona egiten zuen estudioa aurkitu. «Elkar»-en, esaterako, ordu batzu dituzu eta alde horre-

«Kantuen konponketetan Michel Ducauren eskua bikain nabari da»

GORKA SARRIEGI

«Hirusta» zigilua erabili dute baina autoprodukzioko lana izan da taldearen azken diskoa. (Arg.: Alberto Elozegi).

tatik lasaiago aritu gara. Grabazioen ostean, editatzeko enpresa bilatu behar izan genuen eta behin produktua eskutan, banatzailerak aurkitu eta promozioa bideratu. Halere, askoz ere zapore gozoagoa uzten du geronek egindako lana kallean ikustea. Gainera, disketxe baten menpe izanik ezinezkoa da dirua irabaztea. Horregatik, gero eta gehiago dira autoprodukzioa hautatzen duten musikoak.

Zuzeneko emanaldietaz bizi da Sorotan Bele. Ondo bizi al zarete?

Ez. Zuzeneko emanaldien egoera nahiko larria da. Inork ez du kontzerturik antolatu nahi, jendeak ere ez baitu sarrera ordaindu nahi. Eta hori ez zaio Sorotan Be-

leri gertatzen soilik; maila guztietan eta musika estilo gehienetan gertatzen da. Hobexeagoa da, agian, erromerietan jotzen dutenen zortea, aurrekontu txikiagoa dutenena.

Aukera, beraz, berbena talde bihurtzea...

Jende asko dago musika talde bateko partaide izan arren, berbena taldeetan aritzen dena. Gainontzean kontzertuetaz soilik ez dago bizitzerik. Guk, ordea, ez dugu aukera horretaz pentsatu. Taldean era guztiatako jendea dago, musikaz bizi nahi dutenak eta gustoz soilik dabiltzanak baina kalitateari beti eman diogu garrantzi handia.

MAITE ARTOIA

La Casa del Café

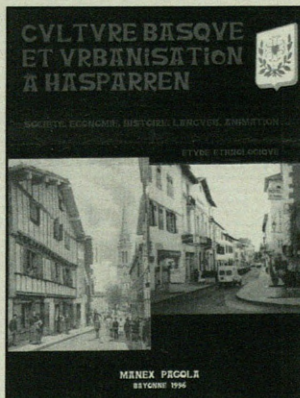
— Juan Iriondo S.A. —
DONOSTIA

LIBURUAK

«INBIDIATAN NAGO»
 BRIAN MOSES, MIKE
 GORDON
 ITZULPENA: J. A.
 SARASOLA
 IBAIZABAL 31 or.
 Umek sentimendu berri eta
 nahasiak izaten dituzte be-

ren lehenbiziko urteetan. Liburu ilustratu honek horietako bat aztertzen du modu atsegin eta lasaigarrian. Aurrez adierazitako sentimendu horiei aurre eman nahirik, liburu honek guraso eta irakasleentzako oharrak dakartza, umeei laguntzeko hainbat iradokizunekin batera. Lan honetan inbidia da lantzen den sentimendua, umek jeloskor daudenean nola jokatzten duten erakusten da, umek inbidia zergatik sentitzen duten erakusten saiatzen da. Honela gurasoek umekin eztabaidatu dezakete beren jokaerak duten eragina aztertuaz.

**«CULTURE BASQUE ET
 URBANISATION A
 HASPARREN»**
 MANEX PAGOLA
 230 or.
 Euskal kultura eta hiritartzea

Hazparnen. Horixe da frantzesez idatziriko liburu honek aztertzen duena. Obra honetako 230 orrialdeetan Lapurdiko Hazparne hiriren urbanizazio etapa nagusiak aztertzen ditu. Txomin Peillen euskaltzain eta idazle zuberotarrak eginiko hitzaurreaz gain hiru zatitan banatzen da obra. Lehenengoan Hazparneren gune geografikoa aztertzen da; bigarrenean, hiriaren garapeneren etaparik garrantzitsuenak azaltzen dira, XIX. mendetik gaur egungo egunetara eta hirugarrenean errealitate kultural berriari heltzen zaio.

MIKEL ELORZAREN BEGIETAN

Poesia behelainotan

BRITAINIA Handian erromantizismoaren lehen indarretakoa izandako Samuel Taylor Coleridgeren «Marinel zaharraren balada» («The rime of the ancient mariner») euskaratu du Joseba Sarrionandiak, Pamiela argitaletxeak eginiko edizioan.

Ezkontza batera sartzeraren doan gazte bati marinel zahar batek kontatutako istorioak osatzen du balada. Nola marinel zaharra berau untzi batean abiatu eta hegoalderantz joan zen, eta nola han itsashegatzia hil zuen eta horren ondorioz gertatu zitzaizkion penak.

Musikalitate aldetik, errimarik gabe, gal dezakeen arren —zein poesi itzulpenek ez—, euskarazko testu ezin ederragoa paratu du durangoarrak. Bere poesigintzan beti present izan den marinel zahararen izaera eta giroa da balada honek dagherena. Elementu erromentiko antzekin —tragedia, ekaitzak, patua, penitentzia...—, poema janzkia duen «istorioa», «eleberria» kontatzen zaigu. Poemak badu

indarra, adjetibazioak, musikalitateak; baina ez da pisu gugutxiagokoa istorio beraren tirada. Gainera, ohar moduan poemaren aldamenen datoren sinopsiak argumentuaren deskribapen eta bestelako aklaazioak, hala jatorrizkoan zein euskarazko bertsioan eleberriago egiten du balada. Hori guztia, noski, istorioak poematan *kantatzea* orain berrehun urte arrotz ez zela kontuan izanik.

Balada ederra, beraz, Sarrionandiak euskara aberatsera ekarritakoa, euskara areago aberasteko asko dagiena. Analisi sakonagoetan sartu barik, gauza batek piztu baitu ene arreta: zeinen ederki lortzen duen Sarrionandiak poemari darion giroa, eguratsa euskaraz jostea eta irakurlea itsas behelaino batez inguratzea.

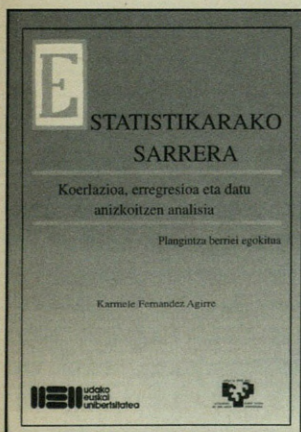
Liburua eta argitalpenak merezi du, aipamenik. Gustav Dore-ren ilustrazio ederrekin, testuaren argitasunen ere laguntzen dutenak, edizio elebiduna asmakuntza petoa da.

Joseba Sarrionandia

Marinel zaharraren balada
 The rime of the ancient mariner
 S. T. COLERIDGE
 (1772-1834)

**«MARINEL
 ZAHARRAREN
 BALADA»**
 S. T. COLERIDGE. JOSEBA
 SARRIONANDIAREN
 ITZULPENA. PAMIELA.
 141, ORR.

«ESTATISTIKARAKO SARRERA»

KARMELE FERNANDEZ AGIRRE

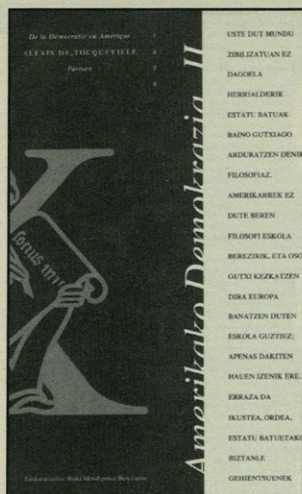
UDAKO EUSKAL

UNIBERTSITATEA, 231 or. Liburu hau Ekonomia eta Enpresa-Zientzien Fakultateko ikasgaien testuliburu gisa, sortuz eta moldatuz joan diren liburu batzuren ondotik dator. Testuliburu hau Unibertsitateko beste ikastetxe batzuetan, euskaraz azaltzen diren estatistika ikasgaietan, erabilgarria izan daiteke; adibidez, Enpresa Unibertsitate Eskoletan, Gizarte-Graduatuen Eskolan nahiz beste fakultate eta eskoletan. Irakasle eta ikasle askori lagundu ahal izateko argitaratutako liburu hau, estatistika ikasteko●

«IPUIN UNIBERTSALAK»

HERRIKOIA
MARRAZKIAK: J.A.
TELLAETXE
IBAIZABAL, 40 or.

Indonesiarren, japoniarren, arabiarren, indiarren, australiarren eta italiarren herri-ipuinez osatutako liburua duzue honako hau. Leku urrunetako jendeak gordetako kontakizunak dira eta mundu guztiko gizakiak oso antzekoak direla erakutsi nahian marrazki eta hitzez osatutako liburu honetan bildu dituzte. Astoak, krokodiloak, kakatuak, papagaioak, zisneak, marmokak, tximinoak... mota guztietako animaliez gain gizaki on, iruzurtiak, inozoak ere agertzen diran. Aipatzekoak dira baita ere J. A. Tellaetxek eginiko marrazkiak. Hitzez beteriko orrialdearen ondoan marrazki bat aurki bait dezakezu ●

«AMERIKAKO DEMOKRAZIA II»
ALEXIS DE TOCQUEVILLE
ITZULPENA: IÑAKI
MENDIGUREN
BEREZIARTU
KLASIKOAK, 326 or.

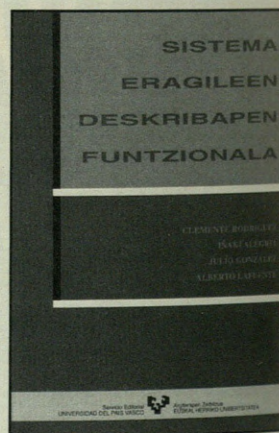
Politikari, historialari eta ikertzaile izan zen Tocqueville. Bere ohar, irakurketa eta eztabaidekin, amerikar gizartearen funtsa atzematen ahalegindu zen, bere ikuspegitik nabarmena zen guztia azpimarratuz. «Amerikako demokrazia» idatzi izanagatik egin zen sonatua, liburu hau obraren bigarren zatiari delarik. Bertan gizarte amerikarra lausoago agertzen da gizarte modernoak dituen ezaugarriak agerian jartzeko●

«SISTEMA ERAGILEEN DESKRIBAPEN FUNTZIONALA»

CLEMENTE RODRIGUEZ,
IÑAKI ALEGRIA, JULIO
GONZALEZ ETA ALBERTO
LAFUENTE

EUSKAL HERRIKO
UNIBERTSITATEA

Eragileei buruz diren liburu gehienek diseinuaren ezaugarrietan eta barne antolaketan sakontzen dute. Eskualtean duzun liburuak al-diz, sistemek egiten dutena eta horretaz nola baliu gaitzekoen azaltzen du. Hortaz, Sistema Eragileek orohar eskaintzen dituzten funtzionaltasunak azaltzea eta hauen funtzionamenduen oinarriak ulertaraztea du helburu. Liburuak soilik teorikoa izan ez dadin bi sistema aurkezten dira●

BILDUMA BERRIA
bonardi '96
MULTIOPTICASEN ESKLUSIBA

2.850
PTA

Hona hemen Multipticasen Bonardi bilduma eskusiboa adin guztietara, gustu guztietara eta aurrekontu guztietara egokitzen diren ereduak. Multipticasen bermearekin 450 saltokitan. Eta prezio ezinobean. Gastatu gabe gustagarri izateko.

**Asko Gustatzeko.
Gutxi Gastatzeko.**

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1 Zba

Hernani, 4 - DONOSTI

Baserriko estralurtarren aienak

AITORTZEN dut aspaldi ez nuela barrerik egin diska bat entzutearekin batera, eta Furunda hirukotearekin gogoz egin dudala. Ez da inolaz ere Aitor Furundarena akordeoijolea eta kantu gehienek konposagile eta haren lagunen lana gutxiestea, alderantziz kantu eta dioten umore sendo eta ganberroari kunplimendua egitea baino.

Umore handia behar da, Xabier Leteren «Otsoak eta txanogorritxu»-ren *bluestar* bertsioa egiteko edo «Autorretratoa» izeneko kantuan bere buruaz egiten duen moduan ironizatzeke. Instrumentazioan egile eta kantuen eromenaren modukoa da, baxurik ez, soinu handi, soinu txiki, bateria eta kitarra dira protagonista nagusiak, gehi hirukoteari hurbildutako lagun mordoak.

Erromeri akustikoa dela diote lanaren azalean, eta neurri batetan ez zaie arrazoirik falta, erromeri baten ispiritu ludiko, dantzagarri eta alaia baita nagusi, zer ez baita tresna elektrikorik inondik ere ageri. Furundarenaren konplexu faltaren eta bere freskotasunaren ageriko beste seinaleak.

Hala ere aitortu behar, umorea ez dela inolaz ere aski, azpian oinarri sendo edo baleko konposizioerik ez baldin badago eta horietaz ere ondo horniturik topatuko duzu «Eskua sartzen» hau. Umorea gainezka edukitzeaz gain, musikari onak direla erakusten baitute Aitor Furundarenak, Urbil Artolak eta Javier Areak.

Dibertigarria dela ezin ukatu, beraz ez etsitu lehen kantuetan musika hirukote

«ESKUA SARTZEN»
FURUNDA TALDEA.
HIRUSTA

bat baino, baserriko estralurtar batzuren aienak eta intziriak direla iruditzen bazaizu, segi eta ziur gaude gu bezain ondo pasako duzula Furundaren lan honekin.

«BIZKAIERAREN
AZENTU-MOLDEEZ»
IÑAKI GAMINDE
LABAYRU IKASTEGIA
210 or.

Bizkaierari buruzko obra honetan Iñaki Gamindek datu-bilketa eta azterketa egiten du, fonetika laboratorioek gaur egun eskeintzen dituen punta-puntako bitartekoak erabiliaz, eta bizkaieraren barruan agertzen diren azentu moetak zehatz mugatuz.

«EUSKAL HERRIA Y LA
LIBERTAD, HISTORIA
DE ETA»
TXALAPARTA

Euskal Herria eta askatasuna eta ETArekin historia CD-ROM-a aurkeztzen du Txalapartak. Bertan, 8 liburukitan aurretik argitaratutako ma-

terial guztia (argazkiak, dokumentuak, kontakizuna, kronologiak...) aurkitu ahal izango du erabiltzaileak, baina, multimedialekin zaindaturik, beste osagai berri asko gehitu dizkiote: audioa, bideoa, konsulta-

baliabideak... Euskal Herriaren historia aztertzea zirrargarria izan dadin aurkeztu erabiltzaileak eta intuitibo eskaintzen du Txalaparta argitaletxeak, hori gabe informazio hori ia-ia alferrikakoa izango bailitzateke.

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxe: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

Edurne Ormazabalek igandero Zine Oro filmeen buruzko saioa aurkeztuko du.

Filmeen sekretuak agerian

Gauza bat da filme bat ikustea, eta beste bat horren atzetik daude aktore, zuzendari, errodaia eta muntaiaaren inguruko gora beheren berri jakitea. Dударik gabe, guztioi gustatzen zaizkigu horrelako kontuak entzutea, eta ETB-1ek horretarako aukera emango digu hemendik aurrera. Edurne Ormazabalek aurkeztuko digun «Zine Oro» saioak, igandero, filmea hasi aurretik, aurkezpen txiki bat egingo digu.

ETBko Zine Oro filmeak ikusi aurretik, pelikulari buruzko berezitasun, bitxikeria eta beste hainbat gora beheren berri emango digun saioa hasiko da apirilaren 28an. Edurne Ormazabalek aurkeztuko du eta hamar-hamabost minutuko iraupena izango du. Zineari buruzko saio hau, ekaina arte luzatuko da, eta tarte horretan guztira sei filmeren aurkezpena egingo du: «Azken

heroi handia», «Xake hiltzailea», «Ihespiderik gabe», «Aingeru beltzaren hegaldia», «Sugunean» eta «Gogoratzeko zerbait». Dena den, agian udazkenean ere saioarekin jarraituko dute.

Edurne Ormazabalek esan digunez «*filmea eman aurretik egingo den aurkezpen txiki bat izango da, baina ez dira hitzak soilik izango, irudiak eta zuzendari eta aktore nagusien*

buruzko datuak ere emango dira». Edurneren ahotsa eta aurkezpenarekin, filme bereko nahiz beste pelikule-tako muntaia, errodaia eta gorabeherak izango dira aztergai eta ikusgai, beraz.

Saio honen helburuak aipatzerakoan euskarazko zinea bultzatzeko nahia agertu da. «*Esfortzu berezi bat egin da kalitatezko pelikula hautatzen, eta bikoizketa apropos eta egoki bat*

egiten. Eta hori borobiltzeko aurkezpen bat egitea pentsatu zen». ETB-2ko «La noche de...» saioaren antzekoa izango da, azken finean.

Saio honek arrakasta handia izan du. Telbistako saioen artean ikusle gehien biltzen dituen bilakatu da, behin baino gehiagotan audientziaren % 64a lortu duelarik. ETB-1ean ere antzeko zerbait egitea erabaki dute, eta hemen ere arrakasta lortuko duen esperantza daukate.

Grabaketak hastear daude, eta Edurne oso gogotsu ageri zaigu. «*Aspaldian ez dut programa finkorik eduki telebistan, eta gustora egingo dut. Egia esan, gaur egun egiten den telebista, orokorrean ez zait gehiegi atsegin, baina zerbait egitekotan, zinearekin zerikusia duen lan bat egitea asko gustatu zait. Izan ere, zinea oso gustokoa dut*».

Gonbidapen eta guzti

SAIOAREKIN batera, gonbidapen kanpaina berezi bat ere hasi da. Euskal Herriko euskaltegi guztietara gutun bat bidali dute, Manu Arrasate ETBko kontrol linguistikoaren arduradunak esan bezala. «*Bertan kanpainaren eta gure asmoen berri eman diegu. Orain, sei filmeei buruzko azalpen orri batzuk bidaltzen ari gara. Eta ondoren, inkesta batzuk ere bidaliko dizkiegu*». Guzti honen helburua euskarazko filmeen bikoizketa, teknika e.a. hobetzea da, eta jendea euskarazko filmeak ikustera bultzatzea. Inkestek jendea zein arazo edo oztoporekin topatzen den ikusteko aukera emango dute.

AINHOA AZPIROZ

Agurtzane Intxaurreaga: «Txorizoak bezala egiten da 'Goenkale'»

Aktore hau ez da geldirik egoten den horietakoa. Antzerki munduan aktore eta zuzendari bezala lan askotan aritu da, eta azken bi urteotan telebistan dabil. Agurtzane Intxaurreaga «Goenkale»ko aktore-zuzendaria da eta bertako entseiu guztiak bere ardurapean egiten dira.

Agurtzane, «Goenkale»n egin al duzu aktore-zuzendari lana lehenengo aldiz?

Ez. Lehenago ere antzerkian hainbat lan zuzendu ditut, eta alde horretatik baneukan kurrikuluma. Baina telebistan, aktoreak zuzentzen ditudan lehenengo aldia da.

Zein da aktore-zuzendari batek egiten duen lana?

Batez ere koordinatzea. Nik

errealizadorea eta zuzendari orokorrarekin koordinatzen dut. Eta ondoren aktoreekin entsaioak egiten ditut. Bertan antzezpen maila zuzentzen diet, nola eta zer landu behar duten, hau da, eskenaren mamia. Eta hemendik platora pasatzen dira ondoren, ni beste aktoreekin hurrengo eskena entsaiatzen geratzen naizen bitartean. Hemen, etengabe, txorizo

makinan bezala egiten dira «Goenkale»-ren atalak.

Zein alde dago antzerkia eta telebistaren artean aktore-zuzendari baten ikuspuntutik?

Teknika da desberdina. Telebistan lehen planoan dago, eta ondorioz keinuak askoz sotilagoak izan behar dute. Antzerkian publikoa aurrean daukazu, baina urrutirago. «Goenkale»-ren kasuan, naturaltasuna lantzen da, eta bizitzak bezalakoa izan behar du.

«Goenkale»n aktore berri eta esperientziadunen artean zein koska nabaritu duzu?

Aktore esperientziadunak interpretazio mailan ez dute arazorik izan. Berriek, aldiz, prozesu zailagoa jasan behar izan dute. Hala ere, «Goenkale»-n telebistan ohitutako aktore asko egon dira hasieratik, eta hauek asko lagundu die berriei.

Zein izan da zure lana desberdintasun horren aurrean?

Ni hori orekatzen saiatu naiz. Eta horretan zerikusi handia izan du egunerokotasunak. Egutero grabatzeak, berriei esperientzia handia eman die. Dena den, profesionalekin lan egitea beti da errazagoa.

TXORI BATEK

ESAN DIGU

TVE eta ETBren arteko akordioa

Europar euskal futbol taldeek jokatuiko dituzten partiduak, Frantziako Tourra, Espainiako Itzulia eta Atlantako Joko Olimpikoak dira besteak beste, ETB eta TVEk lortu duten akordioaren ondorioz, euskal teleikusleek Euskal Telebistako lehenengo katearen bitartez jarraitu ahal izango dituztenak. Trukean ETBk, bere esku dauken kirol emanaldien irudiak utziko dizkie kate espainiarrekoei; esate baterako Taugres Baskonia saskibaloi taldearen edo Elgorriaga Bidasoak eskubaloi taldeak jokatuko ohi dituzten partiduak. Era berean, Euskal Telebistakoek estropada, txirrindulari lasterketak eta Euskal Herriko beste hainbat emanaldiatako irudiak diferituan, Teledeporte eta Canal Internacional deituri-ko satelite bidezko kateetan eskaintzeko aukera emango die espainiarrei.

Bi kateek hiru urte-tarako lotu duten akordio honek, zuzeneko emanaldiez gain, laburpen, diferituko irudi eta hainbat erreportaietarako aukera zabaltzen die bai batari zein besteari.

«Goenkale»n naturaltasuna lantzen dela dio Agurtzanek.

AINHOA AZPIROZ

■ Marrazki bizidunen sorta berria

Ez dago marrazki bizidunen atal berdinekin aspertzeko astirik. Aste honetan marrazki bizidun berriak estreinatuko dira, denak lehen atletik hasiz. Ostegunean, apirilaren 18an, goizeko 9:05etan, «Mamu Harrapariak» izeneko sailean, hainbat abenturatan murgilduko dira. Ostiralean, beste bi es-

treinatuko dira: «Ametsarria» goizeko 7:05etan eta «Clyde» goizeko 8:15etan. Clyde beste planeta batetik lurrera iritsi den konputagailua da, eta Matt eta bere arreba Samek aurkitzen dute. Larunbatean, arratsaldeko 16:40etan, «Lukas ahatea»-ren abenturak hasiko dira. Eta asteartean, apirilaren 23an, «Porky Txerritxo» izango dugu pantailaren aurrean. Beraz, abentura eta pasadizo berriak ikusgai etxeko txikientzat.

■ Euskal altzariak ezagutzeko dokumentala

Ostegun iluntzean, «Euskal Herriko Altzariak» izeneko dokumentala izango da ikusgai. Bertan, Euskal Herriko etxe nahiz baserrietako altzari zaharrak erakutsiko dira, beraien erabilera, materiala eta beste hainbat xehetasun argituz. Dokumental bitxi hau, ostegunean,

apirilaren 18an, gaueko 24:00etan izango da.

■ Euskal musikaren sustaiak dokumentalean

«Herri musika sorta» izeneko saioak Euskal Herriko musikaren inguruko berriak ematen dizkigu, eta aste honetan ere ildo horretatik jarraituko du. «Aita-semeak» titulupean aurkezten zaizkigu aste honetako bi saioak. Lehengoa, larunbatean, apirilaren 20ean, eguerdikoa 13:40tan. Eta bigarrena, asteartean, apirilaren 23an, goizeko 10:35etan.

■ Gure hirietan barna

«Gure hirien itzala» dokumentalaren lehen atala berriro hasiko da aste honetan. «Hiriak denboraren gurpilean» atalak emango dio hasiera. Telesail honek Euskal Herriko hiriak ekarriko dizkigu gogora. Aintzinako edertasuna erakutsi nahi du, eta garaian garaiko ohitura

eta joera arkitektonikoetan emandako aldaketak ezagutzera eman ere bai. Apirilaren 22an, astelehenean, goizeko 10:35etan.

■ «Noizean Behin»-en Bernardo Atxaga

Jaime Otamendi noizean behin pantaila aurrean agertzen zaigu, eta gonbidatu batekin elkarrizketa bat, edo gehiagorekin solasalditxoak eskeintzen digu. Egunerokotasunaren ildoari jarraiki aukeraturiko gonbidatua izan ohi da. Aste honetan, Bernardo Atxaga euskal idazle famatua izango du aurrez aurre. aia, apirilaren 24ean, asteazkenean, gaueko 21.55etan.

Z A P P I N G

Erriberako berriak gertutik ezagutzeko aukera Tuterako Telebistan

TUTERAKO Telebista iazko uztailen hasi zen eguneroko programazioa pantailaratzen, eta piskanaka hau zabalduz joan dira. Juan Ramon Simon bertako kideak azaldu digunez, astelehenetik ostiralera arte egunero bi ordutako programazio eskaintzen dute, iluntzeko 8:30etatik 10:30ak bitartean, hain zuzen ere.

Informatiboei ematen die garrantzi handiena, eta egunero eskeintzen dituzte Tuterako eta inguruko herrietako albisteak. Horrez gain, programa luzeagoak ere badira. Horrela, astelehenetan kirola izaten da nagusi. «Astebukaeran izandako partiduen laburpenak eskeintzen ditugu» Juan

Ramonek diosku. Astearteetan, aldiz, zezenketen inguruko saioak izaten du iraupen luzeena, eta horrekin batera hamar edo hamabost minutu inguruko saio txiki batzuk ere lekua dute. Asteazkena agenda kulturalaren eguna ohi da, «non zer dagoen informatzen dugu, ekitaldi, jaialdi eta erakusketen arloan. Eta horrez gain, kultur munduko pertsonai esanguratsuekin elkarrizketak egiten ditugu». Ostegunetan musikaren txanda izaten da, eta baita elkarrizketa eta tertuliena ere. Eta azken egunean, ostiralean, eskoletako haurren arteko lehiaketa egiten da.

Tuterako telebistan, bost lagun

aritzen dira lanean, baina horietaz gain, beste hamabi laguntzaile beraiekin dituzte. «Alde teknikoari dagokionez, lau kamara eta produkzio eta post-produkzioarako ekipa bana dauzkagu».

Oraingoz, euskarazko programarik ez dute, baina etorkizunean burutu asmo duten saioen artean daukate hori ere. Juan Ramonek esan digunaren arabera, «Tuterako ikastolarekin barremanetan jarri gara, eta zerbait aterako da».

Momentu honetan, 650 pertsonen inkesta egiten ari dira, ondoren audientzia txosten bat egiteko asmoarekin. «Audientziak zer nahi duen, zer gustatzen zaion eta zer ez duen atsegin jakiteko aukera emango digu bonek, eta horren arabera bideratu beharko dugu gure programazioa».

Txapa Irratia, talde lanaren emaitza

Bergarako Txapa Irratia, bost hilabete ixilik egon ondoren martxoan itzuli zen lanera. Orain, hilabete pasa ondoren, baikor dira Txapa Irratia Kolektibokoak, bitarteko gutxi izan eta udaletxeak alde batera utzi dituztela salatu arren.

JOAN zen urteko irailean, emisioak etetea erabaki zuten Bergarako Txapa irrati-koek, baina ez betirako; Txapa Irratia Kolektiboaren talde lana indartu, hainbat gauza eraldatu eta berriro lanerako gogoz itzuli dira irratiagintzara.

Tartean tartean emanaldi-
ren bat edo beste egin on-
doren, martxoan hasi ziren
asteroko programazioa lan-
tzen eta orain arte, hilabe-
tean eginikoaz oso gustora
daudela agertu digu Txapa

irratiko kide den Roberto
Merinok, «*leben bakoitza ia
bere saioa egitera bakarrik
mugatzen zen, orain ko-
lektibo zentzua indartu
egin dugu, eta jendea par-
taide da. Ez da irratsaioa
egin eta lana amaitzen,
atzean talde lan handiagoa
egin beharra dago*».

Programazioan nabaritu
da aldaketarik handiena, as-
teazkenetik igandera pare
bat ordutan martxan da Txa-
pa irratia, hogei lagunekoa
taldea izanik ordu askotako

Bergarako Txapa Irratikoek asteazkenetik igandera arte, pare bat ordu egunero emititzen dituzte. (Arg: Alberto Elozegi).

apustua baino, kalitatearen
aldekoa egin dute Merino-
ren esanetan. Gai anitz jo-
rratzen dituen programazioa
dute, hilean behineko sola-
saldiak, gai monografikoen
inguruko saioak, musikaren
arlotako saioak, hauen artean
adibidez, «Plastikozko jana-
riak» eta «Iluntzean rock» tar-
teak eta euskal literatura

lantzen duten «Gauaz parte
batean», «Atzo halan, gaur
holan eta bihar ez dakit no-
lan» saioak dira besteak bes-
te Txapa irratiko emanaldi
orduak betetzen dituztenak.
Merinok dioen bezala «*dene-
tarik apur bat*» dute beren
programazioan.

ARRITXU ZELAIA

B A G A K

Emakumearen txokoa Durango Irratian

Astelehen gauetan Durango
Irratian egiten duten «Gau-
zale» programan atal berri
bati helduko diote. 22:30etan
hasi eta 24:00etan
amaitzen den saio honen
barnean, emakumearen
arazoak azaldu ahal izateko
orduerdiko atal finko bati
ekingo diote. Emakumeak
gaur egun osasun, gizarte
eta lan mailan dituzten ara-
zoei erantzuna eman asmoz,
Durango Irratiak astelehe-
nero tartetxo bat eskeiniko
die gai hauei apirilaren 22tik
udara bitartean. Horretara-
ko, Durangaldeko emaku-
me talde ezberdinen parte-
hartzea espero dute, Zor-
notzako Mara- Mara talde

feminista, Durangoko Mari
anbotokua... Honekin bate-
ra, Emakundek hileroko argi-
taratzen duen aldizkariaren
berri emateko asmoa ere ba-
dute.

Kirol ezberdinak He- rri Irratian

Kirol larunbat beroa dute
Herri Irratian. Hilak 20an,
eskuz banakako finalerdia
izango da entzungai. Arra-
tsaldeko 17:30etatik aurrera
eta Joseba Urdangarin hiz-
lari dela, Eugi eta Belokiren
arteko dema emango dute
zuzen zuzenean.

Pelota partiduen ondo-
ren Barcelona eta Elgorria-
gak jokatuiko duten Euro-
pako Koparen finala jarraitu
ahal izango dute kirolza-
leek.

A U R P E G I A

Martin Juanena (Aralar Irratia)

Aztizko Martin orain dela
bost urte inguru hasi zen
Aralar irratian. «*Ordura
arte baserrian egiten
nuen lan abere pila ba-
tekin. Baina halako ba-
tean, irratian lan egitea
proposatu zidaten, oso*

*bizlaria nintzela eta
ikasketak edukitzea ez
zela beharrezkoa esa-
nez*». Eta irrati-
zale am-
rratu hau horrela sartu
zen mundu honetan.
Hasieran ordu pare ba-
teko programa egiten
zuen bakarrik, eta gero
Eduarne Agirrezabal lan-
kidearekin batera bost
ordutako saioa egiten
hasi zen, gaur egun ere
biak horretan dihardute-
larik.

Benetan oso gustora
dabil Martin Aralar irra-
tian, eta bertako jendeak
ere oso gustoko duela
dio. «*Jendeak oso maite
du irratia, gertuko albis-
teak jorratzen baititugu*».

Erne, kotxean lo ez hartzeko

NISSANEK dispositibo berria aurkeztu du, Drowsiness Monitor System izeneko (loguraren kontrako sistema monitorizatua litzateke itzulpena), gidariaren logale-egoerak sumatu eta istripu-arrisku posiblearen abisua emateko gai dena. Dispositiboak urrats itzela suposatzen du automobilaren segurtasun-sistemetan. Sistema berria begien irekidura-graduaren eta begiak kliskatzeko frekuentziaren neurketan oinarritzen da, eta orain arte egindako pro-

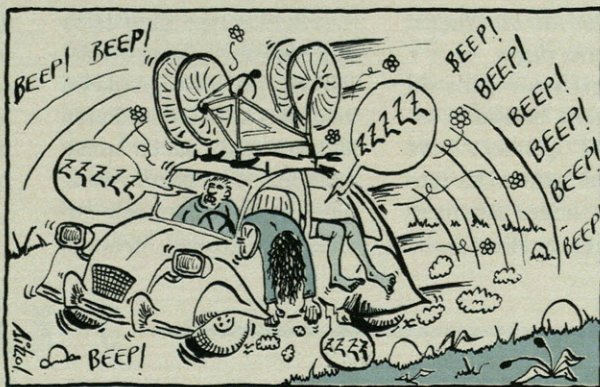
ba guztiek bere eraginkortasuna frogatu dute, txoferraren aurreneko logura-sintomak harrapatu eta abisua ematen baitu.

Kotxearen aginte-panelean dagoen kamara batek, bere infragorri-sentsorearen bidez, gidariaren aurpegia enfokatzen du, bere irudia etengabe errejistratuz. Kamarak transmititzen dituen datuak prozesatu eta ordenadore batera igortzen dira, gertatzen diren aldaketa txikiak ere kontuan hartuz.

Aurreneko fase batean, sistemak aurpegiaren neurriak eta begi bakoitzaren posizioa identifikatzen ditu. Ondoren, begien neurria, begi-kliskadaren frekuentzia eta begiek kamararekiko duten altuera eta distantzia kalkulatzen dira. Horrela, gidari bakoitzarekin lortutako irudiak aztertzeko beharrezko parametroak badauzka ordenadoreak.

Sistemak erretasun-egoeraren beharrekada igartzen duenean (begiak normalean baino itxiagoak daudelako edo kliskaden maiztasunak gora egin duelako), burrunbada-moduko alarma batek jotzen du, gidaria abisatuz. Soinuarekin batera mentol usain gozoa duen lurrin freskagarria ere zabaltzen da autoan. Oraingoz sistema probatan dago, Nissanek Japoniako Garraio Ministerioarekin batera egin saioetan, baina epe ez hain luzera era guztietako ibilgailuetan ezartzeko modua egongo da, kamioi handietan batik bat ■

Sistema berriak erretasun-egoeraren beharrekada igartzen duenean, alarma batek jotzen du, eta mentol usaina duen lurrin freskagarria ere zabaltzen da autoan

JABIER AGIRRE

L A N D A R E A K

Mahatsondoaren zotirik gabeko negarra

AURREKO astean aipatzen genuen eran, udaberri hasiera honetan, behetik gora dator izerdi berria. Landarean, hostaia berria, loreak, arantzak, fruituak, haziak eta abar hazi edo garatzeko duen errailetako grina, erroetatik gora datorkion izerdi honek asetuko du.

Sasoi honetan, lurra eta klimaren garaiko baldintza aiposez egoki baliatzea ezinbestekoa dute landareek, baldin eta, hosto berriak zabaldu eta aro berriari xamur ekiteko beharrezkoa duen elikagaia eskuratu nahi badute.

Landarearen erronka, bero errearen hasi arteko denbora tarte laburrean, ahal duen hosto kopuru handiena garatu eta lorealdiaren etorkizuna lotu beharra da. Hau egiteko, lurretik ahal

duen ur eta elikagai gehiena hartu nahi du, ondokoak ken ez diezaizkion.

Neguan erdi-lo egon diren landarearen izerdi-tutuak, bapatean itota, izerdiz gainezka daude. Adar-muturretako begiak zabaltzea eragiten du honek. Baina, enborrean edo adarretan zauri berriren bat badu, izerdi-tutuak ebakita daudenez, behetik gora indarrean datorren izerdi berria dariola hasiko da. Gizakiak dena berera okertzeko duen joeraz, jario honi *negarra* deritzaio.

Ikusgarria da negar hau. Batzuetan negar gozoa, inolako erasotzailerik sartu gabe, zauria itxiko dela bermatzen baitu, mahatsondoarena kasu. Hala ere negar mikatzak ere badira, gizakiak, bere ustiatu beharra medio, negarra

etengabekoa bilakatzen duenean, alegia. Pinuen enborretako erretxin-jarioa, gozo-askoa den astigarraren sirope-eman, gomak egiteko erabiltzen den kautxu-landarearen izerdia eta abar ■

JAKOBA ERREKONDO

Germieta ingurumena eta Adartza mendia

Datorren apirilaren 28an Baigorriara Nafarroa Eguna ospatzera hurbiltzeko asmoa duzuen guztioi, Nafarroa Behereako herri honen zenbait bazter eta txoko izkutu ezagutu ahal izateko moduko ibilaldia proposatzen dizuegu ondoko lerro hauetatik. Ibilaldiak jai egun esanguratsu honen algaran eta orritsean sartzeko aperitifia gisa balioko dizue.

Germieta auzora ailegatu gara. Hor be-
rean, mahastiz inguratutik, Burdinzako
«Gaztelu Zaharra»-k agurtuko gaitu. Baso
txiki batek eta bertako jendearen ahan-
tziak estalirik, batzuk baizik ez dute Ger-
mieta eta Xerberoenea baserriaren artean
kokatzen den Burdin Aroko Kastro edo
Gotorleku honen berri. Baina hor dugu,
gaineko alalekuetarako bidea erakusten,

Argazkian ikus dezakegu Adartza
mendiaren gailurrean kausituko dugun
aztarna enigmatikoa, batzuentzat
erromatarrek eraikia eta besterentzat
ermita zahar bat izan daitekena.
Ibilaldian beste aurrehistoriako
aztarnekin egingo dugu topo:
Harrespilak eta tumuluekin.

Oilarandoiko oinetara eramane gaituen
bidea, hain zuzen.

Errepidea utziz igoko gara pista batetik,
nehongo arazorik gabe Oilarandoiko
ekialdeko hegalarren zehar Ahartzako le-
poraino eramango gaituen bidexka har-
tzeko. Bista eder batez gozatuko dugu
Oilarandoi zeharretara doan bidezidor
honetatik. Hor gainean geratuko da 1706.
urtean harriabarra uxatzeko
eraiki zen Oilarandoiko ka-
pera.

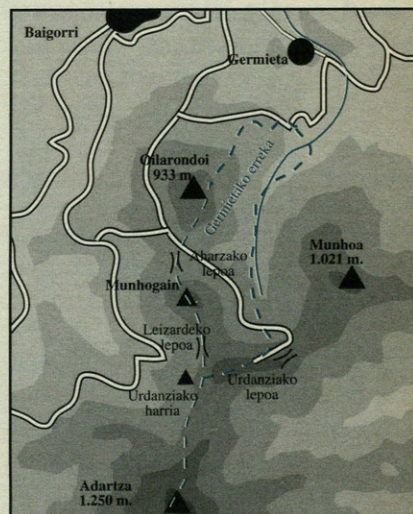
Ahartzako lepora iristean
berriz ere hartuko dugu erre-
pidea eta Munhogain eskuin
aldean utziz Leizardeko le-
pora helduko gara.

Urdiako Harriaren mal-
korra gaingidutako dugu bali-
zaturik dagoen ezkerreko
bidetik eta goiko ordokira
iristean Adartza mendiak
txundituko gaitu inguruko
bazterrak meneratuz. Beraz,
ez da batere harritzekoa
Burdin Aroko artzaiek haien

hildakoak lurperatzeko larre hauek hau-
tatu izana, zazpi metroko harrespil bat eta
lurrean ondo ageri den tumulu bat hemen
kokatzen baitira.

Urdiako Harriaren hego— mendebal-
deko mazelan eta gailurretik 50 metrora
leize sakon bat ageri da, Urdigibeleko
lezia, gordeleku segurua lamia eta gile-
nentzat.

Urdiako lepotik jarraitzen dugu Adar-

tzarantz eta Arrolako Harria zeharkatu
ondoren Adartzako iparraldeko maldatik
igoko gara tontorreraino (1.250 metro).
Hemen eraikuntza enigmatiko baten hon-
dakinak kausituko ditugu, zeinen adie-
razpenek misteriotu izaten jarraitzen du-
ten oraino. Bertako jendeak erromatarren
oroitarriak direla kondatzen du. Adituen
ustez, aldiz, Euskal Herriko lehenbiziko
kristau ermitarik bat izan liteke.

Merezi du hemen gerdialdixoa bat egi-
tea eta eraikuntza misteriotuaren bobeda-
ren azpian jarritik, ingurukoaz goza-
tzea patxada handiz eta lasaitasun osoz.
Gure begien aitzinean izanen ditugu Au-
tza, Iparla, Jara, Arnegiko haran sakona
eta orain arte eginiko ibilaldia.

Bide beretik itzuliko gara Urdiako Ha-
rriraino, eskuineko bidea hartzeko eta
horrela Urdanziako leporaino iritsiko ga-
ra. Hemen gure igurika izanen dira lepo
honen borda, korraliak, burnizko guru-
tzea eta jausten den pista bat, guk hartuko
duguna. Munhoaren mendebaldeko ma-
zela zeharkatzen duen bidexka jarraituko
dugu pista utzi ondoren.

Jasulerrekako borda ederra pasatuz
jaitsiko gara Harribeltzeraino, Germieta-
ko erreka gure parean agertuko zaigula-
rik. Baso batean sartuz, zigi-zaga jaitsiko
gara Germietako erreka zimentazko zubi
batetik pasa arte. Bidea segituz gero, Na-
paleara iritsiko gara Germietako itzulia
osatuz ■

IÑIGO TXINTXURRETA

A N T Z E R K I A

19 ● Edward Albeeren «Hiru emakume garai» antzezla-

Ostirala na taularatuko dute gaur arratseko 20:00etan, Barakaldo Antzokian. Lan hau Vicente Molina Foixen bertsioa da.

● Donazarreko Ezker Paretan, gaueko 21:00etatik aurrera, **Xirixiti-Mirixiti** antzerki taldeak «India Beltzak» obra taularatuko du.

21 ● Teatro Paraiso taldeak «Bihotz bihotzetik» an-

lgandea tzezlana eskainiko du gaur Irungo Kultur Zentroan, 17:00etan. Hiru eta zazpi urte bitarteko **haurrei zuzendutako euskarazko ikuskizuna** dugu berau. Arrautze beretik sortzen diren pailazo baten eta txori baten istorioa kontatzen da bertan.

25 ● Basauriko Social Antzokian, **Bederen 1** taldeak Ramon Agirreren «**Errenta**»

Osteguna lana aurkeztuko du gaur 12:00etan. Institutu eta euskaltegien-tzako emanaldia izango da gaurkoa. Sarrera 500 pezeta (20 libera).

● Hegoa elkarteak «**Mundopolis**» antzerkia taularatuko du gaur Gasteizko Beñat Etxepare Antzokian, 20:00etan. Garapenerako Hezkuntza-ren II. Biltzarrera bertaratutakoei zuzendutako emanaldia izanen da.

Datorren apirilaren 24an, ilunabarreko 20:00etatik aurrera, emanaldi berezia eskainiko du **Oskorri** musika taldeak

Deba Bailarako Udaletako kirol eta euskara zerbitzuek, Eusko Jaurlaritzako Hizkuntz Politikarako Sailordetzak eta Gipuzkoako Foru Aldundiak antolatuta, apirilaren 24an «**Kirola Euskaraz I. Jardunaldiak**» burutuko dira **Eibarko Lanbide Unibertsitatean**.

Deba Bailarako Udaletako kirol eta euskara zerbitzuek hiru urtez Kirola Euskaraz programa garatzearen fruitu dira jardunaldiok, antolatzaileek hizkuntz normalizaziorako kirolarena arlo garrantzitsutzat jotzen baitute. Egun osorako ekitaldi franko antolatu dituzte: mahainguruak, hitzaldiak, hainbat esperientziren aurkezpena, bazkaria,

bertsolariak, omenaldiak... Jardunaldioz gain, programa bera bultzatzeko makina bat ikastaro prestatu dituzte antolatzaileek apirila eta ekaina bitartean.

B E R T S O L A R I T Z A

19 ● Aurreko urteetan egin bezala, **Lasarte-Oriako Ttakun Kultur Elkarteak**

Ostirala **Udaberriko Bertso-afaria** antolatu du gaur 21:00etarako, Goiegi jatetxean. Bertsolariak: Andoni Egaña eta Jon Sarasua. Txartelen prezioak: 2.500 pezeta 25 urtetik beherakoentzat eta 3.000 besteentzat. Ilargi, Garai eta Gure Etxea tabernetan, Goiegi jatetxean eta Ttakun-en dituzue salgai.

● Goierri, Tolosaldea eta Urretxuko bertso eskolek **II. Elkarteak Bertso-gintzan** plangintza antolatu dute. Oraingoz 23 bertso-afari antolatu dituzte. Gaur **Albizturko Arkaitz Elkar-**

tean izango dugu bat, hiru bertsolari gazterekin. Bihar, aldiz, beste bi egingen dira: **Ikaztegietako Herrigintza Elkarte**an bata eta **Ernialdeko Ernio-bide Elkarte**an bestea.

20 ● Itsasondoko Errota pilotalekuan bertso saioa izango dugu entzungai gaur

Larunbata 22:00etan. Bertsolariak: **Jo-
xe Agirre, Andoni Egaña, Aitor Mendiluze, Anjel Mari Peñagarikano, Jon Sarasua eta Xabier Zeberio.**

24 ● Usurbilgo Bota Punttuba bertso eskolak antolatuta,

Asteazkena urte hasieraz geroztik ekin-dako hitzaldi sortari jarraiki, **Xabier Amurizak «Errimen almazena»** izeneko hitzaldia eskainiko du. Udarregi Zaharreko bertso eskolan izango da zita, 20:00etan.

E R A K U S K E T A K

22 ● Gaur hasi eta maiatzaren 12ra bitarte, **Jean Lurcaten**

Astelehena **tapiz erakusketa** izango dugu ikusgai Miarritzeko Municipal Kasinoan. 45 eta 60 urte bitartean egindako lanak dira nagusi.

I K A S T A R O A K

19 ● Larrain-dantza ikastaroa antolatu du Bergarako

Ostirala Jardun Elkarteak, **hilaren**

23tik ekainaren 25era artean. Ikas-tarora asteartero eskainiko da, 19:30eta-tik 21:00etara. Irakasleak Xamatx Dan-tza Taldekoak izango dira. Izena ema-teko azken eguna gaurkoa da.

JARDUNALDIAK

22 ● Tolosako Ekinbide Etxeak «Kirol eta aisia ekintzen eragina natu-ran» jardunaldiak antolatu

Astelehena

ditu. Gaur arratseko 19:15etan, Kultur Etxean, emango zaie hasiera jardunal-diei, XIV Orduen Martxaren eta «Ibiltari» liburuaren aurkezpenekin. 20:00etan, «Ibiltaritza, mendizaletasuna eta ohizko kirolak naturan» gaiari buruzko ma-haingurua burutuko da. Hurrengo hiru egunetan beste hiruna mahainguru eginen dira, toki eta ordu berean: «Mo-torez eragindako ibilgailuak naturan» bihar, «Naturan modan dauden kirolak» etzi eta «Mendi garaia eta espedizio handiak» hilaren 25ean.

MUSIKA

19 ● Musika eskaintza polita gaur Lasarte-Oriako Zulo tabernan. 23:00etatik aurre-ra, **Lau Behi** taldeak kont-zertua eskainiko du, eta jarraian, *rythm 'n blues* festa izango dugu.

20 ● Vincenzo Belliniren «Norma» operak emango dio amaiera **Bilboko XLIV.**

Tolosako Oargi Elkartek eta Tolosako musika taldeek I. Musika Hamabostaldia antolatu dute apirilaren 15etik 27ra bitarte. Hilaren 15ean ekin zitzaion beroni, 20ra arte

Festaroa 96 ekimenaren barruan, datorren apirilaren 20an, larunbatarekin, kantaldi dotorea entzuteko modua izango dugu Donostiako Victoria Eugenia Antzokian. Hain zuzen ere, Xabier Lizardi euskal poeta eta idazle handiaren omenezko emanaldia izango dugu, gaueko 22:00etatik aurrera. **Xabier Letek, Imanol Lartzaabalek, Joxan Artzek eta Antton Valverdek** Lizardiren testuei euren ahots gozoak jarriko dizkiete. Emanaldi erakargarri honetarako sarrerak ondoko leku hauetan dituzue salgai: Victoria Eugenia Antzokian bertan, eta Bilintx, Azoka, Frudisk eta Xaribari dendetan. Mugi zaitezte, gabe geratuko zarete bestela.

Opera Denboraldiari. 17an lehenen-go emanaldia eskaini osten, gaur eta hilaren 24an beste bi egingo dira, Albia Koliseoan. Fabrizio Carminatiren zu-zendaritzapean, Sharon Sweet eta Do-lora Zajik dira protagonista nagusiak.

● Laugarren diskoaren grabaketa lane-tan tartetxoa hartu eta, **Su Ta Gar** ei-bartarrek kontzertua eskainiko dute gaurditik aurrera Donibane Garaziko pilotalekuan.

● **Anje Duhalde**, bere taldea lagun hartuta, Adunako Kultur Aretoan izan-go dugu gaur 23:00etatik aurrera.

● Kilometroak 96 Elgoibarren ospatuko dela eta burutzen ari diren ekitaldien artean, gaur Erreterriako **Andra Mari**

Abesbatzak emanaldia eskainiko du Elgoibarko parrokian, 20:00etan.

21 ● Gasteizko El Prado ze-laian, kontzertua izango lgandea dugu arratsaldeko 18:00etatik aurrera. **Lin**

Ton Taun eta **Os Diplomaticos do Monte-Alto** taldeak izango ditugu pro-tagonista oraingoan.

23 ● Hurrengo hiru egunotan musika-emanaldiak izango ditugu Miarritzeko Municip-al Kasinoan: gaur **Cecilia Gasdia** italiar sopranoak kantatuko du, bihar **Polina Lestxenکو** pianojolea izango dugu, eta etzi, berriz, **Elena Baxkirova eta Brigitte Engerer** pia-nojoleek eskainiko dute emanaldia. Hirurak 21:00etatik aurrera.

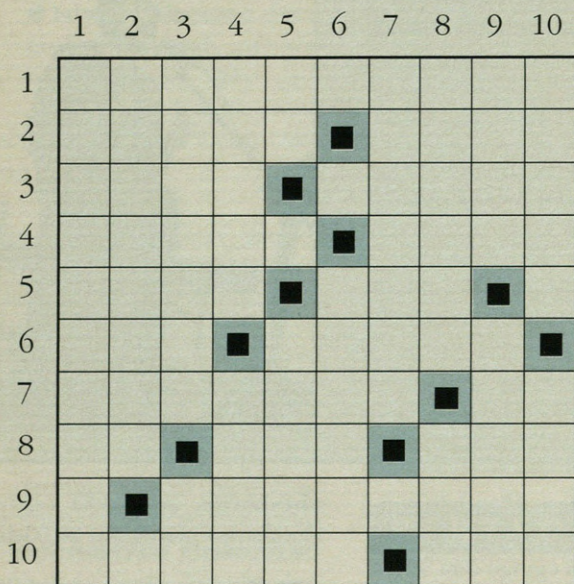
25 ● Bilboko El Carmen eli-zako kontzertu sailari **Rory McLeod** musikariak eman-go dio segida gaur. Hain zuzen, beronekin amaituko dira apiri-leko emanaldiak.

TXAPELKETAK

21 ● Ipar Euskal Herriko Kul-tur Zentroak antolatutako lgandea **Euskal Kantu Txapelke-tak** urrats berria ezagutuko du gaur, izan ere Zuberoako finalerdia jokatu baita Larrañen, 15:00etan.

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Produktu bat prestatzeko beharrezkoak diren gaiak. 2.- Dardara. Fruitu mota. 3.- Britainiarren ohorezko titulu. Ote multzoa dagoen tokia. 4.- Behi-zaina. Eguneroko janaria. 5.- Edari alkoholduna. Modua. Potasioa. 6.- Sortu zintuena. Moztua. 7.- Lanabes mota. Bat eta bat. 8.- Bizkaiko herria. Haiei, du. Euskal aurrizkia. 9.- Nitrogenoa. Herri kirola. 10.- Pluralean, fruitu mota. Euskaraz eta kitto!

GOITIK BEHERA: 1.- Lilura. 2.- Ondasun materialen administrazioa. Röntgen. 3.- Ibarrak. Euskal atzizkia. 4.- Bi parte berdinetan zatitu den osotasunaren zati bakoitza. Gizon izena. 5.- Nafarroako autoetan. Lehenengoa. Morala. 6.- Kontsonantea. Oxigenoa. Pluralean, eraikin mota. 7.- Egilea. Toka. 8.- Igaro. Lehen bikoitia. 9.- Abere belarjale. Etxeko animalia. 10.- Nasak. Asiako estatua.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Abiadura
Animalia
Landarea
Mezulari

7 letra

Arrasto
Atariak
Dilista
Zikinak

4 letra

Aita
Alai
Antz
Ardo
Arlo
Arra
Auto
Bait
Daki
Edan
Ehia
Egia

Egin
Ezti
Gaia
Gazi
Hila
Ilar
Laga
Neka
Otia
Saia
Soka
Tati

3 letra

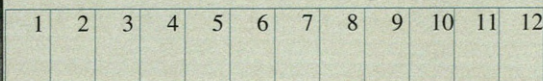
Dik
Gas
Ihi
Rat

2 letra

As
At
Da
Ku
La
Li
So
Ta

—Hieroglifiko a—

Aurreko asteko soluzioak

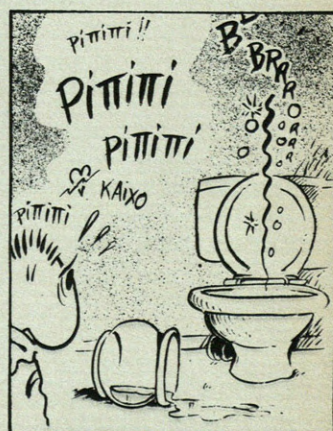
				A	R	E	S	O	
				●	A	●	L	●	E
				A	R	G	A	L	D
●	I	●	Z	●	E	U	S	K	A
I	R	A	U	L	T	Z	A	I	L
●	A	T	●	L	O	T	I	●	E
U	K	A	N	●	A	I	●	S	A
●	U	R	A	K	●	A	U	●	K
T	R	I	K	U	A	K	●	A	N
●	G	●	A	K	I	●	U	S	O
M	A	I	R	U	A	K	●	E	T
●	I	L	E	A	●	O	R	A	I

Kate hitzak

ARESO

ERROBIKO PIRAÑAKO Komikia

Errepublika Federal Solidarioa

IRAGAN igandez, 1996ko apirilaren 14an, ehundaka euskal herritar elkartu ginen Eibarren II. Errepublikaren Aldarrikapenaren 65. urteurrena ospatzeko. Gogoratzekoa da 1869ko ekainaren 23an, I. Errepublika aldarrikatu zenean, herri honetantxe izenpetu zela Araba, Bizkaia, Gipuzkoa eta Nafarroaren federakunde ituna. Bertan zen Francesc Pi i Margall, eta itun federala Estatu osora hedatzearen aldeko azaldu zen. Berantago, 1931ko apirilaren 13an, Eibar izan zen bandera errepublikarra eskegi zuen lehen udala eta eragin politiko handiko erabakia onetsi zuena. Federalismo bikoitzaren aldeko apostua ageri zen erabaki hartan: Estatuan eta Europan.

Ekintza sinbolikoa izan bazen ere joan den igandekoa, garbiro adierazi nahi dut Izquierda Unida-Ezker Batuak ez diola sekula uko egingo gizarte eredu berria sortzeari. Eta horrek derrigor agintzen du herri guztien autodeterminazio eskubidea onartu behar dela, eta errepublika Federal Solidarioa sortu. Subiranotasuna herritarren borondateari baitagokio, ez inongo errege edo estaturi. Horrela bada, IU-EBk uste du herriak soilik duela eskubiderik zera erabakitzeko: beste herriekiko zein harreman nahi dituen, gobernua nortzuk osatu behar duten eta estatu-buru nor izendatu behar den. Anakronismoa n deritzogu, honenbestez, botere monarkikoaren iraupenari.

ETA indarrean den legedia aintzakotzat hartzen badugu ere, ezinezkoa da, ezkerreko ikuspegitik behintzat, dotrina monarkikoarekin bat egitea. Historiak hala diosku: bada Euskadin tradizio errepublikar sendorik. Eta edozelarik ere, herritarrek dute eskubide osoa beren mandatarriak hautatzeko. Demokrazia batean ezin da gai taburik izan, ezta inongo mugarik ezarri ere herriaren subiranotasunari. IU-EBkook errepublikazaleak gara, eta harro asko gainera. Zer diote, baina, gai-

JAVIER MADRAZO

IU-EBKO KOORDINATZAILE NAGUSIA

nerako alderdiek? Monarkikoak jendaurrean eta errepublikazaleak etxe barruan? Arrasto honetatik segiz, ezin bazterrera utzi autodeterminazio eskubidea. Euskal herritarrok Estatu Espainiarrarekin eta Europarekin etorkizunean izango ditugun loturak zehazteko une erabakiorrean gaudela. Ez dugu EAJren edo HBren hutsegite berbera egingo, Euskadiko herritar guztien interesen defentsa eurenganatzten baitute bi alderdiok. Euskal Herri osoaren hitza entzun nahi dugu. Demokrazian ez dago beste biderik. Eta IU-EBk haxe du berea: Estatutuaren erabateko garapena eta Estatu Federal Errepublikarra osatzea.

GARBIRO diogu: ez dugu Euskadiren independentziaren aldeko aposturik egiten. Autonomien garapen osoa nahi dugu. Herriaren borondatea (edozein delarik

ere), hautestontzietan adierazitakoa, errespetatuko dugu. Estatu Federal Demokratiko eta Solidarioa aldarrikatuko dugu. Ezin baita politikarik egin garaian garaikoari atsekiz, edo batuketa aritmetikoaren baitan. PP eta EAJ ari dira horretan. EAJk, adibidez, PSOErekin batera gobernatu du Euskadin azken hamar urteotan, eta ez dugu Estatutuaren garapena amaitzerik lortu. Zer eskatu zieten jeltzaileek PSOEko 1993an Madrilgo aginteari laguntzearen truke? Emaitzak ikusirik, ez du ematen trasferentziak izan zirenik eskaria. Are gehiago. Bere jokabidea ikusirik, EAJk autodeterminazioari beldurra diola esan liteke. Baita Estatutuaren garapenari ere. Ez dakite jeltzaileek zein herri-eredu nahi duten. Independentziarik ez dute nahi -Aberri Egunean ezik-, ezta estatu federalik ere. Gaur egungo status quoari eustea, beste asmorik ez dute. Eta aldekatarik onartzekotan, euren mesederako direnak soilik. Ez dute onartu nahi zentzuzko irtenbide bakarria Estatu Federala osatzea dela. Ez du balio Koroarekiko itunak ezta agintea duen alderdiari presioka aritzeak ere. Estatu Federal Demokratiko eta Solidarioaz aparte, ba al da beste soluziobiderik? Horretaz derrigor hitzegin beharko dugu. Autodeterminazio eskubidea ere, jakina, tartean delarik. Borondate politikoa, benetakoa, beharko da horretarako, batetik. Eta bestetik, ENAMek duen ordezkaritza politikoa bere gain hartuz Euskal Herriaren gehiengoaren erabakia errespetatzeko konpromezua. Biolentzia autodeterminazio eskubidearen aurkakoa da.

AZKENIK, ETArekiko terrorismoa geldiaraztea ezinbesteko eginkizun demokratikoa dugu. Bakoitzak bere lekuan egon behar du. Inork, ezta inortxok ere, ez baititu euskal herritar guztiak ordezkatzeko eskubide osoa. Besterik pentsatzea faxismoa besterik ez da.

Errentaren Aitorpena **doan** egingo dizugu

Bildu ezazu beharrezko dokumentazioa eta zatoz Euskadiko kutxara. Gainerakoaz gu arduratuko gara. Aholkurik behar baduzu, zure eskura talde tekniko espezializatu bat ipiniko dugu. Gogoan izan Euskadiko Kutxan goizez eta arratsaldez atendituko zaitugula.

CAJA LABORAL
EUSKADIKO KUTXA

Zerga gutxiago ordaintzeko bidea.

ARGIA

**AM
PELLO
BIBA
FESTA**

©ANITX TXINTXON (E)

DABILAN HARRIARI
ETZAIIKA
GOROLDIORIK LOTZEN

APIRILAREN 28tik

ARGIA N ASTERO

48 ORRIALDEKO KOMIKIA • LAU ORRIALDEKO 12 FASZIKULO + AZA

ARGIA

ASTEKARIAREN

GEHIGARRIA

LANDAREAK

1.574. zenbakiarekin batera dohainik banatutako gehigarria / 1996ko apirilak 21

Koloreak urte osorako

Loratu gabeko
merkatua

Armeria

euskadiensis,

bakarra munduan

Landereen urte
osoko egutegia

Lorategiaren
esanahia

Etorkizuna etxeko
atarian

PUBLIZITATE
ARDURADUNA:
ARGIAKO TALDE
KOMERTZIALA

ERREDAKZIOA:

ANDONI URBISTONDO
INIGO SEGUROLA
ARRITXU ZELAIA

ARGAZKIAK:

ARTXIBOA
ALBERTO ELOSEGI
INIGO SEGUROLA

DISEINU ETA MAKETAZIOA:

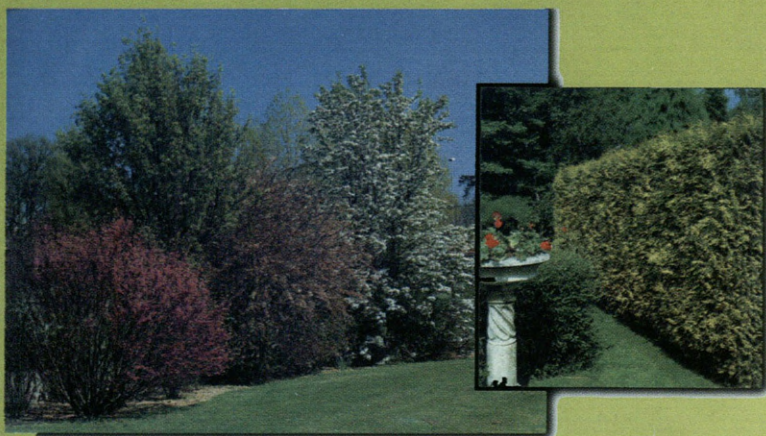
ANTZA SAL

INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA
ANTZA SAL

ENDANEA ELKARTEA
LOREGINTZA
ARKOLLA AUZOA
ENDANEA BASERRIA
TEL.: 64 17 10 FAXA: 64 55 36
20280 HONDARRIBIA

**HONDARRIBIAN KOKATUA, ISTALAKUNTZA MODERNOAK
DITU AUKERA ZABALA ESKAINTZEKO, EKOIZLETIK
ZUZENKI KONTSUMITZAILERA ETA PREZIO
KONKURRENTEZ!**

**ZURE BISITA EROSOAGO
EGITEKO:**

- X APARKALEKUA**
- X ORDUTEGI ZABALA**
- X LARUNBATA**
- ARRATSALDEZ ETA**
- IGANDE GOIZEZ**
- IREKITA!!**

ENDANEAN AURKI DITZAKEZU:

**BARNEKALDEKO LANDAREAK, KANPOALDEKOAK, ZUHAIXKAK, KONIFERAK,
LORE SORTAK, ZENTRUAK, KOROAK, ERA GUZTIETAKO LORE KONPONKETAK,
ALTZARIAK, LORAPOTEAK, LORAZAINTZA OSAGARRIAK OROKORREAN ETA
ABAR.**

ZATOZ
HONDARRIBIRA!
BISITA GAITZAZU

DENBORAREN GARRANTZIAZ JABETUZ

Iñigo Segurola
Paisai Arkitektoa

Udaberria esku artean dugula ez dago zalantzarik. Elurra urtu, hotza amaitu, giroa epeldu eta urtero gertatzen ohi den bezala, udaberriak eskaintzen duen miraria bistan dugu. Eguzki izpi epelek eragindako aldaketak, balkoiko lorontzietan, etxe atzeko lorategian, zein inguratzen gaituen eguneroko paisaian antzeman ditzakegu.

Baina aurtengo udaberriak ez du joan zen urteko udaberriak eskaini zuen ikuskizun berbera eskaintzen. Tarteko hamabi hilabeteak ez dira alferrik pasa, eta etxe atariko gezioendoak izandako hazkuntzaren ondorioz, aurtengo loraldia oparoagoa da. Bestalde, negu parteko haize bolada indartsuen ondorioz, herriko parkeko lorategian eroritako zuhaitzek hutsune berri bat agerian utzi dute.

Beraz, paisaia, egunetik egunera eraldatzen ari da, dinamikoa da. Denboraren eragin zuzena gure inguruko landareetan somatu daiteke. Denbora da hain zuzen, lorazaintza beste arte edo sorkuntza ofizioetatik bereizten duena.

Lorazaintzaz ari garenez, behar beharrezkoa da denborak duen garrantziaz jabetzea, eta denbora gure baliabidetariko bat bihurtzea. Zuhaitz bat landatzerakoan edo hazi bat ereiterakoan, ez dugu unean uneko emaitzarik lortzen. Egunetik egunera, hazia zein zuhaitza hazten joango dira, emaitzak denboraren esku geldituz.

Ezin dezakegu etorkizunean gertatuko dena ziurtatu, denbora baita gure lanabesetariko bat, eta hau osoki menperatzea ezinezkoa da. Baina lasai, garaian landatutako zuhaitzak zein ereindako haziak denboraren joan-etorriarekin beren fruituak zabalduko baitituzte

LORATU GABEKO MERKATUA

Euskal loreen merkatuak azken urte-tako joera mantentzen du. Salmentak goruntz egin dute apur bat, baina lehengaiak atzerritarra izaten jarraitzen du.

LORE eta landareak egin eta saltzen dituzten enpresak, etxe barrurako nahiz etxetik kanpoko produkzioa egiten badute ere, etxetik kanpo jartzen diren

landareak dira eskari gehienaren dutenak. Horrela gertatzen da Urtinea eta Zuloaga enpresetan ere, «*barruko loreak opariren bat egiterako garaian bakarrik egiten di-*

tugu, begoniaren kasu, Zuloaga mintegiko Ramon Zuloaga arduradunaren hitzetan. San Jose loreak eta ficusak dira etxe barruan jartzeko produzitzen diren beste landare batzuk.

Urtaroek eragin handia dute landare enpresetan eta produkzioa guztiz ezberdina da urtaro ezberdinetan. Sailkapen ohizkoena, guztiok ezagutzen ditugun lau urtaroek osatzen dute. Hala ere, sailkapen sinpleagoa bilatu nahian, adituek udaberri eta neguko urtaroetan banatzen dute bere lana. Udaberrian, lehoi-geranioa, etxeko poza, petunia eta begonia bezalako loreak dira nagusi eta neguan berriz, San Jose lorea, eta pentsamentua.

Landare gehienak kanpotik ekartzen dira. (Arg:A. Elozegi)

LANDARE MERKATUA

AZKEN urteotan, eskariak goruntz egin du apur bat baina enpresa gehienak, ez du enkargu bidezko sal-

menta burutzen. Eroslea nahi dituen landareak erosi ditzake. Landare baten salneurria ezberdina da mota-ren arabera, baina garaia- garaiko loreak 125 eta 150 pezeta arteko salneurria izaten du (5 edo 6 libera). Lorontzi txiketan ezarri daitezkeen landareen salneurria merkeagoa da eta 75 pezeta inguruan daude. Salmentak gehienak Euskal Herrian bertan egiten dira eta ez dute saltzen atzerrira nahiz eta aukera izan. Urtinea usurbildar enpresak, bere salmentak Gipuzkoako lurraldera banatzen du, baina Zuloaga astigarragatarak, salmentak sarea Burgoseraino hedatzen du eta Nafarroan nahiz Iparraldean ere saltzen du bere produkzioa. Kanpotik ekartzen denak, hemendik kanporatzen denak baino askoz ere garrantzi handiagoa du azken urteetan gertatu den moduan.

Lehengaien urritasun erabatekoa da eta hementxe

garden center
GANBOS^{SL}

- ✓ Landareak: barrukoak, kanpokoak
- ✓ Lora lehorrak, opariak
- ✓ Opariak
- ✓ Ezkontzak, koroak, ...

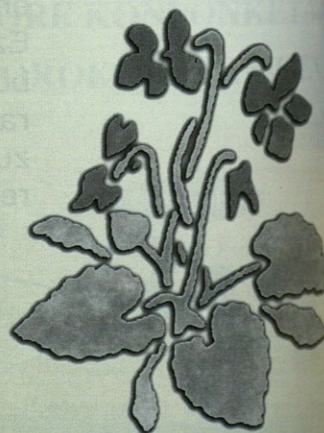
Olaberriko merkatalgunea
Tel: 88 22 55 - mobila: 908 77 45 55 OLABERRIA

loragintza integrala

- ✓ Diseinua
- ✓ Lorategigintza
- ✓ Mantenuak

Larraburu baserria
Tel: 55 07 72 ASTIGARRAGA

salzten den landare ia guztia kanpoko lehengaiarekin dago egina. Inportazio gune arruntak, Bartzelona, Holanda eta Belgika dira. Frantziatik ere azalea eta hortentzia bezalako loreak inportatzen dira. Azken aldian, ordea, inportatzerako garaian modu berria hasi da nagusitzen Zuloaga enpresako arduradunaren esanetan, «Orain dela gutxi arte, atzerriatik landare osoa ekartzen zen garraio bide ezberdinetan. Landare osoak leku baundia bartzen zuen, inportazio prozesua oso garestia gertatuz. Azken bi urtetan, landare osoa ekarri ordez, landare txikia ekartzen hasi gara. Ondorioz, garraio bidean lehengai kopu-

ru altuagoa garraiatzen dugu, gastua asko murriztuz. Landare txiki hori bemen bazi eta egitea, landare egina kanpotik ekartzea baino onuragarriagoa da zalan-tzarik gabe». Produktua atzerriatik ekartzeko joera hau, urte askotan zehar mantenduko da Arizmendi negutegiko Andres Aierberen hitzetan, «berrialde baietan Euskal Herrian baino teknika askoz ere aurrerratuagoa daukatelako». Etorkizunari begira, enpresa gizonak nahiko baikor agertzen dira, baina garbi dute «egin beharreko lana baundia izango dela. Aurrera jotzeko teknika berriak ikertu behar dira eta hori garestia izaten da Zuloagaren esanetan. Urti-

Lore salmentak gora egin badu ere, oraindik aurrera egiteko asko dago. (Argazkia: Alberto Elosegi)

neako Pako Arrospidek gaineratzen duenez, «lan hone-tan etekin baundiak lortzea zaila da, etxean loreak jartzeari ez delako lehendabizi-

ko nabia edo beharra. Eskari mugatu hori jende-ari gauza erakargarriak eskai-niz haunditzen saiatu be-har gara».

- Produktoreak gara %100
- Kalitatezko landareak profesionalentzako
- Geranio, ziklamen eta Poin-settian espezialdunak

Mintegiak: Iparralde Bidea z/g
Tel: 943-55.61.09
20.014 ASTIGARRAGA

Bulegoa: Ilarra Bidea 4
Telf- 943-31.04.40 - Faxe: 943-31.03.63
20.009 DONOSTIA

GOROLDI
GUREAK TALDEA

Ilarra bidea, 4 • 20.009 DONOSTIA
Tel. 943-31.04.40 Faxe. 943-31.03.63

- Parke, lorategi eta berdegune proiektuak
- Sorkuntza lanak, mantenua, inausketak
- Udal, etxegile, urbanizazio, jabego pribatu eta abar...
- Denboraldiko loreen aukera bikaina
- Kirol zelaien mantenimendua

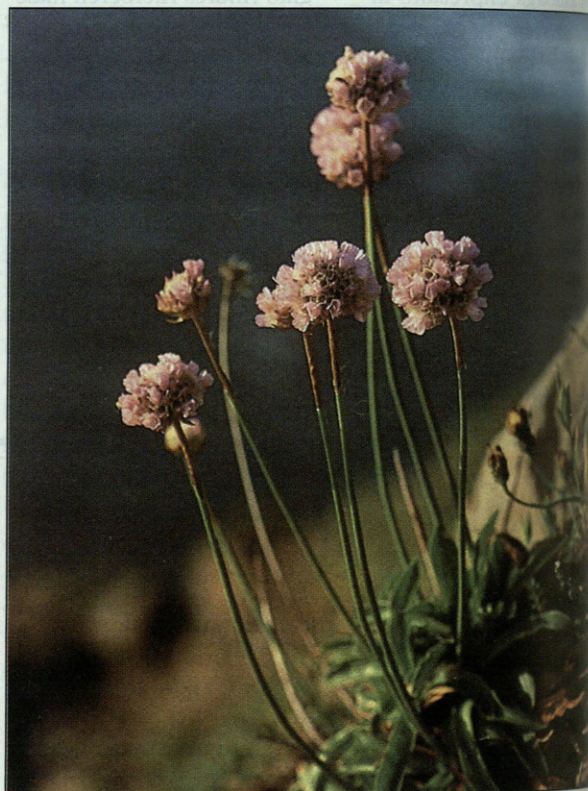
Armeria euskadiensis, bakarra munduan

Itsas labarretako krabelina ere deitu izan diote *Armeria euskadiensis*-i. Hosto arrosadun landare endemiko bitxi hau oraingoz Euskal Herriko kostaldean bakarrik aurkitzen da. Bere berezitasunagatik desagertze bidean dauden espezieak babesten dituen legepean dago.

ARMERIA euskadiensis landare espezie bitxia oraingoz mundu osoan topatu daiteken leku bakarra Euskal Herriko kostaldean da, oraingoz esan behar da, ezen naturak ez baitu ulertzen muga politikoez eta posible baita gaur edo bihar *Armeria euskadiensis* Kantabriako edo inguruko beste itsasbazterren batean ere aurkitzea.

Armeria euskadiensis-en lehendabiziko aipamena duela mende bat jaso zen,

1895ean zehazkiago. George Rouyk deskribatu zuen *Armeria cantabrica*-ko maritima mota modura izendatuz, Mouillefarine izeneko bere laguntzaileak Donostiako Urgull mendian jaso zion alearen. 1976ra arte, *Armeria cantabrica* modura ezagutu zen, orduan espezie izendatzen dutenean, *Armeria euskadiensis* modura ezagutuko da lehendabizikoz. Izen hau emateaz Pierre Donaille eta Jean Vivant arduratu ziren, eta ho-

Itsas labarretan, olatuak bere indarra galtzen duen lekuan, aurkitzen da *Armeria euskadiensis*

Bidebitarte baserria - Arragua auzoa 20180 OIARTZUN (943) 492101 - 493850 Faxa: (943) 492101

GARDEN BIDELORE

Zuhaitzak, zuhaiskak, koniferak, arrosoak, frutarbolak, haziak, etxebarnerako landareak, bonsai-gaiak, bonsaiak, jardinerak, lorepotoak, keramika, e.a

EZPELA. C. B.

Loratoki eta parkeen mantenua
Loragintza eta diseinua
Ureztatze instalazioak
Prozedura fitosanitarioak, e.a

rrera jaso zuten Frantziako Bouletin de la Soci  t   Bou-
tannique-ren 123. zenbakian.
Espezie bakoitza jasoa gera-
tu dadin, buletinean inskri-
batzen da, espeziea aztertu
eta horren deskribapen ze-
hatza jasotzen da pausu ze-
hatz batzuk jarraituz, ea non
jaso den, nork, mota, espe-
ziea eta subespeziea eta
bestelako jakingarriak adie-
raziz.

Landare endemiko hau
itsas bazterrean aurkitu ohi
da, zehazkiago itsas labarre-
tan, olatuen eragina txikia-
gotzen den leku bereano la-
tuak jotzen duen lekua bai-
no piskat gorago lurzoru
abaratsean garatu da espe-
zie hau. Euskal Herrian, eta
era berean arestian aipatu
bezala munduan, bost leku-
tan besterik ez da aurkitzen

landare hau, Billano itsas-
muturra, Matxitxako itsas-
muturra, Getaria, Donostia
eta Jaizkibelen.

Landare hau besteengan-
dik bereizteko eta batik bat
leku beretsuetan egon ohi
den *Armeria maritima*-gan-
dik bereizteko, ostoen ta-
mainari so egitearekin nahi-
koa da, *Armeria maritima*-
renak 3 mm baino gehiago
ez dute izaten eta aldiz *Ar-
meria euskadiensis*-enak 7
eta 14 mm bitartean egon
ohi dira. Landare honen oi-
naldea adarkatua da eta be-
re lantza itxurako hostoek 3
eta 5 nerbio bitartean izan
ohi diutzte. Landarearen bu-
ruan, arrosa koloreko lore
ugari biltzen ditu.

Espezie babestua da *Ar-
meria euskadiensis*, desa-
gertze arriskua duten lege-

ECHEVERIA: EUSKAL IZENEKO LANDAREA

Ohikoena landareen
izen zientifikoak latinez
izatea da eta horregatik,
bat baino gehiago harritu-
ko zen *Echeveria* izeneko
landarea dagoela ikuste-
an, baina azalpen erraza
du, euskal izeneko landa-
re honen izendatzailea
Atanasio Etxeberria Go-
doi, euskal jatorriko bota-
niko artista izan baitzen.
Botaniko hau, Sesse eta
Moxironen taldeko espe-
dizioarekin (1787) joan
zen Nueva Espa  ara (Me-
xiko), eta han
bere taldearekin
batera, Mexiko-
ko hainbat lan-
dareen marraz-
kiak egin eta ja-
so zituen.

*Echeveria*ren lehen
motak 1800 inguruan aur-
kitu zituzten. Egun *Eche-
veria* generoa aski heda-
tua da gure artean eta Eus-
kal Herriko etxe askotan
aurki daiteke. Landare
hau hosto iraunkorrekoa
da, larrosa itxuran eratua,
crassulaceae motakoa.
Jardineritzan bere lore
iraunkorrak direla eta esti-
matua da. Landare mota
honek udaberritik udaz-
kenera kolore dizdiratsu-
dun hostoak ditu.

pean dago Xabier Lizaur
Aranzadi elkarteko botani-
koak agertu digunez. Beraz,
debekatua dago, moztu,
sustraietatik atera, edo lekuz
aldatzea.

Armeria euskadiensis-ek
orain arte iraun baldin ba-
du, egon ohi den lekuak
babestu duelako da, itsas la-
barrak gizakion hatzapparre-
tatik salbu mantendu dute
landare bitxi hau.

Barazkiak
eta
Landareak

67.10.26 • 67.28.22 • Ibarra (Gipuzkoa)

ITXOLA
ZERAMIKAK
ETA
JARDINERIA

Sabino Arana kalea - Itxola etxea
20280 HONDARRIBIA - Tel.: 64 10 67

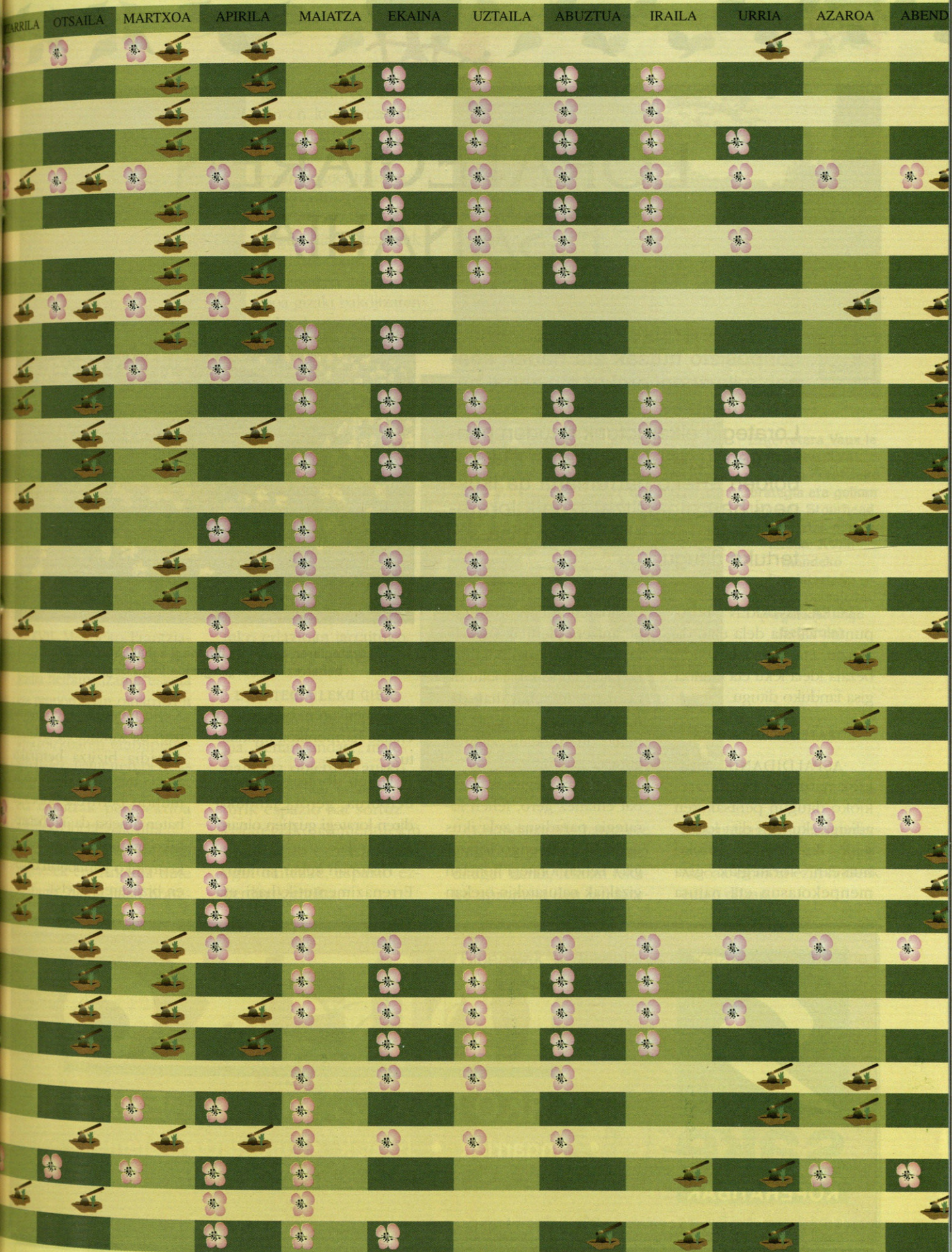
IZEN ZIENTIFIKOA

EUSKARAZ

KOLOREAK

<i>Acacia dealbata</i>	Mimosa			
<i>Begonia semperflorens</i>	Begonia			
<i>Begonia x tuberhybrida</i>	Begonia			
<i>Bellis perennis</i>	Bitxilorea			
<i>Calluna sp. eta Erica sp.</i>	Txilarra			
<i>Dahlia</i>	Dalia			
<i>Dianthus sp.</i>	Krabelina			
<i>Digitalis</i>	Kukupraka			
<i>Echeveria sp.</i>				
<i>Euphorbia characias</i>				
<i>Forsythia x intermedia</i>				
<i>Fuchsia sp.</i>	Fuksia			
<i>Gladiolus sp.</i>	Gladioloa			
<i>Hebe "Great Orme"</i>	Beronika			
<i>Hibiscus syriacus</i>				
<i>Hyacinthus orientalis</i>	Hiazintoa			
<i>Impatiens balsamina</i>	Etxeko poza			
<i>Impatiens walleriana</i>	Etxeko poza			
<i>Jasminum sp.</i>	Jasmina			
<i>Muscari botryoides</i>				
<i>Myosotis sp.</i>				
<i>Narzissus sp.</i>	Nartxisoa			
<i>Pelargonium sp.</i>	Lehio-geranioa			
<i>Phlox paniculata</i>				
<i>Primula sp.</i>	San Jose lorea			
<i>Prunus cerasifera</i>	Aranondo japoniarra			
<i>Prunus x "Kanzan"</i>	Gereziondo japoniarra			
<i>Rhododendron sp.</i>	Errododendroa			
<i>Rosa sp.</i>	Arrosa			
<i>Rudbeckia hirta</i>				
<i>Salvia splendens</i>				
<i>Salvia farinacea</i>				
<i>Scilla sp.</i>				
<i>Tulipa sp.</i>	Idi bihotza			
<i>Vervena x hybrida</i>				
<i>Viola sp.</i>	Pentsamentua			
<i>Wisteria sinensis</i>				
<i>Zantedeschia aethiopica</i>	Kala			

O S O K O E G U T E G I A

Kolore asko

Kolore bakarra

Lorealdia

Landaketa

LORATEGIAREN ESANAHIA

Lorategiak ez dira landareen arteko konposizio hutsak eta hauen esanahia ikuspegi orokor eta zabal batetik ulertzea derrigorrezkoa da. Lorategia elkar loturik dauden pentsamendu, espazio, ekintza eta sinboloen arteko harremana da. Ikuspegi hau oinarritzat izanik lorategiak ideia leku eta ekintza gisa aztertuko ditugu.

LORATEGIAREN ikuspuntua zabala dela ezin da ahaztu, eta arestian azaldu bezala ideia leku eta ekintza gisa landuko ditugu.

LORATEGIA IDEIA GISA

ASPALDIDANIK giza-kiok natura eta kulturare-kioko ditugun pentsakeren adierazleku izan dira lorategiak. Ikuspegi filosofoko hutsean, lorategiak giza menpekotasun eta natura

basatiaren arteko oreka gune antzera ulertuak izan dira. Lorategiak menperaturiko natur guneak bilakatu dira historian zehar, hau da, naturak zer eta nolakoa izan behar duen idealizazioaren guneak izan dira.

Historiari begirada azkar bat emanez gero, lehen lorategia paradisua zela ikus genezake (Edengo lorategia). Lehen lorategi honetan gizakiak naturarekin orekan

Lorategiaren esanahia ikuspegi zabal batez aztertzea beharrezkoa da. (Argazkia: Iñigo Segurrola)

bizi omen ziren, bien arteko erlazio harmonikoa mitifikatuz.

Lehen lorategi honen, helburua, gerora landuko diren lorategi guztien oinarri bihurtu da.

Historian zehar jarraituz, Errenazimentutik hasi eta

XVIII. mendera arte Arkadia izan da kulturaren ardatza. Arkadia bizitza berrirako amets bihurtzen da. Arkadia mundu berri eta hobeto baten ametsa da: norberarekiko, naturarekiko eta jainkoarekiko harmonian dagoen bizitzaren ametsa.

sake
KOPERATIBAK

iNEKO

ITZIARKO NEKAZARI KOOPERATIBA

- ongarriak • haziak • ureztatze sistemak
- baratza eta jardinerako tresnak

Itziar-Deba (Gipuzkoa) Tel. 19.93.00 - 19.93.30 • Faxe: 19.92.70

Edengo lorategiaren ideia, paradisuarena geroago landu diren lorategien oinarri izan da.

XVII. Mendeko Frantziako lorategi Barrokoek, Arkadia helburu izanik eskala eta proportzioan oinarritzen dira. Proportzio klasiko eta arrazoizkoaren erabilpenaren bidez, naturaren perfektzioa lortu daitekela uste de eta emaitzak perspektiba zabaleko lorategiak dira.

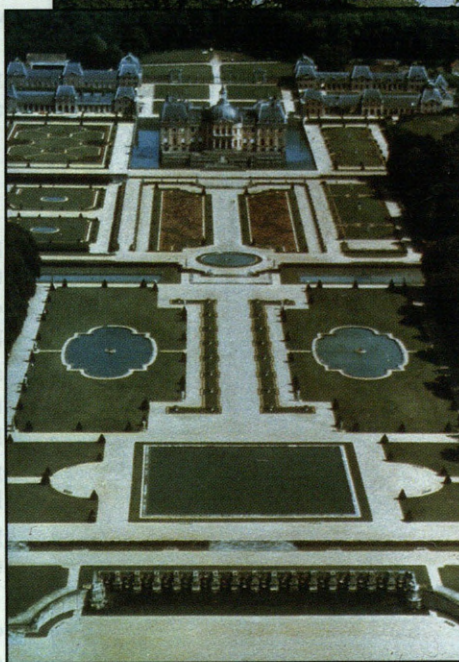
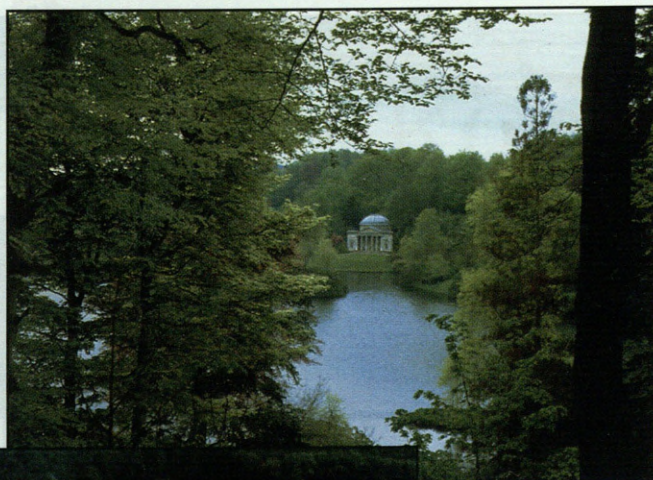
XVIII. Mendeko lorategi ingelesek ere Arkadia dute helburu, baina kasu hone-

tan Lorrain eta Poussin-en koadroak dituzte abiapuntu. Perspektibak erabili beharrean sekuentziak erabiliko dituzte oinarritzat, emaitzak kurbak nagusi diren lorategiak direlarik. Gaur egungo Arkadiaren interpretazioa gizaki bakoitzaren esku dago eta beraz ez dago lorategi estilo jakinik. Aniztasuna da gaur egungo ezaugarri nagusia, hau da, bakoitzak bere etxe atzeko lorategian, zein balkoian bere paradisu pertsonala sortzen du.

Behar bada, etorkizunerako lorategietaz mintzatuz gero, hauen oinarria natura eta gizakiaren arteko erlazioan jarraituko duela aurrera genezake.

LORATEGIA LEKU GISA

LEKU fisikoa da lorategia. Bertan landare, materiale eta objektuak aurkitzen dira, elkar erlazionaturik espazio bat sortuz. Lorategiako elementuekin konposizio ezberdin asko egin daitezke, espazio ezberdinak eraikiz.

Ezkerretara Vaux le Vicomte: XVIII. mendeko Frantziako lorategia eta goikan dagoena Stourhead, sekuentziak oinarrituen XVIII. mendeko Ingalaterrako lorategi paisajista. (Argazkia: Iñigo Segurola)

Konposizioak, batez ere landareak erabiliz eraikitzen ditugu. Beraz, lekuan lekuko aproposa den landare-

diaren ezagutza derrigorrezkoa da, ideiatutako konposizioak emaitza ezin hobeak eman ditzan.

LORE ETA LANDAREAK

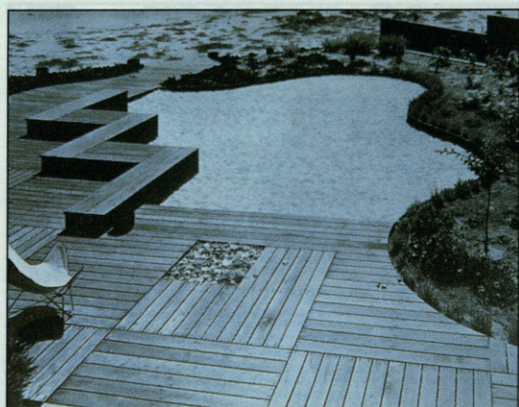
Fain Auzoa • 31.770 Lesaka (Nafarroa) (948) 63.78.26

Biberistak • Teknologia aurreratua • Forestala

S.A.T. LEGY
BIBEROTAK

Goitioltza auzoa, 36
Tel. & Fax: 455.61.98
48196 LEZAMA - Bizkaia

tzen eta miresten ikasten dugu.

Ekintza aktiboez gain lorategia ekintza pasiboen gunea da: lorategiko usai, kolore, soini eta abarrek meditatziarako ateak zabaltzen dizkigute. Kontenplaziozko akzio pasiboen bidez lorategia denboraz gaindikoa bihurtzen da.

Lorategia ez da gune berde soil. Lorategia metafora bezala ulertu behar da, beronen oinarrian natura eta kultura arteko dualtasuna dagoelarik.

Gaur egungo paradisu pertsonalaren bi adibide. (Argazkia: Iñigo Seguro eta Kenneth Hephland)

Lorategia diseinatzerakoan, espazio sorketaz gain, denboraren nozioa kontuan izan behar da. Denborak, hazia, itzal zabala emango duen zuhaitz heldua bihurtzen du. Denboraren eragi-

nez lorategiko landareak loratu, fruitua eman eta hazten dira, lorategiaren itxura egunetik egunera, urte sasotik urte sasoirara eta urtetik urtera aldatzen delarik. Beraz, lorategia leku fisikoaz

gain leku dinamikoa da, beti aldatzen ari den lekua.

LORATEGIA EKINTZA GISA

LORATEGIA naturaren prozesuetan zuzenaeko parte hartzea behartzen duen ekintza iturria da. Landare bat landatzerakoan, inaustean, kimatzean, belarra moztean, edo fruituak jasotzean, lorategiarekin bat egiten dugu: gure eskuak lokatzez zikintzen ditugu, lurrarekiko premiazko batasunaz jabetuz.

Lorategian lan egiteak onura sozial eta psikologiko garrantzitsuak eskeintzen ditu. Lorategian lan egiteak, lasaitu (stress-a moteldu) irakatsi eta lurrarekin batzen gaitu; lurra zaintzen maita-

Lorategia ekintza aktiboez gain, ekintza pasiboen gune ere bada. (Argazkia: Iñigo Seguro)

Lorategia, gizaki eta naturaren sinbiosi gunea (Arg: I. S.)

MINTEGIA

**Pedro Maria
PAGOLA ITUARTE**

BARATZA, FRUITARBOLAK ETA LORATEGIGINTZA (1903an sortua)

- PARKE, JARDIN ETA BERDEGUNEEN PROIEKTU, EGITE ETA ZAINKETA
- ZUHAITZ APAINGARRIAK, ZUHAISKAK, KONIFERAK, LANDARE BIZIKORRAK, HARRIARTEKOAK, URTEROKOAK, IGOKARIAK ETA FRUITARBOLAK

Portu auzoa, 51 "Portu Berri" 20120 HERNANI (Gipuzkoa)
(943) 552247 Fax: (943) 330557

**Urtinea
Elkartea**

San Esteban auzunea
tel: 36 22 55 USURBIL

LORE ETA LORE-LANDAREAK

ETORKIZUNA ETXEKO ATARIAN

Landaketa hidroponikoa gero eta hedatuagoa dago Euskal Herrian zehar. Duela 12 urte hasi zen metodo hau erabiltzen eta edozein landare lurrik gabe landatzea ahalbidetzen du. Abantail nagusia, gaitza isolatzeko gaitasuna eta desabantaila, garestita izatea.

Orain dela hamabi bat urte iritsi zen landaketa hidroponikoa gureganaino. Umietako Arizmendi negutegia izan zen landaketa moeta hau erabili zuen lehenengoetarikoa eta gau egun, nahiko hedatua dago nahiz eta teknika guztiz bermitzailea izan etekin arloan. Landaketa hidroponikoa esker, lurra erabiltzearen beharrezkotasuna ezeztatzen da. Lurra bigarren mailan geratzen da eta lurraren truke, perlita izeneko sustra-

to bat erabiltzen da. Substantzi honek, berezko lurak landareei ematen dizkien hezetasuna eta ongariak ematen dizkio ureztatze sistema egoki baten bidez, landareen zainei behar duten hezetasuna emanez momentu oro. Lantze mota hau bi eratara gauzatu daiteke Irizar Negutegiko ardura duna den Pedro Joxe Irizarrek argitzen duen moduan: «Kajoi moduan eta zaku moduan. Kajoi modua erabiliz, arrosa bezalako lan-

Lurraren ordez perlita erabiltzen da. (Arg: Alberto Elozegi)

dareak egiten dira eta zaku berriz, jadanik prestatuta etortzen diren landareak egiteko erabiltzen da, hala nola bainak, tomateak, krabelinak eta abar.

Landaketa hidroponikoa-
ren abantail garrantzitsuena,
azken produktua lortzeko

eskeintzen duen ziurtasuna da. «Landaketa hidroponikoa aukeratuz gero ziurtasuna ia erabatekoa da, lurra ez erabiltzean, lurak daramatzan gaitzak isolatuta uzten direlako» Irizarren arabera. Astigarragako negutegikoak gaineratzen

Santa Luzi auzoa, 1 Tel. 67.31.18 • 20.400 TOLOSA

Anetxe
LORATEGIA CB

**Etxebarru zein
kalerako lorak.
Lorategi lanabesak.
Lora legor eta apaindura
tresnak.**

duenez, «lurra urtez urte bere propietateak galtzen doa eta denbora epe luze baten ondoren lur hori erabat desinfektatzea aski zaila izaten da. Gure negutegian, landare asko alferrik galdu dira lurraren kutsadurarengaitik». Landaketa hidroponikoa zakuaren bidez egitean, zaku hori leku ziurrean kokatzen da eta kutsadura arrisku txikiena nabaritzen denean, nahikoa da zaku hoiek lekuz aldatzea kutsatua ez gertatzeko.

GARESTITASUNA OZTOPO

LANDAKETA mota hau aukeratuz gero, egin beharreko kapital inbertsioa oso haundia izaten da. Desabantail ekonomiko honetan oinarritu behar da landaketa mota honen hedapen txikia. Irizartarren negutegian, «2000 metro karratutako bedapena ezartzeko, 25 miliotako inbertsioa (milioi bat libera) egin behar izan dugu» arduradunak dioskunez. Inbertsio handi honek, ordea, ez du eragin berezirik landarearen salneurrian. Hauen salneurria, ohizko sistemen bidez sortutako landareen oso antzekoa baita, 150 pezeta (6 libera) inguru, %10eko gainsariarekin

Landaketa hidroponikoa egiteko modu bat, argazkian ageri den modura, zakuan egitea da. (Arg: Alberto Elozegi)

egiten den inbertsio altua dela eta.

Jendearen erantzunaren inguruan, Pedro Joxe Irizarren ustetan, «oraindik goiz da landaketa hidroponikoaren ideia jendearengana

iritsi den edo ez den iritsi galdetzea, ideia oso berria delako. 2000 urte inguru ra arte ezingo dugu jakin landaketa hidroponikoaren etorkizuna iluna edo argia izango den».

Landaketa hidroponikoa aukeratzeak diru inbertsio handia eskatu ohi du, eta era berean arreta iraunkorra ere beharrezkoa du.

Landaketa hidroponikoa ren erabileraz hitzeginda, baina negutegietan. Edonoren etxean jartzerako garaian, arazoak bi izaten dira nagusiki: «Guri gertatzen zaigun modura garestitasuna da oztopo. Lore toki bat ezartzea sistema hidroponiko bidez, diru kopuru haundiaren sinonimoa da. Bigarren arazoa, landaketa boni eskeini behar zaion arreta iraunkorra da. Gainean egon behar da egunero eta honek, landaketa hau aukeratu dezaketen jende kopurua izugarri mugatzen du. Arazoak arazo, ez da ezeztatu behar landaketa hidroponikoa bakoitzaren etxean jartzeara», beraz Pedro Joxe Irizarren ustez ez dugu gure etxeetan oraingoz landaketa hidroponikorik ikusiko.

LORAEETXEA

Iturriotz Auzunea Arditurriko Bidegorrian 20180 OIARTZUN Tel: 49.32.41

- Sasoiko landareak
- Zuhaitz apaingarri eta frutarbolak
- Zuhaiskak
- Keramika
- Ongarriak
- Lurrak
- Jardingintza

Lusa auzoa. z/g
Tel.: 639 03 26
ZALLA

✗ Lorategietarako osagarriak eta lorategi lanak

✗ Barnekaldeko eta kanpokaldeko landareak

etxekit

MODULOZKO ERAIKUNTZAK
ALOKAIRU ETA SALMENTA

**Edozein ospakizunetan
edozein lekutan
maila altuko
gune goxoak lortzeko...**

ETXEKIT, S.L.

Tel: (94) 671 08 m93 - 671 04 75 Telefaxa: (94) 671 13 58

Barrondo auzoa

48480 ZARATAMO (Bizkaia)

FRAISORO

NEKAZARITZA IKASTETXEA

Zer eskaintzen du:

Fraisoro Nekazaritza Ikastetxea, Eusko Jaurlaritzaren Industri, Nekazaritza eta Arrantzu Saileko ikastetxea da. Nekazaritza eta Ingurugiro Hezkuntzaren arloan, Fraisoro Nekazaritza Ikastetxeak arautu eta ezaraututako hezkuntza alorrean, barnetegi edo erdi-pentsio erregimenean dihardu.

Helburuak:

Bere helburua, bikoitza da:

I. Nekazaritza, Ingurugiro eta Elikagai Sektoreko teknikariak, gizarte, teknika eta enpresa mailetan prestatzea, beraien lanbide-etorkizuna arrakas- taz aurrera eramateko.

II. Nekazaritza, Ingurugiro eta Elikagai Sektorean goimailako ikasketak egin nahi dituzten gazteak prestatzea eta bideratzea.

Fraisoro Nekazaritza Ikastetxeak, 1996-97 ikasturterako hau eskaintzen du:

BATXILLERGO OROKORRA ETA GOI MAILAKOA

Lortu nahi dituen helburuak honako hauek dira:

- Ikasleen ikasketa - aukeraketa bideratzea, beraien ezaguera, trebetasun eta gaitasunak kontuan harturik.
- Irakaskuntzaren ikuspegia gaurkotzea, modu osatuago batean eta alde teknologikoak sartuz.
- Kultur eta lan munduak elkartzeko planteamendu metodologiko bat aurkeztea.
- Nekazaritza, Ingurugiro eta Elikagai Sektorean ikasketak egun nahi dituzten gazteak ondo prestatu eta oinarri sakonak ematea.

2. MAILAKO MODULOAK ETA L.H.2

Lortu nahi dituen helburuak honako hauek dira:

- Nekazaritza Elikagai sektoreko teknikarien heziketa oso lortzea, lanbide - heziketa teknikari gaur egungo egoera eskatzen duen garrantzia emanez eta landare eta abere-ekoizpena bereziki landuz.
- Hemengo ezaugarri sozial eta kulturei dagokien hezkuntza eta enpresa garapena eskuratzea.
- Lur-ganadutzako esplotazioetako espezializatea ematen da.